T.C.

Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

İşletme Anabilim Dalı

İşletme Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

MUHASEBE MESLEĞİ ÜZERİNDE TEKNOLOJİK GELİŞMELERİN ETKİLERİ: DİYARBAKIR İLİNDEKİ MESLEK MENSUPLARINA YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

Hüseyin SEVİM

22926085

DANIŞMAN

Doç. Dr. Yunus YILMAZ

DİYARBAKIR 2024

T.C.

Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

İşletme Anabilim Dalı

İşletme Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

MUHASEBE MESLEĞİ ÜZERİNDE TEKNOLOJİK GELİŞMELERİN ETKİLERİ: DİYARBAKIR İLİNDEKİ MESLEK MENSUPLARINA YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

Hüseyin SEVİM

22926085

DANIŞMAN

Doç. Dr. Yunus YILMAZ

(İkinci danışman Dr. Öğr. Üyesi Osman SEYİTOĞULLARI)

DİYARBAKIR 2024

TAAHHÜTNAME

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Dicle Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum "Muhasebe Mesleği Üzerinde Teknolojik Gelişmelerin Etkileri: Diyarbakır İlindeki Meslek Mensuplarına Yönelik Bir Araştırma" adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve tez yazım kılavuzuna uygun olarak hazırladığımı taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde saklanmasına izin verdiğimi onaylarım. Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

...../...../2024

Hüseyin SEVİM

ÖN SÖZ

Bu çalışmada, teknolojideki gelişmelerin muhasebe mesleğine getirdiği yenilikler, meslek mensuplarının bu gelişmeler karşısında nasıl bir yol alması gerektiği üzerinde durulmuştur. Çalışma kapsamında, kavramsal olarak muhasebe mesleği, muhasebenin tarihsel kronolojisi ve teknolojideki gelişmelerin neler olduğu açıklanmıştır. Mali müşavirler, teknolojik gelişmelerin ışığında bilgilerini yenileyerek, bu gelişmelere nasıl ayak uydurmaları gerektiği ve teknolojileri benimseyen bilgilerini bu teknolojiler ışığında güncelleyen manuel uygulamalar yerine modern uygulamalı teknolojiler kullanarak işletme faaliyetlerine katkıda bulunması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu çalışmanın uygulama kısmında, çalışma kapsamında hipotezler geliştirilerek, bu hipotezler ışığında SPSS analiz programı kullanılarak anket sonucu elde edilen veriler analiz edilmiştir. Muhasebe meslek mensuplarının teknolojideki gelişmelerden ne derece etkilendiklerine yönelik sonuçlar, analiz kısmında verilmeye çalışılmıştır.

Tez çalışmasında danışmanlık edip bilgilendiren tecrübe ve bilgisiyle, yol gösteren ve her zaman yanımda olan bilgisini hiçbir zaman sakınmayan kıymetli tez danışmanım Doç. Dr. Yunus YILMAZ'a teşekkürü borç bilirim. Ayrıca tezimin her aşamasında gerek yazınsal gerekse analiz konusunda bilgi birikimi ve deneyiminden faydalandığım. Desteğini hiçbir zaman esirgemeyen. Doç. Dr. Kadir GÖKOĞLAN'a ve beraber çalışmaya fırsat bulduğum Dr. Öğr. Üyesi Osman SEYİTOĞULLARI'na sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bu uzun çalışma sürecinde beni anlayışla karşılayan ve desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen değerli aileme teşekkürlerimi sunarım. Son olarak bu yolda beni destekleyen arkadaşlarım Onur İZGİ, İlknur ATALAN ve Elif KAYA'ya teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Hüseyin SEVİM

DİYARBAKIR, 2024

ÖZET

Bu çalışma, muhasebe mesleği üzerinde teknolojik gelişmelerin etkilerini incelemekte ve Diyarbakır ilindeki muhasebe meslek mensuplarına yönelik bir araştırmayı kapsamaktadır. Çalışmada kullanılan veriler, birincil kaynaklardan elde edilmiş olup, belirlenen örneklem üzerinden toplanan veriler anket yoluyla toplanmıştır. Anket verileri SPSS programı aracılığıyla Cronbach Alpha iç tutarlık testine tabi tutulmuş ve anketin güvenirlik katsayısı 0,890 olarak bulunmuştur. Bu yüksek güvenilirlik değeri, anketteki maddelerin tutarlılığını ve güvenilirliğini göstermektedir. Katılımcıların demografik özellikleri incelendiğinde, %49'unun kadın, %51'inin erkek olduğu, yaş aralığında ise en yoğun grubun %30 ile 26-35 yaş arası olduğu görülmüştür. Eğitim durumu açısından katılımcıların %24,8'i yüksek lisans, %21,5'i lisans mezunu iken, mesleki tecrübeleri 8-11 yıl arasında olanların %25,2 ile en yüksek orana sahip olduğu tespit edilmiştir. Çalışma ifadelerine verilen yanıtlar analiz edilmiştir ve teknolojinin muhasebe mesleğine olan etkileri değerlendirilmiştir. Katılımcıların büyük bir kısmı, teknolojinin evrak yükümlülüğünü azalttığını (%35,2), iş verimliliğini artırdığını (%26,8) ve iş yükünü azalttığını (%35,0) ifade etmiştir. Ayrıca, dijital teknolojilerin güvenlik ihlallerini tetiklediği görüşü de %33,2 oranında destek bulmuştur. Araştırma hipotezlerinin test edilmesi için T-testi ve ANOVA analizleri yapılmış, cinsiyet, yaş, eğitim durumu ve mesleki tecrübe değişkenleri ile muhasebe mesleğinde teknolojik gelişmelerin etkisi arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. T-testi sonuçlarına göre, kadın katılımcıların erkeklere göre teknolojik gelişmelere daha fazla ilgi gösterdiği belirlenmiştir. Yaş değişkeni ile yapılan ANOVA analizinde, yaşlı katılımcıların genç katılımcılara göre teknolojik gelişmelerin etkisini daha yüksek düzeyde algıladığı tespit edilmiştir. Eğitim durumu değişkenine göre yapılan ANOVA analizinde ise, eğitim seviyesi yüksek olan katılımcıların teknolojik gelişmeleri daha olumlu değerlendirdiği belirlenmiştir. Mesleki tecrübe değişkeni ile yapılan analizlerde, uzun süreli tecrübeye sahip katılımcıların teknolojik gelişmelere daha olumlu baktığı tespit edilmiştir. Bu bulgular, muhasebe meslek mensuplarının teknolojik gelişmelerin mesleklerine olan etkilerini nasıl algıladığını ve bu algıların demografik özellikler ile nasıl değişiklik gösterdiğini ortaya koymaktadır. Çalışma, muhasebe mesleğinin teknoloji ile entegrasyonunun önemini vurgulamakta ve bu entegrasyonun iş verimliliği, iş yükü, güvenlik ve mesleki etik gibi çeşitli alanlarda önemli etkileri olduğunu göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: Teknolojik Gelişme, Muhasebe Mesleği, Yapay zekâ, SMMM

ABSTRACT

This study examines the effects of technological developments on the accounting profession and includes a research on accounting professionals in Diyarbakır province. The data used in the study were obtained from primary sources and the data collected from the sample was collected through a questionnaire. The survey data were subjected to Cronbach Alpha internal consistency test through the SPSS program and the reliability coefficient of the questionnaire was found to be 0.890. This high reliability value indicates the consistency and reliability of the items in the questionnaire. When the demographic characteristics of the participants were analyzed, it was seen that 49% of the participants were female and 51% were male, and the most intense group in the age range was between 26-35 years old with 30%. In terms of educational status, 24.8% of the participants had a master's degree and 21.5% had a bachelor's degree, while those with 8-11 years of professional experience had the highest rate with 25.2%. The responses to the study statements were analyzed and the effects of technology on the accounting profession were evaluated. The majority of the respondents stated that technology reduces paperwork burden (35.2%), increases work efficiency (26.8%) and reduces workload (35.0%). There was also 33.2% support for the view that digital technologies trigger security breaches. T-test and ANOVA analyses were conducted to test the research hypotheses, and significant differences were found between gender, age, educational level and professional experience variables and the impact of technological developments in the accounting profession. According to the results of the T-test, it was determined that female participants showed more interest in technological developments than male participants. In the ANOVA analysis conducted with the age variable, it was determined that older participants perceived the impact of technological developments at a higher level than younger participants. In the ANOVA analysis conducted according to the education level variable, it was determined that the participants with higher education level evaluated technological developments more positively. In the analysis conducted with the professional experience variable, it was determined that the participants with long-term experience had a more positive view of technological developments. These findings reveal how accounting professionals perceive the effects of technological developments on their profession and how these perceptions vary with demographic characteristics. The study emphasizes the importance of the integration of the accounting profession with technology and shows that this integration has significant effects in various areas such as work efficiency, workload, security and professional ethics.

Keywords: Technological Development, Accounting Profession, Artificial Intelligence, CPA

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖN SÖZ ..... **I**

ÖZET ..... **II**

ABSTRACT ..... **III**

TABLOLAR LİSTESİ ..... **VII**

ŞEKİLLER LİSTESİ ..... **VIII**

KISALTMALAR ..... **IX**

GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM

MUHASEBE İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

1.1. KAVRAMSAL OLARAK MUHASEBE 3

1.1.1.Muhasebenin Tarihsel Kronolojisi 3

1.1.2. Muhasebenin Fonksiyonları 6

1.1.2.1. Kaydetme Fonksiyonu 7

1.1.2.1.1. Çift Taraflık Kayıt Metodu 7

1.1.2.1.2. Muhasebe Denklemi Metodu 7

1.1.2.2. Sınıflandırma Fonksiyonu 8

1.1.2.3. Özetleme ve Raporlama 8

1.1.2.4. Analiz ve Yorumlama 8

1.2. MUHASEBENİN TEMEL KAVRAMLARI 9

1.2.1. Sosyal Sorumluluk Kavramı 9

1.2.2. Kişilik Kavramı 9

1.2.3. İşletmenin Sürekliliği Kavramı 9

1.2.4. Dönemsellik Kavramı 10

1.2.5. Para ile Ölçülme Kavramı 10
1.2.6. Tutarlılık Kavramı 10
1.2.7. Tarafsızlık ve Belgelendirme Kavramı 10
1.2.8. İhtiyatlılık Kavramı 11
1.2.9. Tam Açıklama Kavramı 11
1.2.10. Maliyet Esası Kavramı 11
1.2.11. Önemlilik Kavramı 11
1.2.12. Özün Önceliği Kavramı 12
1.3. MUHASEBEDE KULLANILAN BELGELER 12
1.3.1. Fatura 13
1.3.2. e-Fatura 13
1.3.3. Sevk İrsaliye 14
1.3.4. e-İrsaliye 14
1.3.5. e-Defter 15
1.3.6. e-Müstahsil Makbuzu 15
1.3.7. Elektronik Gider Pusulası 16
1.3.8. e-Serbest Meslek Makbuzu 16
1.3.9. e-Arşiv 17
1.4. MUHASEBE MESLEK MENSUPLARI 17
1.4.1. Serbest Muhasebeci Mali Müşavir 18
1.4.2. Yeminli Mali Müşavir (YMM) 18

İKİNCİ BÖLÜM

TEKNOLOJİK GELİŞMELER İLE MUHASEBE MESLEĞİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

2. TEKNOLOJİ KAVRAMI VE TEKNOLOJİK GELİŞMELER 20

2.1. Yapay Zekâ Teknolojisi ve Muhasebe Arasındaki İlişki.....22

2.2 Blok Zincir Teknolojisi ile Muhasebe Arasındaki İlişki 27

2.3. Bulut Teknolojisi ile Muhasebe Arasındaki İlişki.....30

2.4. Big Data (Büyük Veri) Teknolojisi ile Muhasebe Arasındaki İlişki.....33

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MUHASEBE MESLEĞİNDE TEKNOLOJİK İLERLEMENİN ETKİLERİ: MUHASEBE MESLEK MENSUPLARI ÜZERİNE BİR UYGULAMA

3.1. ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ 36

3.1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI 36

3.1.2. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI.....38

3.2. LİTERATÜR TARAMASI.....38

3.3. ARAŞTIRMANIN ANA KİTLESİ VE ÖRNEKLEMİ.....46

3.4. VERİ SETİ VE ARAŞTIRMA YÖNTEMİ.....46

3.5. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ 47

3.6. ARAŞTIRMA BULGULARI.....48

SONUÇ VE ÖNERİLER 78

KAYNAKÇA.....83

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa No.

Tablo 1.1. 2024 Yılı İtibariyle Muhasebe Meslek Mensupları Sayısı 6
Tablo 2.1. Yapay Zeka Teknolojisinin Muhasebe Mesleği Açısından Yaratacağı Tehditler ve Fırsatlar.....25
Tablo 2.2. Blockchain Teknolojisinin Muhasebe Alanında Kullanılmasının Avantajları 28
Tablo 2.3. Bulut Bilişim Tabanlı Muhasebe Yazılımı ve Geleneksel Muhasebe Yazılımı Karşılaştırması.....32
Tablo 3.1. Güvenirlik Analizi Sonuçları 48
Tablo 3.2. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin İstatistiki Veriler.....48
Tablo 3.3. Katılımcıların Çalışma İfadelerine Verdikleri Cevaplara İlişkin İstatistiki Bilgiler 49
Tablo 3.4. Cinsiyet Değişkeni ve Muhasebe Meslek Mensuplarının Teknolojik Gelişmelere Bakış Açılarına İlişkin T-Testi Sonuçları 54
Tablo 3.5. Yaş Değişkeni ile Muhasebe Meslek Mensuplarının Teknolojik Gelişmelere Bakış Açılarına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları 54
Tablo 3.6. Yaş Değişkeni ile Muhasebe Meslek Mensuplarının Teknolojik Gelişmelere Bakış Açılarına İlişkin Tukey Testi.....55
Tablo 3.7. Eğitim Durumu Değişkeni ile Muhasebe Meslek Mensuplarının Teknolojik Gelişmelere Bakış Açılarına İlişkin ANOVA Analiz Sonuçları 56
Tablo 3.8. Eğitim Durumu Değişkeni ile Muhasebe Meslek Mensuplarının Teknolojik Gelişmelere Bakış Açılarına İlişkin Tukey Testi.....56
Tablo 3.9. Mesleki Tecrübe Değişkeni ile Muhasebe Meslek Mensuplarının Teknolojik Gelişmelere Bakış Açılarına İlişkin ANOVA Analiz Sonuçları 57
Tablo 3.10. Mesleki Tecrübe Değişkeni ile Muhasebe Meslek Mensuplarının Teknolojik Gelişmelere Bakış Açılarına İlişkin Tukey Testi.....58

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa No.

Şekil 1.1. Muhasebenin Fonksiyonları..... 7
Şekil 2.1. Yapay Zekâ Teknolojisi Tarafından Kapsanan Konular 23
Şekil 2.2. Yapay Zekânın Alt Dalları.....24
Şekil 2.3. Yapay Zekanın Muhasebe Mesleği Üzerindeki Etki Alanı 26

KISALTMALAR

AICPA	Amerikan Yeminli Mali Müşavirler Enstitüsü
BLOKCHAİN	Blok Zincir Teknolojisi
EFKS	Elektrik Fatura Kayıt Sistemi
GİB	Gelir İdaresi Başkanlığı
GVK	Gelir Vergisi Kanunu
İSMMM	İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası
KDV	Katma Değer Vergisi
KGK	Kamu Gözetim Kurumu
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
SM	Serbest Muhasebeci
SMMM	Serbest Muhasebeci Mali Müşavir
TDK	Türk Dil Kurumu
TMUK	Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği
TTK	Türk Ticaret Kanunu
TÜRMOB	Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği
Ve diğ.	Ve diğerleri
VUK	Vergi Usul Kanunu
YMM	Yeminli Mali Müşavir
YSA	Yapay Sinir Ağı
YZ	Yapay Zekâ Teknolojisi

GİRİŞ

Teknolojide yaşanan gelişmeler, birçok sektörü etkilediği gibi, muhasebe mesleği de teknolojik gelişmelerin etkisi altında önemli değişiklikler yaşamaktadır. Günümüzde hızla ilerleyen teknoloji, muhasebe uygulamalarını daha verimli, güvenilir ve etkili hale getirirken, aynı zamanda muhasebe meslek mensuplarının da iş süreçlerini değiştirdiği görülmektedir. Bu gelişmeler, muhasebe alanında çalışanların beceri setlerini genişletmelerini ve daha stratejik bir rol üstelenmelerini gerekli kılmaktadır.

Teknolojideki ilerlemeler, muhasebe süreçlerini otomatikleştirmek, veri analizi yapmak ve raporlama işlemlerini hızlandırmak için bir dizi yeni aracı mümkün kılmaktadır. Bulut tabanlı muhasebe yazılımları, mobil uygulamalar, yapay zekâ destekli analitik araçlar ve büyük veri işleme teknolojileri gibi çözümler, muhasebe çalışanlarına daha fazla veri erişimi, daha hızlı kararlar alma yeteneği ve iş süreçlerini optimize etme imkânı sunmaktadır. Teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleği üzerindeki etkilerinden biri de rutin ve tekrarlayan görevlerin otomatikleştirilmesidir. Bu sayede muhasebe meslek mensuplarının, manuel veri girişi gibi zaman alıcı işlemler ile uğraşmak yerine, daha stratejik ve analitik görevlere odaklanabilmektedir. Bu da muhasebe personellerinin iş ve süreçlerini daha verimli ve etkili şekilde yönetmelerine olanak tanımaktadır. Yapay zekâ uygulamaları ve büyük veri analizi, işletmelerin geniş veri setlerini anlamalarına ve değerli iç görüler elde etmelerine yardımcı olabilmektedir. Meslek mensupları, bu teknolojileri kullanarak finansal analizlerini daha derinlemesine yapabilir, riskleri daha iyi değerlendirebilir ve stratejik karar alma süreçlerine daha fazla katkıda bulunabilmektedirler.

Bulut tabanlı muhasebe yazılımları, mobil uygulamalar, yapay zekâ destekli analitik araçlar ve büyük veri işleme teknolojileri gibi çözümler, muhasebe çalışanlarına daha fazla veri erişimi, daha hızlı kararlar alma yeteneği ve iş süreçlerini optimize etme imkânı sunmaktadır. Teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleği üzerindeki etkilerinden biri de rutin ve tekrarlayan görevlerin otomatikleştirilmesidir.

Bu sayede muhasebe meslek mensupları, manuel veri girişi gibi zaman alıcı işlemler ile uğraşmak yerine, daha stratejik ve analitik görevlere odaklanabilmektedir. Bu da muhasebe personellerinin iş ve süreçlerini daha verimli ve etkili şekilde

yönetmelerine olanak tanımaktadır. Yapay zekâ uygulamaları ve büyük veri analizi, işletmelerin geniş veri setlerini anlamalarına ve değerli iç görüler elde etmelerine yardımcı olabilmektedir. Meslek mensupları, bu teknolojileri kullanarak finansal analizlerini daha derinlemesine yapabilir, riskleri daha iyi değerlendirebilir ve stratejik karar alma süreçlerine daha fazla katkıda bulunabilirler.

BİRİNCİ BÖLÜM
MUHASEBE İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

1.1. KAVRAMSAL OLARAK MUHASEBE

Muhasebe, işletmenin mali verilerini kaydeden ve bu veriler ışığında raporlar hazırlayarak kullanan finansal süreçlerin bütünüdür. Muhasebe yönetimi, işyerinin ekonomik durumunu ölçmek ve performansını değerlendirmek; vergi beyannamelerini hazırlamak ve ilgili kişi ve kurumlara sunmak; mali tabloları oluşturarak mevzuata uygunluğu sağlamak gibi görevleri içermektedir (Karakaş, 2023).

Finansal muhasebe, bir kuruluşun varlıklarının oluşumunu, kullanımını ve işletme operasyonlarının sonuçları olarak varlıklarda meydana gelen artış ve azalışları detaylandıran; bu bilgileri ilgili taraflara aktaran bir bilgi sistemidir. Ayrıca, finansal muhasebe; mali niteliğe sahip işlemleri para birimi cinsinden kaydeden, bunları sınıflandıran, özetleyen ve bu özetleri rapor haline getiren, ardından bu raporları analiz edip yorumlayan bir disiplindir (Gidersoy, 2022: 4).

Mali nitelikteki bilgilerin kaydedilmesi, varlık ve kaynaklarda meydana gelen değişikliklerin izlenmesi, bu kayıtların kategorize edilmesi, özetlenmesi ve sonrasında analiz edilerek yorumlanmasıyla elde edilen bilgilerin kişilere ve kurumlara sunulması gibi işlevleri yerine getiren bilgi sistemleri olarak tanımlanabilir. İşletmeler faaliyetlerini sürdürebilmek için bazı varlıklara sahip olmalıdır. Bu varlıklar, işletme sahipleri tarafından sağlanabileceği gibi üçüncü kişilerce de sağlanabilmektedir (Yıldız, 2017: 13).

Muhasebe, işletmelerin varlık ve kaynaklarında meydana gelen değişiklikleri dikkatle takip eden, para birimiyle ifade edilen olayları ve işlemleri sınıflandıran, kaydeden, mali tablolar halinde özetleyen ve bu raporları detaylı bir şekilde inceleyip yorumlayarak işletmelere değerli bilgiler sunan bir disiplindir (Elitaş, 2012: 347).

1.1.1.Muhasebenin Tarihsel Kronolojisi

Muhasebe mesleği, tarihsel süreçler boyunca hesaplama ihtiyacından doğmuştur. Bu ihtiyacı karşılamak için kayıt ve ölçüm gibi yöntemler geliştirilmiş ve bu şekilde muhasebe mesleği günümüze kadar varlığını sürdürmüştür. Muhasebenin

temel fonksiyonlarının adil ve anlaşılır olabilmesi için büyük emek harcanmıştır. Zamanla, devletin, işletmelerin ve bireylerin ekonomik ve sosyal rolleri değiştikçe, muhasebeye verilen görevlerde de değişiklikler olmuştur. Bu başlık altında, muhasebenin tarihsel gelişim süreci incelenerek hangi aşamalardan geçtiği ortaya çıkarılmıştır (Tek ve Öztürk, 2023: 101).

Muhasebede kayıt tutmanın tarihi kökenleri kesin olarak bilinmemekle birlikte, bazı inançlara göre vergilendirme kavramının ortaya çıkmasıyla ilişkilendirilir. Muhasebe kayıtlarına dair izler, Babil, Çin, Mısır, Yunanistan gibi eski uygarlıklara kadar uzanır. Muhasebe, Mısır Piramitlerinin inşasında kullanılan malzemeler ve işçilikle ilgili kayıtların tutulması gibi tarihi olaylarda kullanılmıştır (Kaya, 2021: 29-32).

Tarih boyunca, ilk muhasebe kayıtlarının ne zaman tutulduğu konusunda kesin bir görüş birliği olmamakla birlikte, genellikle Mezopotamya uygarlıklarından eski Mısır'da başladığı kabul edilmektedir. Bu dönemde, gıda maddelerinin alım satım işlemlerinin kaydedilmesiyle muhasebe düzeninin periyodik envanterin yanı sıra günlük kayıtların da tutulmaya başlandığı görülmektedir. Eski Babil'de ise, mal alıp satan kişilerin yanı sıra teslim tarihlerinin kil tabletlerde yazıldığı belgelenmiştir. Babil'de bu dönemde muhasebeyle ilgili yazılı kuralların ortaya çıktığı gözlemlenmiştir (Avder, 2007).

Paranın kullanıldığı dönemde, M.Ö. 500'den başlayarak M.S. 1300'e kadar olan süreçte Lidyalılar paranın bulunmasıyla birlikte ekonomik olayların kaydını ayni kayıttan nakdi kayda geçişini yapmışlardır. XV. yüzyılın ikinci yarısında, Benedetto Cotrulia 1458'de yazdığı yazılarda muhasebeden bahsetmiştir. 1494'te ise Venedik'te Luca Pacioli, "Summa de Arithmetica, Geometria, Proportioni et Proportionalita" adlı eserini yayınlamıştır. Bu kitap, çift taraflı kayıt yöntemini ilk kez ortaya koyan eser olarak bilinmektedir (Sultankhanova diğ., 2019: 510-513).

Muhasebe mesleğinin gelişiminde, meslek kuruluşlarının büyük katkısı olmuştur. Özellikle ABD'deki muhasebe mesleğinin gelişimi, diğer ülkeleri ve tüm dünyayı etkileyerek muhasebe mesleğinin ilerlemesine önemli katkılarda bulunmuştur. Bu doğrultuda, ilk olarak 1882'de New York'ta Muhasebeciler Enstitüsü (IABNY) kurulmuş ve 1886'da hesap enstitüsü adını almıştır. 1897'de CPA devlet

derneği New York'ta kurulmuş, 1901'de Massachusetts'te Anonim Mali Müşavirleri IPA çalışmalarını yaymaya çalışmıştır. 1904'te ise ilk muhasebeciler kongresi St. Louis'de yapılmıştır. 1916'da Amerikan Muhasebeciler Enstitüsü (AAPA) AIA olarak değiştirilmiştir. 1921'de Amerikan Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Derneği (ASCPA) kurularak kamu muhasebesi alanında AIA'ya rakip olmuştur. Sonuç olarak, ASCPA ve AIA 1957'de birleşerek Amerikan Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Enstitüsü (AICPA) olmuştur. Bu gelişmelere benzer şekilde, diğer ülkeler de bazen öncü rol oynayarak bazen de yeni anlayış ve uygulamalar geliştirerek ön plana çıkmaktadır (Özkan, 2020: 135-179).

Ülkemizde muhasebe sistemi, Tanzimat döneminde, yani 1850 yılında kabul edilen Kanunname-i Ticaret ile önemli bir gelişme yaşamıştır. Bu kanun, 1807 yılında Fransa'dan alınan Code Commerce'nin birinci ve üçüncü kitaplarından tercüme edilerek yürürlüğe girmiştir ve muhasebe uygulamalarını etkileyen ilk anayasal düzen olarak kabul edilir. Bu yasa, çift taraflı kayıt yöntemi ve defter düzeni gibi muhasebe uygulamalarını ilk kez içermiştir. Ancak bu dönemde çift taraflı kayıt yöntemi geniş çapta bilinmemekteydi (Yünlü, 2020: 180-192).

Muhasebe sistemi, ülkemizde 1926-1930 yılları arasında, cumhuriyet döneminde, özellikle yasal düzenlemelerin yoğun olduğu bir döneme denk gelmektedir. Bu dönemde, devlet ve özel kesim işletmelerinin artmasıyla birlikte, yeni bir vergi sistemi ve muhasebe alanında düzenlemeler yapılmış ve muhasebe mesleğinin gelişimi teşvik edilmiştir. 1932'de, muhasebe mesleğinin ilk yasal adımı Ticaret Vekâleti tarafından yapılmış ve hesap mütehassıslığı kanun tasarısı hazırlanmıştır. Ancak bu dönemde, yürürlüğe girmeyen pek çok yasal düzenleme olduğu ve meslek mensupları tarafından örgütlenmeye gidildiği görülmüştür. Bu çabaların bir sonucu olarak, 1942'de "Türkiye Eksper Muhasipler ve İşletme Organizatörleri Derneği" kurulmuş ve muhasebe mesleğinin gelişimine katkı sağlamıştır. Bu dernek daha sonra adını "Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği" olarak değiştirmiş ve faaliyetlerine devam etmiştir. Cumhuriyetin ilanından itibaren, muhasebe mesleği dernekleşme ve yasal düzenlemeler yoluyla örgütlenmiş ve 13/06/1989 tarihinde 3568 sayılı Meslek Kanunu'nun yasalaşmasıyla "Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Oda ve Borsa Birlikleri (TÜRMOB)" yasal statü kazanmıştır (Utku ve Kurtcebe, 2019: 5-20).

Ülkemizde muhasebe meslek mensuplarını bir araya getirerek belirli bir standart ve düzenli, kaliteli hizmet anlayışıyla hizmet sunmayı amaçlayan meslek odaları ve bu odaların üst birliği olan TÜRMOB, muhasebe mesleğini yasal statüye kavuşturmak için çaba sarf etmektedir. Bu meslek kuruluşu, mesleki hakların korunması ve mesleki standartların geliştirilmesini hedefler ve bu doğrultuda faaliyetlerini sürdürmektedir. TÜRMOB'a bağlı meslek mensuplarının 2024 yılı itibarıyla dağılımı, aşağıdaki tabloda gösterilmiştir (www.turmob.gov.tr, 2024).

Tablo 1.1. 2024 Yılı İtibariyle Muhasebe Meslek Mensupları Sayısı

UNVANLAR	MESLEK MENSUPLARI
SM	5.948
SMMM	119.958
YMM	5.062
TOPLAM	130.968

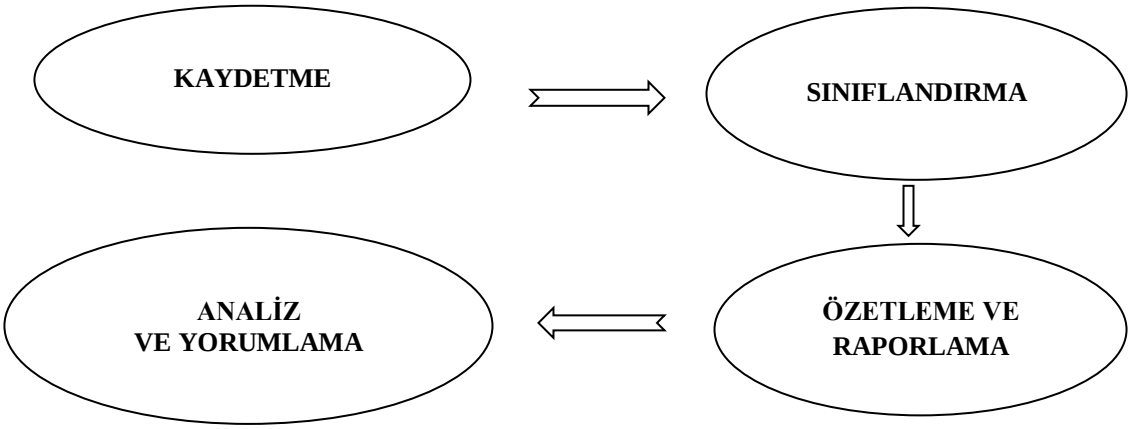
Kaynak: (www.turmob.gov.tr).

Tabloya göre, Serbest muhasebecilerin (SM) toplam sayısı 5.948 kişidir. Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirlerin (SMMM) toplam sayısı 119.958 kişidir. Yeminli Mali Müşavirlerin (YMM) toplam sayısı ise 5.062 kişidir. Böylelikle, muhasebe alanında toplam meslek mensuplarının sayısı 130.968 olarak belirlenmiştir.

1.1.2. Muhasebenin Fonksiyonları

Muhasebenin işlevlerini yerine getiren belirli görevleri bulunan fonksiyonlar olarak tanımlanmaktadır.

- ✓ Kaydetme Fonksiyonu
- ✓ Sınıflandırma Fonksiyonu
- ✓ Özetleme ve Raporlama Fonksiyonu
- ✓ Analiz ve Yorumlama Fonksiyonu

Şekil 1.1. Muhasebenin Fonksiyonları

Kaynak: (Deniz, 2013)'den yararlanılarak tablolaştırılmıştır.

1.1.2.1. Kaydetme Fonksiyonu

Ticari işlemler sonucu işletmenin varlıklarında ve kaynaklarında meydana gelen değişikliklerin, ticari belgelerin kullanılarak muhasebe kayıtlarına aktarılması anlamına gelmektedir. Bu kayıtlar yapılırken vergi usul kanunundaki kayıt ve nizama uyulması gerekmektedir. Kaydetme fonksiyonu muhasebenin ilk fonksiyonudur (Gülseren, 2023: 11-12).

1.1.2.1.1. Çift Taraflık Kayıt Metodu

Çift taraflı kayıt yöntemi, para ile ifade edilen ticari işlemlerin en az iki hesaba kaydedilen yöntemdir. Çift taraflı kayıt yönteminde işlemler biri borçlu diğeri alacaklı olmak üzere en az iki hesaba kaydedilmektedir. Yapılan kayıt işlemeleri sonucunda borçlu ve alacaklı hesapların toplamı birbirine eşit olmaktadır (Acar ve Tetik, 2014: 13-15).

1.1.2.1.2. Muhasebe Denklemi Metodu

Muhasebe, borç ve alacak kavramlarına dayalı bir kayıt sistemiyle işlemektedir. Bu sistemde borç ve alacak hesaplarının bakiyeleri birbirine eşittir. Bu denge, muhasebe denklemi olarak adlandırılır. Her işlemde en az iki hesap etkilenir ve bu etkiler denklemin iki tarafına kaydedilir. Bir işlemde bir taraf borçlanırken diğer taraf alacaklanır. Örneğin, peşin mal alındığında, kasadaki para azalırken mal varlığı hesabında artış olmaktadır. Bu şekilde, muhasebe denkliği korunmuş olmaktadır (Yalçın, 2020: 2).

1.1.2.2. Sınıflandırma Fonksiyonu

Muhasebe belgelerinde yer alan bilgilerin anlam kazanabilmesi için bu bilgilerin sınıflandırılması gerekmektedir. Bu sınıflandırma genellikle "Büyük Defter" olarak adlandırılan defterlere kaydedilmektedir. Bu şekilde, belgelerdeki bilgiler anlamlı ve kullanışlı hale gelir, ayrıca olası hataların ve yanlışların düzeltilmesine olanak sağlanır. Bu da muhasebede otomatik kontrol sisteminin sorunsuz çalışmasını sağlamaktadır (Güner, 2011).

Sınıflandırma fonksiyonu, kaydedilen bilgilerin belirli zaman aralıklarında derlenerek niteliklerine göre gruplara ayrılması işlemidir. Bu sayede farklı grup ve nitelikteki işlemler birbirine karışmadan ayrı sınıflar halinde incelenebilir. Sınıflandırma işlemleri genellikle büyük deftere kaydedilmektedir (Kalaycı, 2020).

1.1.2.3. Özetleme ve Raporlama

İşletmelerin kanuni defterlerde kaydettiği ve sınıflandırdığı mali nitelikteki olay ve işlemlerin belirli aralıklarla özetlenerek finansal tablo ve rapor haline getirilmesi muhasebenin önemli bir aşamasını oluşturmaktadır. Bu hazırlanan finansal tablo ve raporlar, ilgili kişilere duyurulur. İşletmelerin kayıtlarını özetleyerek hazırladıkları finansal tabloların ve raporların sayısı oldukça fazladır. Her işletme, vergi usul kanununa uygun olarak hazırlanması zorunlu olan temel finansal belgelere sahiptir. Bunlar arasında; işletmenin mali durumunu, performansını ve nakit akışlarını gösteren finansal durum tablosu ve gelir tablosu bulunmaktadır (Öztürk, 2018: 4-5).

1.1.2.4. Analiz ve Yorumlama

Muhasebedeki mali tabloların yorumlanması, işletmeler için kritik bir öneme sahiptir. Çünkü bu, faaliyet sonuçlarının anlamının açıklanması anlamına gelmektedir. Bu yorumlama süreci, işletmelerin gelecekte alacakları kararlar üzerinde belirleyici bir rol oynar. İşletmeler, mali tabloları analiz ederek işletmelerinin gelecekteki adımlarını belirlemektedir. Tek Düzen Hesap Planı ise muhasebenin işlevlerini en etkili şekilde yerine getirmek amacıyla 01/01/1994 tarihinde yürürlüğe girmiştir ve bu plan, muhasebedeki önemli bir fonksiyonu temsil etmektedir (Gülseren, 2023: 12).

1.2. MUHASEBENİN TEMEL KAVRAMLARI

Muhasebe, mali işlemleri yerine getirirken uluslararası kurallar çerçevesinde belirlenmiş olan ve yaygın bir şekilde kullanılan temel kavramları dikkate alır. Bu kavramlar, bilgilerin ilgili kişilere tutarlı ve karşılaştırılabilir bir şekilde sunulmasının yanı sıra muhasebe bilgisinin ortak bir temele dayanmasını sağlamak amacıyla oluşturulmuştur (Burak ve Öztaş, 2015: 5-6).

Muhasebenin temel prensiplerine ilişkin açıklamalar, 26 Aralık 1992 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanan ve 1 Ocak 1994'ten itibaren yürürlüğe giren 1 Seri No'lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nin A bendinde sunulmuştur.

1.2.1. Sosyal Sorumluluk Kavramı

Sosyal Sorumluluk kavramı, muhasebe faaliyetlerinin icrası, muhasebe organizasyonu, finansal tabloların düzenlenmesi ve sunulması süreçlerinde sadece belirli bireylerin veya grupların değil, aynı zamanda bütün toplumun çıkarlarının gözetilmesini, tarafsız ve dürüst bir yaklaşımın benimsenmesini ifade etmektedir (Coşkun, 2021: 6).

1.2.2. Kişilik Kavramı

İşletmenin, sahipleri ve yöneticilerinden farklı bir varlık olarak kabul edilmesi ilkesine dayanır. Bu ilke, işletmenin yöneticileri, personeli ve diğer paydaşlardan bağımsız bir varlık olduğunu belirtir ve muhasebedeki işlemlerin yalnızca söz konusu varlık adına gerçekleştirilmesi gereken işlemleri kapsar. Firmalar, muhasebe kayıtlarını tutarken ve analiz yaparken, işletmenin özgün bir varlık olduğunu esas almaktadır (Cemalcılar, 1972: 2).

1.2.3. İşletmenin Sürekliliği Kavramı

Bu kavram, işletme faaliyetlerinin belirli bir süreyle sınırlı olmadan sürekli olarak devam edeceğini ifade etmektedir. İşletme ömrünün, işletme sahipleri ve ortaklarına bağlı olmadığını, sürekli bir kurum olduğunu ifade etmektedir. Mali tablolar, genellikle işletmenin devamlılığını öngören ve faaliyetlerini gelecekte sürdüreceği varsayımına dayanarak hazırlanır. Bu ölçüde, işletmenin faaliyet hacmi ve gelecekteki durumu gibi önemli bilgiler sağlanmaktadır (Şenol, 2018: 47).

1.2.4. Dönemsellik Kavramı

Her dönemin faaliyet sonuçlarının diğer dönemlerden bağımsız olarak saptanmasıdır. İşletmelerin sonsuz olan ömrü, belirli dönemlere ayrılarak her dönemin faaliyetleri ayrı olarak değerlendirilir. Örneğin, 2011 yılı bir hesap dönemi olarak kabul edildiğinde, her bir dönem kendi içinde ayrı olarak ele alınır. Gelirler ve giderler bu dönemlere göre karşılaştırılarak o döneme ait kar veya zarar miktarları hesaplanmaktadır (MEB, 2011: 10).

1.2.5. Para ile Ölçülme Kavramı

Muhasebenin temel kavramlarından biri, işletmedeki kıymet hareketlerinin izlenmesi için ortak bir ölçü birimi kullanılmasıdır. Bu, işletme faaliyetlerinin kaydedilmesi ve değerlendirilmesi için para birimlerinin tercih edilmesi anlamına gelir. Para birimleri genellikle işlemlerin muhasebeleştirilmesinde kullanılır, ancak para birimlerinin zaman içinde değişebileceği göz önüne alınarak, işlemler o anki para birimiyle kaydedilmektedir (Tetik, 1997: 151).

1.2.6. Tutarlılık Kavramı

Muhasebe yöntemleri ve uygulamaları, bir kere değiştirildikten sonra daha sonraki dönemlerde aynı prensiplere bağlı kalarak uygulanmalıdır. Bu prensip, mali tabloların karşılaştırılabilirliğini sağlayarak işletmenin finansal durumunun tutarlı bir şekilde değerlendirilmesine olanak tanır. Bu tutarlılık, işletmenin geçmiş performansının analiz edilmesi ve geleceğe yönelik stratejilerin belirlenmesi açısından büyük önem taşımaktadır (Yıldız, 2017: 17).

1.2.7. Tarafsızlık ve Belgelendirme Kavramı

Tarafsızlık ve belgelendirme kavramı, muhasebe kayıtlarının objektif belgelere dayandırılması ve gerçek durumu doğru bir şekilde yansıtması gerektiğini vurgular. Bu prensip, muhasebe yöntemlerinin tarafsız ve ön yargısız bir şekilde seçilmesini ve uygulanmasını öngörür. Böylece işletmenin mali durumu ile ilgili sağlam ve güvenilir bilgilere dayalı kararlar alınabilir. Bu kavram, muhasebe meslek mensuplarının bağımsızlık ve tarafsızlık ilkelerine bağlı kalmasını sağlayarak finansal raporlama sürecinin güvenilirliğini artırmaktadır (Kaygusuz ve diğ., 2018: 11).

1.2.8. İhtiyatlılık Kavramı

Bu kavram, muhasebede risklerin öngörülerek tedbirli davranılması gerektiğini ifade etmektedir. Örneğin, henüz tahsil edilmemiş bir gelirin, gelir olarak kaydedilmemesi; gelir tahsil edildikten sonra kaydedilmesi önerilir. Yani kâr veya zarar kesinleşmemiş olsa bile, ortaya çıktığı anda uygun bir karşılık ayrılmalıdır. Bu şekilde, işletmenin finansal durumu daha doğru bir şekilde yansıtılır ve muhasebe kayıtları daha güvenilir hale gelmektedir (Karcıoğlu, 2018: 35).

1.2.9. Tam Açıklama Kavramı

Bu kavram, finansal tabloların, bunları inceleyecek kişilere ve kuruluşlara doğru kararlar almalarında yardımcı olacak şekilde net, anlaşılabilir ve kifayetli olması gerektiğini ifade etmektedir. Finansal tablolarda; mali bilgilerin eksiksiz olarak sunulmasının yanı sıra, kararları etkileyebilecek ve olası olarak gerçekleşebilecek olayların da dikkate alınması gerektiği vurgulanır. Bu sayede, finansal tabloların kullanıcıları, işletmenin finansal durumu hakkında doğru ve kapsamlı bir görünüm elde edebilirler, böylece daha bilinçli kararlar alabilmektedirler (Gidersoy, 2020: 22).

1.2.10. Maliyet Esası Kavramı

Bu ilke, işletmelerin edindiği varlıkların ve hizmetlerin maliyetlerinin dikkate alınarak muhasebeleştirilmesini ifade etmektedir. Bu bakış açısı, varlıkların maliyet bedellerini ve para birimiyle kaydedilmesini içerir. Bu sayede, işletmeler elde ettikleri varlıkların ve sundukları hizmetlerin gerçek maliyetlerini doğru bir şekilde hesaplayabilmektedirler (Tenik, 2019: 9).

1.2.11. Önemlilik Kavramı

Bu kavram, bir hesap kaleminin veya mali bir olayın, finansal tablolara dayalı değerlemeleri veya alınacak kararları önemli ölçüde etkileyebilecek düzeyde olması gerektiğini ifade etmektedir. Önemli hesap kalemlerinin ve finansal olayların mali tablolarda yer alması, kaçınılmaz bir gerekliliktir çünkü bu, işletmenin finansal durumu hakkında doğru ve güvenilir bilgiler sağlar. Bu sayede, karar vericilerin işletmenin performansını değerlendirmesi ve geleceğe yönelik stratejiler geliştirmesi mümkün olmaktadır (İSMMMO, 2017).

1.2.12. Özün Önceliği Kavramı

Bu kavram, muhasebe işlemlerinin kaydedilmesi ve değerlendirilmesinde şekillerin değil, özlerin öncelikli olduğunu vurgular. İşlemlerin biçimsel yapısı aynı olabilir ancak içerikleri farklılık gösterebilir. Dolayısıyla, işlemlerin gerçek anlamı ve ekonomik etkisi, biçimsel detaylardan daha önemlidir. Öz, işlemlerin doğru bir şekilde anlaşılmasını sağlar ve karar alıcıların işletmenin finansal durumunu değerlendirmesine yardımcı olmaktadır (Acar ve Tetik, 2014: 14).

1.3. MUHASEBEDE KULLANILAN BELGELER

Muhasebedeki işlemlerin kaydedilmesi ve tutulan kayıtların yasal süreler içinde saklanması, işletme yönetiminin ihtiyaçları ve gelecekteki analizler için önemlidir. Bu süreçte, mali durumu kanıtlayıcı nitelikteki belgelere "belge" denir. Hangi belgelerin kullanılacağı, Türk Ticaret Kanunu ve Vergi Usul Kanunu gibi yasal düzenlemelerle belirlenirken, bazı belgelerin kullanımı ve içerikleri işletmeler tarafından belirlenir. Bu belgeler, muhasebe kayıtlarının doğruluğunu ve güvenilirliğini sağlamak için önemlidir (Kaygusuz diğ., 2018: 79).

Küreselleşen dünyada piyasa koşullarının değişimi ve teknolojik ilerlemeler, işletmelerin üretim süreçlerini dönüştürmekte ve diğer işletmelerle olan ilişkilerini gözden geçirmelerini sağlamaktadır. Bu gelişmeler, muhasebe kayıtlarının belgelendirme süreçlerini de etkilemektedir. Günümüzde, kâğıt ortamında düzenlenen muhasebe belgelerinin dijital ortamda hazırlanması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Belgelerin dijitalleşmesi, nakit akışı, zaman yönetimi, maliyet etkinliği gibi konularda hata ve düzenlemelerin zamanında tespit edilip müdahale edilmesini sağlamaktadır. Bu durum, işletmelerin muhasebe süreçlerini daha verimli ve etkin bir şekilde yönetmelerine olanak tanımaktadır (Çıtak ve Başkan, 2020: 2-3).

Muhasebe belgelerinin elektronik ortama aktarılması, muhasebe işlemlerine hız kazandırarak iş akışındaki etkinliği artıracaktır. Bu sayede kâğıt fatura kullanımının azaltılmasıyla kâğıt giderleri ve arşivleme maliyetleri düşecektir. Ayrıca, belgelerin denetime daha kolay erişilebilir olması sağlanacaktır. Elektronik ortamda muhasebe belgelerinin daha hızlı bir şekilde kayıt altına alınması, kayıp ve kaçakların önlenmesine ve faturalardan kaynaklanan alıcı-satıcı sorunlarının azalmasına katkı

sağlayacaktır. Bu durum, işletmelerin muhasebe süreçlerini daha verimli ve güvenilir bir şekilde yönetmelerine olanak tanıyacaktır (Elçin diğ., 2018: 13).

1.3.1. Fatura

Satıcı veya hizmet sağlayıcı tarafından müşteriye verilen belge, bir mal veya hizmetin satışını ve müşterinin ödeme yükümlülüğünü gösterir. Bu ticari belge, muhasebede kayıtların doğruluğunu kanıtlamak için temel bir gerekliliktir. Bir kaydın güvenilirliği ve doğruluğu, kaydın dayandığı belgeye bağlıdır. Bir muhasebe kaydının belgeye dayanmadığı durumlarda, o işlemin veya işin hangi amaçla yapıldığını belirlemek mümkün olmayabilir. Bu nedenle, muhasebede her kaydın bir belgeye dayandırılması önemlidir. Bu belgeler, muhasebe kayıtlarının güvenilirliğini sağlamak ve işletmenin finansal durumunu doğru bir şekilde yansıtmak için gereklidir (www.muhasebesitesi.com, 2023).

Faturanın tanımı Vergi Usul Kanunu'nun 229. maddesinde şu şekilde yapılmıştır: Satılan ürünlerin veya sunulan hizmetlerin bedelini göstermek amacıyla malı satan veya hizmeti sunan tarafından müşteriye verilen belgedir. Ancak, öğretide faturanın tanımı daha geniş bir perspektiften ele alınır. Buna göre, fatura; ticaret işletmesinin çeşitli faaliyetlerini belgeleyen, faaliyetlerin izlenmesini sağlayan, muhasebe kayıtlarını destekleyen, vergilendirme işlemlerinde belge olarak kullanılan ve mali durumunu ve işlem yaptığı diğer kişilere karşı kanıt niteliği taşıyan belgelerdir. Bu tanım, faturanın işletmeler için sadece bir ödeme belgesi olmanın ötesinde, daha geniş bir işlevi olduğunu vurgulamaktadır (İmir, 2021: 944).

1.3.2. e-Fatura

Ülkemizdeki e-Devlet projesi çerçevesinde muhasebe belgelerinin elektronik ortamda oluşturulması ve saklanması için bir uygulama başlatılmıştır. Bu uygulamadan biri olan e-fatura yöntemi, Elektronik Fatura Kayıt Sistemi (EFKS) olarak bilinir ve işletmelerin ticari faaliyet alanlarına göre faturaların elektronik ortamda düzenlenmesini zorunlu kılmaktadır. Bu adım, işletmelerin kâğıt kullanımını azaltarak çevreye duyarlılık sağlarken, aynı zamanda muhasebe işlemlerini hızlandırmayı ve etkinliği artırmayı hedefler (Beştaş, 2022: 824).

e-Fatura, kağıt ortamında oluşturulmuş bir belgenin dijital versiyonudur ve mal veya hizmet alımı sürecinde alıcı ve satıcı arasında elektronik ortamda oluşturulan bir belge olarak tanımlanır. e-Fatura, belirli bir standarda getirilmiş, değiştirilmeyerek mühürlenmiş ve taraflar arasında güvenliğin sağlandığı Gelir İdaresi Başkanlığı (GİB) tarafından oluşturulan bir belgedir (Kefe ve Kanarığ, 2019: 167).

1.3.3. Sevk İrsaliye

Sevk irsaliyesi, bir ürün satışının tamamlanmasını takip eden ve satıcı tarafından hazırlanan, alınan bedelin miktarını gösteren bir belge olarak tanımlanmaktadır. Taşınan ürünün türünü ve miktarını gösteren şekil şartlarına bağlı ticari bir evraktır. Her tür ürün hareketinden önce düzenlenmelidir (Özdemir, 2015: 89).

1.3.4. e-İrsaliye

Elektronik İrsaliye uygulaması, kâğıt formatında düzenlenen sevk irsaliyelerinin dijital ortamda hazırlanmasını, elektronik ortama aktarılmasını ve saklanmasını sağlayan bir uygulamadır. Belirli sektörlerde faaliyet gösteren mükellefler için e-İrsaliye kullanma zorunluluğu, 509 Sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile getirilmiştir. Bu uygulama kapsamında, mükelleflerden talep edilen, 1 Temmuz 2020 tarihine kadar e-İrsaliye sistemine geçiş yapmaları ve bu tarihten itibaren düzenleyecekleri irsaliye belgelerini dijital formatta sisteme kaydetmeleri gerekmektedir (GİB, 2023).

e-İrsaliye faturasında zorunlu olarak bulunması gereken alanlar, belge tarihi, belgenin düzenleme tarihi, e-irsaliye düzenleyenin adı, ticaret unvanı, hesap numarası, iş adresi, taşınan malın miktarı, cinsi gibi bilgilerdir. Bununla birlikte, her firma kendi ihtiyaçlarına göre ekstra alanlar ekleyebilmektedir. Ek bilgilerin faturalara eklenmesi gerektiğinde, Gelir İdaresi Başkanlığı (GİB), ilgili duyuruları www.efatura.gov.tr adresinde yayınlayarak fatura sahiplerine eklemeler yapma imkânı tanımaktadır (Kılıç, 2019: 14).

1.3.5. e-Defter

Elektronik Defterler, vergi ve ticaret yasalarına uygun olarak kayıt defterlerinde yer alması gereken bilgileri içeren bir dizi elektronik kayıt sistemidir. Bu defterlere ilişkin yasal düzenlemeler Maliye ve Ticaret Bakanlıkları tarafından yapılmaktadır. e-defterler, mükelleflerin yanı sıra kamu ve özel sektör kurumlarının farklı ihtiyaçlarını karşılayan bir elektronik uygulama olarak önemli bir rol oynar. Bu uygulamanın amacı, kayıt dışı ekonomi oranını düşürmek ve mükelleflere yeni hizmet olanakları sunmak gibi temel hedefleri içerir. Ayrıca, elektronik denetim için uygun bir altyapı oluşturarak vergi uyumunu artırmayı amaçlamaktadır (Dursun, 2015: 100).

Elektronik defterler, talep edildiğinde sunulmak üzere hazır bulundurulmalı ve bu defterlerin beratlarıyla birlikte saklanması gerekmektedir. Elektronik defterler, mühür ve imza ile güvence altına alındığı için kâğıt ortamında saklanmalarına gerek kalmaz. Defterlerini elektronik ortamda tutanlar, vergi ve ticaret kanunları ile diğer ilgili düzenlemelerde belirtilen süreler içinde elektronik defterleri ve beratları manyetik, elektronik, optik gibi araçlarla sunmakla yükümlüdür. Elektronik defterlerin temel amacı, bilgilere gerektiğinde kolayca erişilebilir olmalarını sağlamaktır. Bu sayede, belgelerin depolanması, yönetimi ve erişimi daha verimli ve güvenli bir şekilde gerçekleştirilmektedir (Aksoy, 2018: 24).

1.3.6. e-Müstahsil Makbuzu

Vergi yükümlülüğü olmayan çiftçilerden alınan malzemeler için düzenlenen elektronik belge, dijital ortamda oluşturulan bir dokümanı ifade etmektedir. Bu belge, vergiye tabi olmayan ve defter tutmayan üreticilerden ürün aldıkları anda verilen bir makbuzdur. Kâğıt müstahsil makbuz ile nitelikleri aynı olup Gelir İdaresi Başkanlığı (GİB) tarafından belirtilen standartlarda oluşturulmaktadır. Müstahsil makbuzunda belgenin tarihi, saati, malı satan çiftçinin adı soyadı gibi bilgiler bulunmaktadır. Bu belge, ticari işlemlerin kaydedilmesi ve belgelenmesi açısından önemli bir role sahiptir ve resmi bir belge niteliği taşımaktadır (Kurtcebe ve Utku, 2020: 81).

1.3.7. Elektronik Gider Pusulası

Gider pusulası, Vergi mevzuatının 234. Maddesi kapsamında düzenlenerek yürürlüğe girmiştir. Bu maddeye göre, basit usulde vergilendirilen tüccarlar, serbest meslek erbapları, çiftçiler ve vergiden muaf esnaflar gibi kesimlerin, mal ve hizmet alımlarını belgelemek amacıyla satıcıya imzalı olarak düzenlettikleri bir belge olarak tanımlanır. Elektronik gider pusulası, kâğıt ortamında düzenlenen belge ile aynı niteliğe sahiptir ve gider pusulalarının muhafaza edilmesi ve ibraz edilmesi için elektronik ortamlarda iletilmesine imkân tanır. Bu uygulama, ticari işlemlerin kaydedilmesi ve belgelenmesi sürecini dijitalleştirerek işlemlerin takibini kolaylaştırmaktadır ve vergiye tabi olan işletmeler için önemli bir kayıt aracıdır (Demir vd., 2022: 1383).

1.3.8. e-Serbest Meslek Makbuzu

Hizmet makbuzu, serbest meslek sahiplerinin (örneğin, hekimler, avukatlar, muhasebeciler vb.) mesleki faaliyetleri kapsamında gerçekleştirdikleri her türlü ödeme alımını belgeleyen resmî belgelerdir. Bu belgeler, mesleki hizmet karşılığında alınan bedeli gösterir ve alınan ödemelerin kayıt altına alınmasını sağlar. Makbuzlarda, ödemenin miktarı, gerçekleştiği tarih, KDV miktarları, müşterinin kimliği gibi temel bilgiler bulunur. Bu bilgiler, makbuz düzenlendikten sonra serbest meslek sahibi tarafından imzalanarak alıcıya teslim edilir. Hizmet makbuzları, işletmelerin gelirlerini kayıt altına almak ve vergi beyannameleri gibi yasal prosedürleri yerine getirmek için önemli bir araçtır (www.muhasebedersleri.com, 2023).

Serbest meslek sahipleri tarafından mesleki hizmetlerin bedelini göstermek amacıyla düzenlenen ve fatura yerine geçen resmî belge, serbest meslek makbuzu olarak adlandırılır. Bu belge, hizmetin türü, miktarı, tutarı ve alıcıya ait bilgileri içermektedir. Genellikle iki kopya olarak hazırlanan serbest meslek makbuzları, mesleki hizmetlerin karşılığında alınan ödemelerin kayıt altına alınmasını sağlar ve vergisel yükümlülüklerin yerine getirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Kızmaz, 2021: 83).

1.3.9. e-Arşiv

Mali İşler Kurumu tarafından belirlenen standartlara uygun olarak dijital platformda hazırlanan faturalar, faturaların saklanması, raporlanması ve sunulmasını kapsayan bir süreci temsil etmektedir. Elektronik arşiv faturaları da aynı şekilde Mali İşler Kurumu tarafından düzenlenir. 01.03.2022 tarihinden itibaren Mali İşler Kurumu tarafından e-arşiv faturası kullanımı zorunlu hale getirilmiştir ve 2.000 TL ve üzeri fatura kesimlerinin elektronik ortamda gerçekleştirilmesi sağlanmıştır. Düşük tutarlı faturalar da bu sistem üzerinden düzenlenebilir. Bu yaklaşım, kâğıt faturaların kesilmesini azaltarak elektronik fatura sisteminin daha yaygın hale gelmesine yardımcı olmaktadır. Ayrıca, faturaların kaybolma riskini azaltır ve faturalara kolay erişim sağlamaktadır (www.edmbilisim.com.tr, 2023).

İşletmeler, tedarik ve talep işlemleri sırasında fatura düzenlemek zorundadır. Özellikle iş hacmi yüksek sektörlerde alış ve satış faturalarının sayısı artabilir. Bu durumda, büyük miktarda faturanın arşivlenmesi ve saklanması zor olabilir. Ancak, e-arşiv faturalarıyla kâğıt faturaların elektronik formata dönüşmesi, işletmelere büyük kolaylık sağlamaktadır (Karasioğlu ve Garip, 2019: 437).

1.4. MUHASEBE MESLEK MENSUPLARI

Meslek kanunu kapsamında, mesleğin konusu itibariyle faaliyette bulunan meslek erbaplarına muhasebe meslek mensupları adı verilmektedir. Meslek mensupları ilgili kanun çerçevesinde; "Serbest Muhasebeci (SM), Serbest Muhasebeci Mali Müşavir (SMMM), Yeminli Mali Müşavir (YMM)" unvanları adı altında düzenlenmiştir. Ancak 2008 yılında meslek kanunlarında yapılan değişiklik ile SM unvanı kanun kapsamından çıkarılmıştır. 2008 yılından itibaren meslek mensupları SMMM ve YM diye iki unvanlı hale gelmiştir. SMMM'ler muhasebe defter kayıtlarını tutmak, denetleme ve müşavirlik faaliyetlerini gerçekleştirmek, mükelleflere vergi danışmanlığı hizmeti vermek ve aynı zamanda vergi mükellefleri ile aralarında imzaladıkları aracılık sözleşmesi ile mükellefi adına vergi beyannamesinin düzenlenmesi ve vergi idaresine gönderilmesi işlerini yapmaktadırlar. YMM'ler ise; işletmelerin müşavirlik ve denetim hizmetlerinin yanında bir de tasdik hizmetlerini de sunabilmektedirler. Ancak YMM'ler meslek kanunu gereği işletmelerin muhasebe defterlerini tutamamaktadır (Yoruldu, 2023: 493).

1.4.1. Serbest Muhasebeci Mali Müşavir

İşletmelerin maliyet tablolarını ve vergi beyannamelerini denetleyen, işletmelere finansal konularda yardımcı olan mali müşavir; mevzuata uygun şekilde belgeleri inceleyerek denetimlerini ve tasdik işlemlerini yapan, ayrıca işletmelere finansal mevzuat uygulamaları, muhasebe ve finans ile ilgili olan konularda danışmanlık yapan meslek mensuplarıdır.

SMMM olabilmek için öncelikle maliye, işletme, iktisat, çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri, kamu yönetimi, ekonometri, uluslararası finans, bankacılık, sermaye piyasası, ekonomi, siyaset bilimi veya hukuk gibi fakültelerden birinden mezun olmak gerekmektedir. Mezuniyetin ardından, mali müşavir stajyer adayı olabilmek için ilgili ildeki muhasebe meslek odasında staj dosyası açtırılması gerekmektedir. Staj dosyasının açılmasının ardından, mali müşavirlik sınavını kazanan adaylar stajlarına başlama hakkı elde ederler. Stajyer adayı, bir mali müşavire bağlı olarak bir işletme veya muhasebe bürosunda 3 yıl boyunca staj yapmak durumundadır. Bu staj sürecini başarıyla tamamlayan adaylar, 8 dersi kapsayan bir yeterlilik sınavına girerler. Sınavı başarıyla tamamlayan adaylar, sınav başarı belgesini aldıktan ve gerekli harçları ödedikten sonra SMMM unvanını alabilmektedirler (Kocaoz ve Teker, 2019: 300).

SMMM olma sürecinde unutulmaması gereken önemli bir nokta daha vardır. Bu da 3 yıl süren staj süresinin nasıl kısaltılacağıdır. Mali müşavir stajyeri, yüksek lisans eğitimi ile stajyerlik süresi 1 yıl kısalacaktır. Yüksek lisans dışında meslek odasının kurslarına gittiği takdirde de stajyerlik süresi kısalmaktadır.

1.4.2. Yeminli Mali Müşavir (YMM)

İşletmelerdeki operasyonların düzgün ve güvenilir bir şekilde yönetilmesini sağlamak, operasyon sonuçlarını ilgili yasal düzenlemelere uygun olarak denetlemek ve değerlendirmek, resmî kurumlara gerçek durumu doğru bir şekilde sunmak ve yüksek mesleki standartları uygulamak amacıyla hizmet veren meslek mensupları, şirketlere veya bireylere vergi danışmanlığı, muhasebe, finansal planlama ve diğer mali konularda hizmet verirler. Yeminli Mali Müşavirler yasalara ve düzenlemelere uygun olarak mali raporlama ve vergi beyannameleri gibi işlemleri yönetmektedirler (Akkurt, 2006: 1).

YMM olmanın özel şartları bulunmaktadır. Bu şartları şöyle sıralayabiliriz (Konusu, 1989: 7).

- ✓ En az 10 yıl Serbest Muhasebeci ve Mali müşavirlik (SMMM) yapmış olmak.
- ✓ Yeminli Mali Müşavirlik (YMM) sınavını geçmiş olmak.
- ✓ Yeminli Mali Müşavirlik (YMM) ruhsatını almış olmak gibi özel şartları bulunmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM
TEKNOLOJİK GELİŞMELER İLE MUHASEBE MESLEĞİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

2. TEKNOLOJİ KAVRAMI VE TEKNOLOJİK GELİŞMELER

Dünya genelinde önemli bir konuma sahip olan küreselleşme kavramıyla beraber farklılaşan görüş ve anlayışlar geliştiğini görmekteyiz. Küreselleşme hayatımızın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Ayrıca ekonomik, sosyal, siyasal ve teknolojik gibi çok fazla etkisini hissettirmektedir. Teknoloji ile küreselleşme arasındaki ilişki, tartışmasız bir şekilde kritik öneme sahiptir. Çünkü teknolojik ilerlemeler, eğitimden endüstriye ve ulaşıma kadar pek çok alanda belirleyici etkiye sahip faktörlerdir. Bu gelişmelerin yanında insanların binlerce kilometre uzaklıktaki ülkelere dahi gidebilme fırsatlarının olduğunu, uluslararası bağların giderek arttığını söyleyebiliriz. Bu açıdan bakıldığında küreselleşmenin teknolojiye, teknolojinin de küreselleşmeye birçok alanda borçlu olduğunu söyleyebiliriz (Baygül, 2020: 396).

Bu bağlamda teknoloji ile ilgili yapılmış farklı tanımları şöyle sıralayabiliriz:

Teknoloji; araçlardan, insanların çeşitli sorunlarının çözümüne yardımcı olmayı amaçlayan işleme yöntemlerine kadar, yenilik yaratma becerilerinin çeşitli yönlerini ifade eden bir bilimdir (Amirullah ve Mulgi, 2022:174). Türk Dil Kurumu'nun (TDK) yaptığı iki farklı tanıma göre teknoloji; "bir sanayi dalı ile ilgili yapım yöntemlerini, kullanılan araç, gereç ve aletleri, bunların kullanım biçimlerini kapsayan uygulama bilgisi", ikinci tanıma göre teknoloji kavramı, "insanın maddi çevresini denetlemek ve değiştirmek amacıyla gerçekleştirdiği araç gereçlerle bunlara ilişkin bilgilerin tümü" olarak tanımlanmıştır. Teknoloji ile küreselleşme arasındaki bağın önemi, eğitimden endüstriye ve ulaşıma kadar birçok alanda belirleyici bir etki yaratmasıyla ifade edilmektedir (TDK, 2023).

Teknoloji, insanların çeşitli sorunlarını çözmek ve yaşam standartlarını artırmak için tasarlanmış araçlar ve sistemlerin bütünüdür. İnsanın fiziksel ve zihinsel çevresini kontrol etmesine ve iyileştirmesine yardımcı olmaktadır. Aynı zamanda, üretim, pazarlama, araştırma, geliştirme, satış ve müşteri hizmetleri gibi bir dizi işlevi

içeren bir sanayi sürecinin katılım ve etkinliğini artırarak verimli bir şekilde yürütülmesine destek olmaktadır.

Teknolojinin yarattığı yenilikler neticesinde ortaya çıkabilecek dönüşümün süreklilik göstereceği kesindir. Gerçekleşen bu dönüşüm, işletmeleri etkilemekte olan çevresel etkenlerden biri olarak düşünüldüğünde, işletmelerin süreklilik göstermeleri, yaşanan bu dönüşüme uyum sağlamaları ile mümkün olacaktır. Çağımızdaki dönüşüm, endüstri 4.0 yani dijital devrim ile işletmelerin üretim, pazarlama, yönetim, finans, halkla ilişkiler, insan kaynakları fonksiyonlarını etkileme ile bilinen en eski işletme fonksiyonu olan muhasebeyi de biçimlendirmeye devam etmektedir (Dursun diğ., 2019: 264).

Muhasebe alanında yaşanan bu teknolojik yenilikler sayesinde muhasebecilerin ana görevleri ile yani mali danışman, mali müşavir ve muhasebe kontrolünü yapan kişiler adıyla adlandırılmaya başlanacağı ve muhasebe mesleğinin asıl konumuna geri kavuşacağı öngörülmektedir (Tenik, 2019: 3825).

Bilgi devrimi çağında bilgi endüstrisi küresel ekonomik kalkınma gündeminde önemli bir konuma sahip olmuştur ve dünya ekonomisinin büyümesini yönlendiren yeni bir motor haline gelmiştir. Son yıllarda blockchain teknolojisi, üç boyutlu baskı teknolojisi, nesnelerin interneti, bulut bilişim, otomasyon ve robotik yapay zekâ ve veri analizi gibi yeni ortaya çıkan dijital teknolojilerin geliştirilmesi ve yaygınlaşması giderek daha fazla değer zincirinin dijitalleşmesine olanak sağlamıştır (Wang diğ., 2021: 2).

Teknolojinin hızla ilerlediği ve her geçen gün teknolojinin getirdiği yeniliklerin birçok mesleği etkilediği görülmektedir. Teknolojik gelişmelere ayak uyduran mesleklerin başında muhasebe mesleği gelmektedir. Teknolojik gelişmeler işletme yönetimine karar verme aşamasında gerekli bilgilerin sağlanmasında ve rekabet ortamının sağlanmasında birçok fayda sağlamaktadır. Bulut bilişim, e-fatura, e-denetim, e-defter gibi modern hizmetler aracılığıyla geleneksel muhasebe anlayışını dönüştürmekte ve muhasebeye çağdaş bir perspektif getirmektedir (Büyükarıkan, 2021: 269-288).

Ekonomik faaliyetlerin ölçülerek raporlanmasını sağlayan muhasebe mesleğinin geleneksel iş yöntemlerinin teknolojik yenilikler karşısında değişimi

kaçınılmazdır. Muhasebe eğitimi daha çok gelenekselin dışına çıkarak daha çok teknolojik donanımlı olmalıdır. Muhasebe mesleğinde akıllı sistemler kullanılarak bilgiye daha hızlı ulaşarak daha çok analiz, yorum ve strateji yapmasına zemin hazırlayacaktır. Yapay zekâ teknolojisindeki algoritmalar sayesinde muhasebe verilerini daha iyi analiz etmesi, bilgiyi doğru kullanmanın yanında hizmet verdiği kişilere danışmanlık hizmeti de verebilmektedir (Erturan ve Ergin, 2018: 153-165).

Teknolojik gelişmeler ile muhasebe arasındaki ilişkiyi daha iyi açıklayabilmek için, muhasebe alanında kullanılan teknolojileri ayrı ayrı alt başlıklar halinde açıklamak daha yararlı olacaktır.

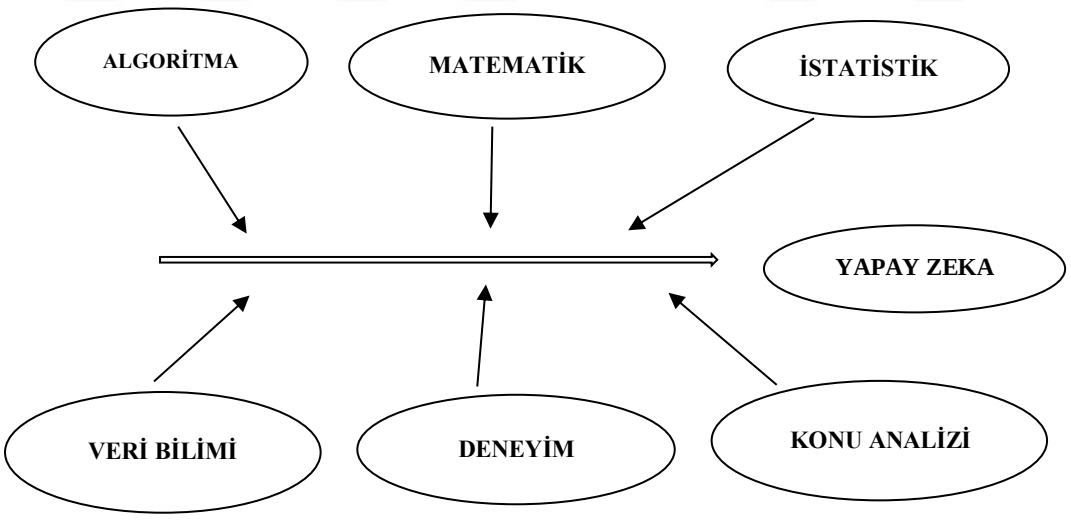
2.1. Yapay Zekâ Teknolojisi ve Muhasebe Arasındaki İlişki

İlk kez Dartmouth Üniversitesi'nde 1956 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde John McCarthy ve diğer bilgisayar uzmanları tarafından önerilen yapay zekâ kavramı, makinelerin öğrenme, akıl yürütme ve kendi kendini düzeltme yeteneklerini kazanmayı hedeflemektedir. Başka bir deyişle, yapay zekâ, insan zekâsının makinelerde canlandırılmasıdır. Bu teknoloji, öğrenme, mantık yürütme ve otomatik düzeltme gibi yetenekleri olan bir program aracılığıyla makinelerde uygulanmıştır. Yapay zekâya sahip makineler, tanıma, algılama, konuşma, planlama, programlama, öğrenme, akıl yürütme ve problem çözme gibi bir dizi işlemi gerçekleştirebilme kabiliyetine sahiptir (Malviya ve Lal, 2021: 19).

Yapay zekâ, insan davranışını taklit etmek, benzetmek veya modellemek için bilgisayar programları geliştirmenin bir yoludur. İnsanların öğrenme, öğretme ve düzeltme hareketlerinden çıkarımlar yaparak ileri programlama teknikleri ve bilgisayar yazılımları kullanarak elektronik sistemlerde doğru ve yanlış algıların geliştirilmesini içerir. Yapay zekâ teknolojisi, geniş bir alandan veriler elde edildiği için bu veriler kullanılarak kendisine yöneltilen bilgileri yanıtlayarak açıklayıcı metinler oluşturma becerisi ile birçok alanda olduğu gibi muhasebe alanında da kullanılmaktadır. Muhasebe kayıtları, finansal muhasebe, maliyet muhasebesi gibi alanlarda ChatGPT modeline sorular yönlendirilerek verilen yanıtlar dâhilinde değerlendirmelerde bulunulmuştur. ChatGPT'nin muhasebe alanında kullanımı mümkündür, ancak muhasebe alanında geliştirilmeye ihtiyaç duymaktadır. Bu teknoloji ile temel muhasebe alanında iş ve süreçlerin verimli bir şekilde

yürütülmesine katkı sağlanması beklenilmektedir (Küçüker, 2023: 12-14). Kuruluşlar, yaygın olarak yapay zekâ destekli muhasebe yazılımını benimseyerek bu yazılımı, belgelerin depolanması, fatura bilgilerinin doğrulanması ve izlenmesi, risklerin yönetilmesi ve kullanıcı faaliyetlerinin izlenmesi gibi işlevler için bir araç olarak kullanmaktadır. Yapay zekâ tabanlı muhasebe yazılımının benimsenmesi, üretkenliği artırırken aynı zamanda verimliliği artırır, müşteri hizmetlerini geliştirir, esnek çalışma modellerini destekler ve insan gücünden tasarruf sağlayarak süreç yönetimini optimize etmektedir. Yapay zekâ tabanlı muhasebe yazılımlarının operasyonel görevlerde entegrasyonu ile borç ve alacak hesapları, çok daha kolay ve verimli hale gelmektedir. Borçların iyi yönetilmesi, şirket ile tedarikçiler arasında güçlü ittifakı destekleyecektir. Bu teknoloji ile geleneksel yöntemlerin dijital formlara dönüştürülmesi ile elde edilecek faydalar arasında, kuruluşların kâğıt ve zaman tasarrufu sağlayarak verimliliği artırarak kayıp evrak sorununu ortadan kaldırabilmeleri yer almaktadır (Lee ve Tajudeen, 2020: 215).

Yapay zekâ ile ilgili yapılan tanımlamalardan yola çıkarak yapay zekâ uygulamasının içerdiği konular Şekil 2.1'de olduğu gibi gösterebiliriz.

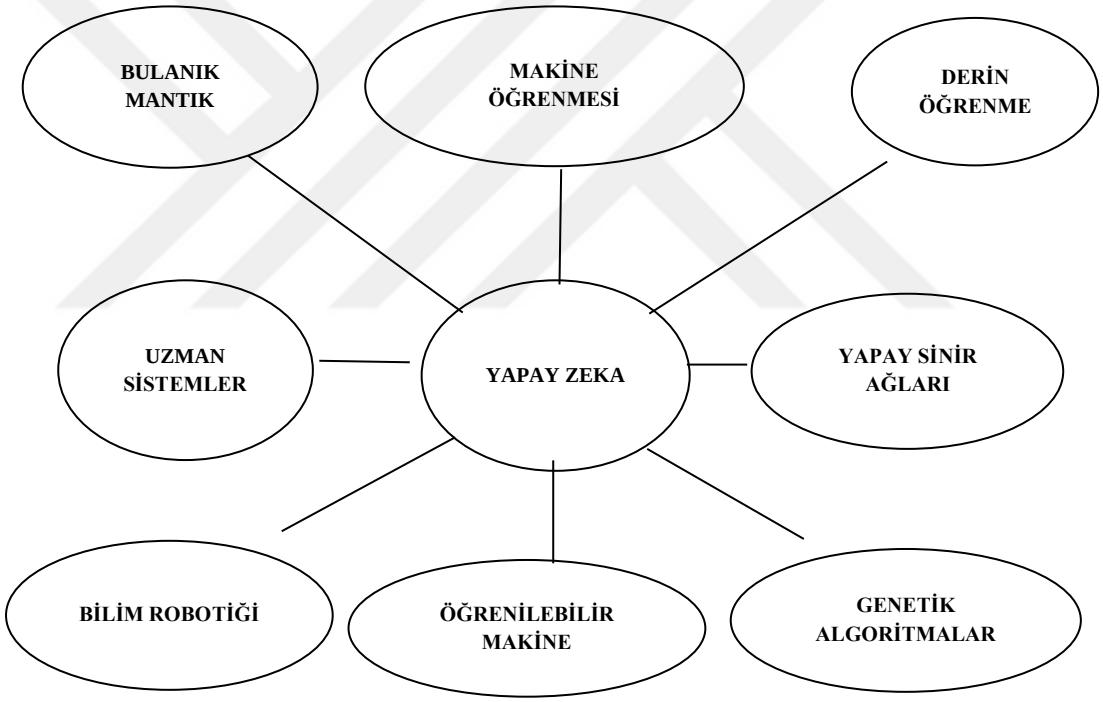

Şekil 2.1. Yapay Zekâ Teknolojisi Tarafından Kapsanan Konular

Kaynak: (Çetinkaya, 2023: 85-101)' den yararlanılarak tablolaştırılmıştır.

Şekil 2.1'de de görüldüğü üzere, algoritma, matematik, istatistik, veri bilimi, deneyim ve konu analizlerinden oluşmaktadır. Yapay zekâ teknolojisini incelediğimizde, yapay zekânın kaynağında dört temel faktör olduğunu görmekteyiz: insan gibi hareket etmek, insan gibi düşünmek, insan gibi mantık yürütmek ve akıllı hareket etmek.

Yapay zekâ ile ilgili yapılan araştırmalar neticesinde, yapay zekânın alt dallarını sekiz bölüme ayırabiliriz. Aşağıdaki Şekil 2.2'de görüldüğü gibi, yapay zekânın alt dallarını şöyle sıralamak mümkündür: makine öğrenme, derin öğrenme, yapay sinir ağları, genetik algoritmalar, öğretilebilir makine, bilim robotiği, uzman sistemler ve bulanık mantık. Bu alt dallar ayrı ayrı Şekil 2.2'den sonra açıklanmaktadır.

Şekil 2.2. Yapay Zekânın Alt Dalları

Kaynak: (Büyükarıkan, 2021: 269-288)' den yararlanılarak tablolaştırılmıştır.

İşletmelerin bütün faaliyetlerinde önemli bir yere sahip olan muhasebe meslek mensupları, teknolojik yeniliklerden kaynaklanan gelişmeler ve kavramlar vasıtasıyla yapılan çeşitli düzenlemeler ile kamuoyu talepleri nedeniyle yaptıkları faaliyetlerdeki belirsizliklerin giderilebilmesi için teknolojik gelişmelere uyum sağlamaları gerekecektir. Bilindiği gibi, meslek mensupları işletmelerin muhasebeye ilişkin olan

yasal yükümlülüklerini yerine getirerek işletmelerin beyannamelerini hazırlamaktadır. Bu bağlamda, muhasebenin dört temel işlevini de yerine getirerek işletmelerin kayıtlarının tutulması, sınıflandırılması, analizinin yapılması ve yorumlayıp rapor hazırlama işlemlerini yerine getirmektedirler. Yapay zekâ, muhasebenin genel işlemlerinin yerini aldığından, bu işleri yapmakta olan meslek mensuplarının danışmanlık işlerine yoğunlaşacağı öngörülmektedir (Şalcı, 2021: 5).

Muhasebe meslek mensuplarının becerileri yapay zekanın entegrasyonu sayesinde geliştirilmekte, böylece daha ekonomik ve kaliteli veriler elde edilerek işletmelerin karar alma süreçleri güçlendirmektedir. Bu sayede meslek mensupları mesleki yeni bilgiler elde etme, verilerin derinlemesine analizini yapma ve yapay zekâ uygulaması ile çalışma sürelerinde meydana gelen azalmalar neticesinde alanları ile ilgili farklı görevlere odaklanma fırsatları elde edecektir (Büyükarıkan, 2021: 53).

Muhasebe mesleğinde yapay zekâ ve diğer teknolojik gelişmelerin kullanması ile beraber finansal bilgi kullanıcılarının istedikleri bilgilere daha kolay ve güvenilir bir şekilde erişimin sağlanmasının yanında meslek mensuplarının da iş yüklerini önemli ölçüde azaltacağından meslek mensuplarının danışmanlık hizmetlerine yoğunlaşmalarına büyük yarar sağlayacağı öngörülmektedir. Yapay zekâ teknolojisinin muhasebe alanında kullanımı ile muhasebe mesleği açısından yaratacağı fırsatlar ve tehditleri de beraberinde getirmektedir. Bu fırsat ve tehditler aşağıdaki Tablo 2.1'de ayrıntılı olarak belirtilmektedir.

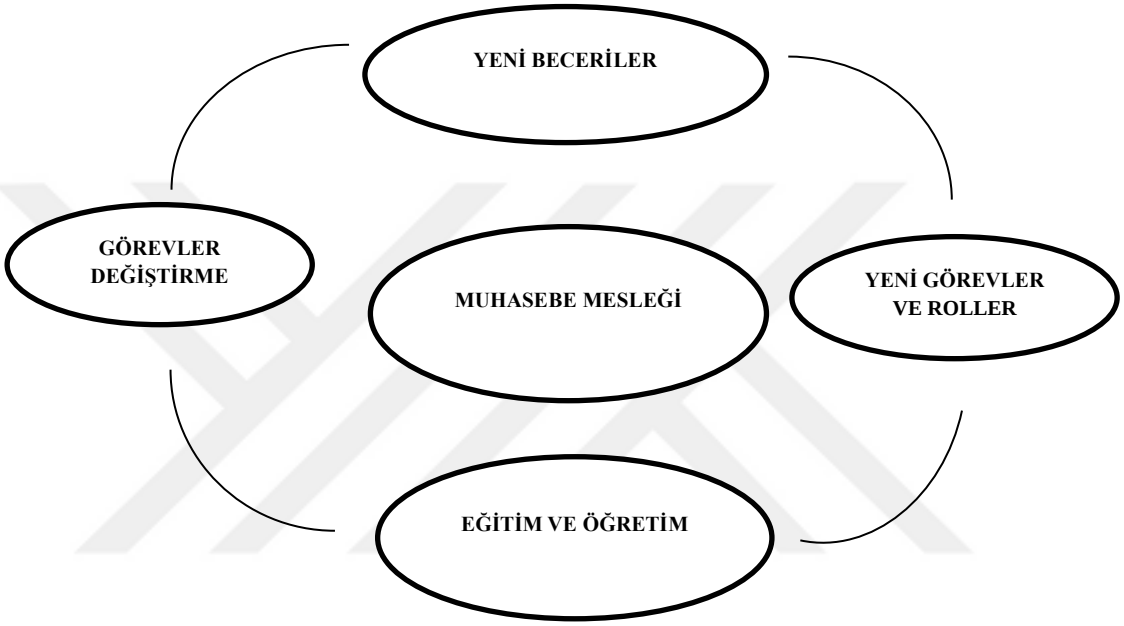
Tablo 2.1. Yapay Zekâ Teknolojisinin Muhasebe Mesleği Açısından Yaratacağı Tehditler ve Fırsatlar

FIRSATLAR	TEHDİTLER
İnsan kaynaklı hata payını minimize etmesi ve sınırsız diyebileceğimiz hesaplama yeteneği sayesinde, kayıtların çok hızlı yapılabilecek olması sebebiyle muhasebe mesleğinde kullanılması işletmelerin daha verimli yapıya kavuşması açısından önemlidir. Vergi tahsilatının Türkiye gibi çok olduğu ülkelerde daha çok vergi geliri elde edilmesini sağlayacaktır. İşletmelerin denetimleri, yapay zekâ sayesinde daha kolay yapılacaktır.	Çok sık değişmekte olan muhasebe mevzuatı nedeni ile "makine öğrenmesi", yapay zekâ eğitimi, yazılım güncellemesine gerek duyulmayacak kadar detaylı olmalıdır. Türkiye'de vergi mevzuatı, iş ve ticaret mevzuatı, sosyal güvenlik kurumu mevzuatı gibi alanlarda çok fazla değişiklikler olmaktadır. Sürekli eklenen bildirim ve beyanname yükümlülükleri, kurumlar arası iletişim noksanlığı sebebiyle kamuya yapılması gereken bildirimler ve beyannamelerin çeşitliliğiyle beraber bu beyanname ve bildirimlerde sık yapılan değişiklikler, mali olayların net olmaması, iç içe

Türkiye'de muhasebe eğitimi vermekte olan kurumların müfredatlarının güncel koşullara uygun hale getirmesine olanak tanıyacaktır.	geçen mali analizlerin detaylı analizinin gerekmesi, Sık çıkan vergi afları, stok, kasa, ortaklar cari afları gibi istisnaların takip zorunluluğu, belge düzeninin oturmamış olması, kayıt dışı ekonominin büyüklüğü şeklinde sıralanabilir.

Kaynak: (Gacar, 2019: 393).

Aşağıda şekil 2.3'te yapay zekanın muhasebe mesleği üzerindeki etki alanları gösterilmektedir**.**

Şekil 2.3. Yapay Zekanın Muhasebe Mesleği Üzerindeki Etki Alanı

Kaynak: (Stancheva ve Todorova, 2018: 135)' den yararlanılarak tablolaştırılmıştır.

Yapay zekâ ve alt dalları, muhasebe işini otomatik, doğru ve verilere uygun hale getirmektedir. Geleneksel finans personeli, iş işleme sürecinde çok sayıda orijinal fatura ile karşı karşıya kalır. Hesapların işlenmesi, insan muhakemesi ayarlaması ve bazı verilerin seçici olarak ifşa edilmesini de içeren yani üretimden mali raporların nihai olarak tanımlanmasına kadar ortada büyük miktarda emek vardır. Bu da belirli bir düzeyde hata oranına neden olur ve bir hata oluştuğunda düzeltmeler yapmak daha zordur. Yapay zekâ doğru programlama koşulu altında, finansal robot her bir bağlantının belirlenmiş prosedürlere göre kesinliğini ve spekülasyonunu sağlayabilir ve hızlı çalışma hızına, hızlı yanıt ve geri bildirime sahip özellikleri sayesinde hem muhasebe hatalarının oluşumunu etkili bir şekilde azaltabilir hem de işlerin verimliliğini artırmaktadır (Li, Haohao ve Ming, 2020: 2).

Yapay zekâ geleneksel muhasebecilerin iş alanlarının ellerinden gitmeleri konusunda endişelendirse de aslında eski çalışma yöntemleri artık kullanmadığımız ve bunu yapmaya istekli olmadığımız sürece muhasebe personelinin paniğe kapılmasına gerek yoktur. Çünkü çoğu muhasebeci için otomatik muhasebeye geçmek aslında iyi bir haberdir. "Robot muhasebeci" olarak adlandırılan zaman alıcı, gereksiz işlemler yapmak için otomasyon teknolojisini kullanan profesyonel finans personelini ifade etmektedir. Bu otomasyon teknolojilerini kullanırken aynı zamanda işletmelerin kendi deneyimlerine dayanarak iş kararları almasında yardımcı olurlar. Otomasyon geçmişteki muhasebe araçlarının yerini almaya başladıkça muhasebecilerin görevi artık verileri sadece yazıya dökmek değil onu yorumlayıp müşterilere aktarmak olacak. Yeni dönemde muhasebeciler artık sadece araç kullanmayı bilen kişiler olmamalı müşterilere çözüm sunmanın önemli bir parçası olmalıdır (Li ve Zheng, 2018: 814).

Yapay zekâ ile ilgili yapılan araştırmalar neticesinde, geleneksel muhasebe personelinin yerini muhasebe yazılımının alacağı ve bu sayede karmaşık görevlerin daha rahat çözülebileceği, çalışma hatalarının azaltılacağı ve muhasebecilerin iş verimliliklerinin artacağı öne sürülmektedir. Bu gelişme, muhasebe sektörünün rekabet gücünü artırabilir ve muhasebecilik mesleğinin daha kaliteli bir konuma gelebileceğini öngörmektedir. Ancak, muhasebe mesleğinin tamamen yok olacağı söylentilerinin aksine, bu teknolojik ilerleme, muhasebe mesleğini daha da değerli hale getirebilir.

2.2. Blok Zincir Teknolojisi ile Muhasebe Arasındaki İlişki

Blockchain teknolojisi, muhasebe ve yönetim prosedürlerini kökten değiştirerek bilginin toplanması, paylaşılması ve dağıtılması süreçlerini dönüştürmektedir. Geleneksel yöntemlerle yapılan kayıt, envanter sistemleri, belgelendirme, faturalandırma ve iş ödemeleri gibi uygulamalara son vererek, muhasebe alanında yenilikçi teknolojik gelişmelerin benimsenmesine imkân sağlamaktadır. Bu sayede büyük miktarda verinin hızla işlenmesi, verilerin analiz edilmesi ve muhasebe raporlarının şeffaflığının artması sağlanmaktadır. Ayrıca, kontrol ve kalite standartlarının artırılması ve bilgi güvenliğinin sağlanması da mümkün olmaktadır.

Bunlarla beraber geleneksel muhasebe defteri yerine bir işlemin her iki tarafına da gerçek zamanlı olarak paylaşılan bir deftere kaydedilmesine olanak tanımaktadır (Kwilinski, 2019: 1).

Blockchain teknolojisinin muhasebe alanında kullanılması ile muhasebe alanındaki işletme yönetimine, muhasebe uzmanlarına teknolojinin kalite ve ekonomiye olan etkileri Tablo 2.2'de gösterilmektedir

Tablo 2.2. Blockchain Teknolojisinin Muhasebe Alanında Kullanılmasının Avantajları

Etki Alanı	Blockchain Teknolojisinden Beklenen Sonuçlar
İşletme Yönetme	Etkili kararlar almak için bilgi edinme sürecinin hızlandırılması, İç ve dış çevreden kaynaklı değişikliklere adapte olabilen, duyarlı ve esnek bir yaklaşım, Kullanıcıların kararlarının tarafsızlığını en üst seviyeye çıkarmak için; doğru, tutarlı ve eksiksiz bilgileri sunmak.
Muhasebe Uzmanları	Bilişim teknolojilerinin kullanılmasıyla şeffaflık, verimlilik ve muhasebe etkinliğini sağlamak, Finansal tabloların doğruluğunu ve güvenilirliğini sağlamak için, maddi hataları minimize etmek ve denetim süreçlerini sıkılaştırmak, Muhasebe bilgilerinin kullanım kapsamının ve görevlerinin genişletilmesini sağlar.
Teknoloji	Muhasebenin basitleştirilmesi, otomasyonu ve kontrolü, Muhasebe kayıtlarının senkronizasyonu, Esnek iletişim kullanıcı mimarisi, Bilgi kaybına ve izinsiz veri girişine karşı güvenli çalışma ve güvenilir koruma sağlar.
Ekonomi	Muhasebe yazılımında tasarruf, Muhasebe çalışan fonunda tasarruf, Defter tutma maliyetinin azaltılması, Bilgi edinme maliyetinin tasarrufunu sağlar.
Kalite	Yüksek kaliteli muhasebe, kontrol, vergilendirme ve hukuki uyumluluk sağlayarak avantaj sunar.

Kaynak: (Büyükarıkan, 2021: 276).

Blokchain teknolojisinin muhasebe mesleğinin dönüşümünde önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Blokchain sistemi ile kaydedilen işlemler finansal tablolar halinde toplanarak gerçek ve doğru bilgilerin elde edilmesine imkân tanıyacaktır. Bu teknoloji ile kâğıt bazlı zaman alan uygulamalar yerine tamamen dijitalleşerek verilerin iyi korunduğu bir sisteme geçildiği görülmektedir. Dijitalleşme ile hata oranı düşük veriler elde edilerek mali tabloların daha hızlı ve etkili hazırlandığı görülmektedir (Tan ve Low, 2019: 313). Blockchain teknolojisindeki gelişmeler, muhasebe alanında kayıt tutma görevini azaltacağı ve muhasebe alanında daha üst düzey faaliyetlere geçiş yapılacağı görülmektedir. Blockchain teknolojisi ile muhasebe meslek mensupları, raporları daha iyi analiz ederek güvenilir ve şeffaf süreçlerin ortaya çıkarılmasına zemin hazırlamaktadır (İsa ve Stratopoulos, 2020: 305-306). Blok zincir teknolojisi, zincirlenmiş bilgi bloklarından oluşur. Temelde merkezi olmayan bir yapıya sahip olan blockchain, ödeme işlemlerinin kontrol edilmesine ve doğrulanmasına olanak tanımaktadır. Ayrıca, para birimlerinin çoğaltılmasından veya dijital kopyalarının oluşturulmasından kaçınan, açık bir bilgi ve muhasebe sistemi sunmaktadır (Abad Segura diğ., 2021: 1). Blockchain teknolojisi aslında dijital para birimi Bitcoin'in çalışmasını destekleyen bir tasarımdır. Bu tasarım, dünyanın her yerindeki bilgisayar ağı tarafından dağıtılan, doğrulanan ve bakımı yapılan işlemlerin kayıtlarını içeren bir veri tabanıdır. Kayıtlar, tek bir merkezi otoritenin değil, geniş bir topluluğun denetimi altındadır. Bireysel bir kişinin kayıtlar üzerinde kontrolü yoktur; dolayısıyla hiç kimse geri dönüp işlem geçmişini değiştiremez veya silme yetkisine sahip değildir (Sarmah, 2018: 23).

Bilgi teknolojisi alanında son dönemde yaşanan gelişmeler arasında finansal verilerin alışıla gelmiş yöntemlerden farklı bir şekilde depolanması, işlenmesi ve kullanılan blockchain teknolojisinin ön plana çıktığı görülmektedir. Bu elektronik yöntemler, finansal verilerle baş etmede büyük bir devrim olduğunu göstermektedir. Bu, modern bilgi teknolojileri ortamında muhasebe bilgi sistemlerinin çalışmasından faydalanılması gerektiğini öngörmektedir ve artık bir zorunluluk ve ön koşul haline gelmiştir (Alsaga diğ., 2019: 64). Blockchain, muhasebe ve denetim alanlarını da içeren farklı sektörlerdeki iş yapma şeklini değiştirebilecek bir teknolojidir. Verilerin otomatik kontrolü ve güvenliğinin sağlanması için önemli bir araç olarak kabul edildiğinden, uzun vadede maliyetlerin düşmesine, insan hatalarının önlenmesine ve

bilgilerin anında kontrol edilmesi ve bütünlüğünün artırılması yoluyla manipülasyon ve sahtekarlığın kontrol altına alınmasını sağlamaktadır. Ayrıca, blockchain tüm alım, satım ve değer alışverişlerinin izlenebilmesini, tüm işlemlerin bir zaman serisi halinde kaydedilip saklanmasını ve işlemin üyeler tarafından onaylanmasını sağlamaktadır. Öte yandan şifrelenmiş dijital para birimi için temel teknoloji olarak yaygınlaşmaya başladı (Al-Zageba, diğ., 2022: 973). Blockchain teknolojisinde kaydedilen işlemlerin iptal edilememesi veya silinememesi gibi zorluklar, herhangi bir işlem üzerinde yapılan değişikliklerin bütün katılımcılar tarafından görülebilir olmasıyla sonuçlanır. Bu durum, blockchain teknolojisinin muhasebe ve denetim alanında daha kullanılabilir ve güvenilir hale gelmesini sağlamaktadır.

2.3. Bulut Teknolojisi ile Muhasebe Arasındaki İlişki

Bulut bilişim teknolojisi, internet bağlantısı ile erişim sağlanabilen uzak sunucu desteğiyle beraber verilerin işlenmesini, saklanmasını ve sistemdeki verilere her an erişim sağlanarak kullanılmasını sağlayan bir sistemdir. Bulut bilişim, gerekli yazılım ve donanımın kiralanması hatta tüm altyapının internet üzerinden hizmet olarak sağlanması olarak tanımlanabilir (Paşaoğlu ve Cevheroğlu, 2022: 185). Bulut bilişim teknolojisinin gelişimi, bilgi teknolojisi endüstrisinde yeni bir evrimi beraberinde getirmektedir. Bu teknolojinin kullanılmasıyla yazılım bir hizmet olarak sunulabilmektedir. Bu teknolojik ilerlemeler sayesinde muhasebe hizmetleri kolay ve hızlı bir şekilde sunulabilir hale gelmiştir. Bu değişiklik, muhasebe hizmetlerinin daha ekonomik bir şekilde sunulabilmesine ve kullanıcının bulunduğu yerden bağımsız olarak daha fazla kullanıcıya ulaştırılabilmesine olanak tanımaktadır (Aman ve Mohammed, 2017: 1).

Günümüzde birçok alanda kullanılmakta olan bulut bilişim sistemi muhasebe alanında da kullanılmakta olan bir teknolojidir. Bulut bilişimin, yapılan işlemleri hızlandırmak ve dijital ortama taşımak, ayrıca maliyetleri en düşük seviyeye indirmek gibi tüm sektörler için ortak kullanım amaçları bulunmaktadır. Bulut bilişimin, muhasebe alanında sağladığı çok fazla faydasından dolayı muhasebe sektöründe de çok sık kullanmaya başlanmıştır. Bu faydaları kısaca şöyle sıralayabiliriz (Elitaş ve Özdemir, 2014: 104).

- ✓ Mekân ve zamandan bağımsız çalışma fırsatı,
- ✓ İleri teknolojiyi çok daha düşük maliyetleri ile kullanabilme,
- ✓ Müşteri ilişkilerini daha hızlı yönetebilme,
- ✓ İş yükünün müşteri işletme ile kolaylıkla paylaşılabilmesi,
- ✓ Sınırsız yedekleme imkânı ve veri kaybının yaşanmaması,
- ✓ Yasal güncellemelerin yazılıma hızla yansıması özelliği sayesinde tüm kullanıcıların güncellemelerinin bedel ödenmeden aynı anda gerçekleşmesi,
- ✓ Kurulum, destek ve eğitimlerden sınırsız olarak faydalanma gibi avantajları vardır.

Dijitalleşme sürecindeki Bulut bilişim teknolojilerindeki gelişmeler, bulut muhasebesi olarak adlandırılan bir yapıya temel oluşturmuştur. Bulut muhasebesi, muhasebe meslek mensuplarının internet bağlantısı olan her yerden erişebilecekleri bir muhasebe uygulamasını ifade etmektedir. Bu, depolama, sunucu, ağ yazılımı, makine zekâsı ve bilgi işlem hizmetlerinin, veri tabanları dâhil olmak üzere, internet üzerinden sunulması anlamına gelir. Böylece bilgisayar işlemleri internet aracılığıyla gerçekleştirilir ve daha yenilikçi, hızlı, esnek ve ekonomik bir ölçeklendirme sağlanmaktadır. Bulut bilişim teknolojisi, bulut muhasebesi olarak adlandırılan yapıyı destekleyerek muhasebe meslek mensuplarının verimliliklerini artırır ve mesleklerini daha prestijli hale getirir (Karabulut, 2021: 250). Bulut bilişim, uygulamaların, bilgilerin, yazılımların, verilerin ve belgelerin tamamının internet bulutunda depolanmasını ve internet aracılığıyla erişilmesini sağlayan sanal bir depo olarak tanımlanır. Bu teknoloji, kullanıcıların ortaklaşa sunucu kaynaklarını kullanmalarına olanak tanırken, yönetimi nispeten basit görülmektedir ve donanım ile yazılımdan oluşan bir veri merkezi sağlar. Bulut bilişim, geleneksel prosedürlere ve uzmanlıklara bağlı kalmadan, herhangi bir yerden ve zamandan bağımsız olarak kullanılabilen ve işletmelerin kendi altyapılarına internet üzerinden erişmelerini sağlayan teknolojidir (Çelik, 2021: 438).

Son yıllarda bilgi teknolojilerindeki önemli gelişmelerden biri haline gelen bulut bilişim teknolojisi hem bireyler hem de işletmeler açısından mali raporlama üzerinde önemli etkilere sahiptir. Bu nedenle yakın zamanlarda bulut teknolojisinin

finansal bilgilerin doğruluğunu ve iş stratejilerini geliştireceği düşünülmekte ve muhasebeciler için vazgeçilmez bir teknoloji haline gelecektir.

Tablo 2.3'te geleneksel muhasebe yazılımları ile bulut bilişim tabanlı muhasebe yazılımları arasındaki farkları incelediğimizde, her iki yazılım türünün özelliklerini karşılaştırabiliriz. Aralarındaki farkları karşılaştırmalı bir şekilde gösterilmektedir.

Tablo 2.3. Bulut Bilişim Tabanlı Muhasebe Yazılımı ve Geleneksel Muhasebe Yazılımı Karşılaştırması

Farklar	Geleneksel Muhasebe	Bulut Muhasebe Teknolojisi
Muhasebe Yazılım Lisansı	Şirket sahibi tarafından satın alınır.	Bulut hizmeti verenler tarafından kiralanır.
Kullanıcıların Sayısı	Lisans sürümü ile sınırlıdır.	Sınırsızdır
Donanım	Şirket tarafından satım alınması sağlanır.	Dâhil edilir.
Veri Girişi	Veri girişi el ile yapılır.	Otomatik giriş yapılır.
Personelin Sisteme Erişimi	Sisteme uzaktan erişim sağlanamamaktadır.	Sisteme uzaktan erişim sağlanabilir.
Yöneticilerin Verilere Erişimi	Verilere istenilen zamanda uzaktan erişim mümkün değil.	Yöneticiler verilere istedikleri zaman uzaktan erişim sağlayabilirler.
Kurulumu ve Güncellenmesi	Elle gerçekleşir.	Kurulum ve güncellenmesi bulut hizmetini veren tarafından yapılır.
Sistem konumu	Şirketler tarafından seçilir.	Bulut servis sağlayıcıları belirler.
Bakım Materyalleri	Şirket kendisi karşılar.	Bulut hizmeti verenler tarafından sağlar.
Fiziksel Yakınlık	İşyeri dışında çalışma imkânı bulunmamaktadır.	İşyeri dışında çalışma imkânı vardır.
BT Kaynakları	Dış kaynaklı veya şirket tarafından sağlanır.	Bulut hizmeti verenler tarafından karşılanır.
Teknik Destek Sağlanması	Üçüncü bir tarafça sağlanır.	Bulut hizmeti veren sağlar.
Kopyalanma	İşlem yerel istasyon üzerinden gerçekleşir.	İşlem hem yerel ağda hem de bulut teknolojisi sisteminde gerçekleşir.
Kanunlar	Bireysel olarak, mevzuat değişikliklerini izlenir.	Kanundaki değişiklikler, bulut teknolojisi sistemine entegre edilerek bir takip sistemi sayesinde takip edilmektedir.

Zaman Kullanımı	İşletmelerde zaman kayıpları yaşanmaktadır.	İşletmelerde zaman kayıpları yaşanmaz.
Fatura ve bazı resmi muhasebe belgeleri	El ile doldurulur ve gönderilir.	Web tabanlı doldurulur ve gönderilir.
İşletme Dışı İletişimi	Mali Müşavirlerde müşteri işletmelerle devamlı bir iletişim bulunmamaktadır.	Mali Müşavirlerde müşteri işletmelerle devamlı bir web tabanlı iletişimi bulunmaktadır.

Kaynak: (Türker, 2023: 12).

2.4. Big Data (Büyük Veri) Teknolojisi ile Muhasebe Arasındaki İlişki

Büyük veri, bilişimde kullanılan genel bir terimdir ve herhangi bir işleme tabi tutulmadan, ölçüm veya gözlem yöntemleriyle elde edilen her türlü değeri ifade etmektedir. Büyük veri ise; geleneksel ve tipik veri tabanı yazılımlarının yeteneklerini aşarak, veri yazılımının yapamayacağı şekilde veri kümelerini erişime sunan, alan, yöneten, saklayan ve analiz eden araçlar olarak tanımlanmaktadır (Doğan ve Arslantekin, 2016: 16-23). Büyük veri, çeşitli kaynaklardan elde edilen, işlenmiş veya işlenmemiş verilerin karmaşık sistemlerde çözüm geliştirebilen cihazlar tarafından kullanıcı istekleri ve beklentilerine göre düzenlenmiş ve danışmanlık sonrası bilgiye dönüştürülmüş veri olarak tanımlanabilir. Diğer bir deyişle, büyük veri yönetimi ve analizi için gelişmiş teknoloji ve yaşadığımız dünyayı dönüştürdüğü gibi finansal ve muhasebe muhakemelerine yönelik kurallar, standartlar ve uygulamalar üzerinde etki yaratacak yeni iş değeri ve kurumsal risk biçimlerine olanak tanımaktadır. Büyük veri analitiğinin gücünden yararlanmada muhasebe ve denetim meslek mensupları önemli oyunculardır. Veri analitiği, denetim sürecinin riskli alanlarındaki aykırı değerleri belirleyerek denetçilerin raporlamaya daha verimli bir şekilde odaklanmasını sağlamasıyla beraber ucuz hesaplama gücü ve depolamanın ortaya çıkışı, organizasyonların sistemlerinin aşamalı olarak bilgisayarlaştırılması muhasebecilerin ve denetçilerin büyük veri analitiğinin gücünden yararlanmak için uyum sağlamak için yeni bir ortam yaratmaktadır (Chu ve Yong, 2021: 43). Denetim ve muhasebe gibi alanlarda büyük veri analizi tekniklerinin ve teknolojilerinin kullanımı, finansal raporlama hilelerini etkileyebilecek potansiyel riskleri etkin ve doğru bir şekilde belirlemek amacıyla giderek daha fazla kullanılmaya başlanmıştır. Bu alanlarda ve iş çevrelerinde büyük verinin daha da büyümesi beklenmektedir (Kılıç, 2019: 503).

Dijital teknolojilerin hızla gelişmesiyle birlikte internet kullanımının da artması, çok fazla miktarda verinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Böylelikle günümüzün sermayesi olarak kabul edilen büyük veri, günümüzde en temel trend konulardan biri haline gelmiştir. İşletmeleri ele geçiren hızla artan veri kullanımı, işletmelerde önemli bir faktör olan muhasebeyi de doğrudan etkilemektedir. Muhasebe verileri; işletme, satış ve pazarlama stratejilerini güçlendirmek, operasyonel verimlilik ve karar alma mekanizmalarının geliştirilmesine ve muhasebecilere ucuz hesaplama gücü gibi birçok konuda büyük destek sağlamaktadır. Teknolojik gelişmelerin muhasebeye olan etkilerini daha iyi anlamak amacıyla bir sonraki başlıkta literatür taraması yapılmış ve Dünyada ve Türkiye'de bu konuyla ilgili yapılmış olan çalışmalar incelenmiştir. Bu sayede, teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleğine olan etkileri daha iyi anlaşılacaktır. Hayatımızın her alanında çok hızlı bir şekilde ilerleyen teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleğini de etkilediği gerçeği yadsınamaz. Teknolojik gelişmelerle birlikte muhasebe bilgi sistemleri gelişmektedir. Son yıllarda yaşanan gelişmeler sonucunda artık kâğıt, kalem ile yapmakta olan klasik muhasebe yerine teknolojik yöntemler kullanılmaktadır. Bu gelişmeler ile muhasebe meslek mensupları e-beyanname, hazır beyan ve defter, e-defter, e-fatura gibi teknolojik kavramlar ile tanışmışlardır. Sonuç olarak, muhasebe mesleğinin de yapay zekâ ve blockchain gibi teknolojilerden etkilenmemesi mümkün değildir (Tekbaş, 2018: 29). Dünyada yaşanan teknolojik gelişmelerle beraber yaşanan dijital dönüşüm birçok alanı etkilediği gibi muhasebe alanını da etkilemektedir. Gelişen teknolojiler sayesinde karar alıcıların hızlı ve etkin kararlar alabilmeleri ancak istedikleri bilgilere en güvenilir şekilde, istedikleri yer ve zamanda ve en uygun maliyetle ulaşabilmeleri ile mümkündür. Muhasebe alanında yaşanan bu dijital dönüşümün muhasebeye olan etkilerini aşağıdaki gibi sıralayarak özetlemek mümkündür; (Uzun, 2022: 591).

- ✓ Gerçekleştirilen muhasebe işlemlerinin kimler tarafından yapıldığı elektronik imzalı olarak ortaya konmaktadır.
- ✓ Gerçekleştirilen muhasebe kayıtları denetimi kolaylaştırarak denetimin verimliliğini arttırmaktadır.
- ✓ Kırtasiye maliyetlerinden kurtulmaya etki etmektedir.

✓ Finansal tablo kullanıcılarının ihtiyaç duydukları anda mali tablolara ulaşım kolaylığı sağlamaktadır.

✓ Finansal tablo kullanıcılarının dijital ortamda istedikleri an ulaşabildikleri bilgiler ışığında daha doğru kararlar almalarına yardımcı olmaktadır.

✓ Saklanan muhasebe verilerine ulaşımın kolaylaşmasına katkı sağlamaktadır.

✓ Muhasebe kayıt defteri üzerine yapılan fiziki kayıtların uzun süreleri kapsamasını ortadan kaldırarak daha kısa sürede ve daha doğru işlemler gerçekleştirilmesini sağlamak gibi birçok fayda sağlamaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
MUHASEBE MESLEĞİNDE TEKNOLOJİK İLERLEMENİN ETKİLERİ: MUHASEBE MESLEK MENSUPLARI ÜZERİNE BİR UYGULAMA

3.1. ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ

Bu araştırmada, teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleğine etkilerini belirlemek amacıyla anket yöntemi kullanılmıştır. Akademik makaleler, kitaplar vs. gibi kaynaklardan literatür taraması yapılmıştır. Muhasebe meslek mensuplarına 39 ifadeden oluşan anketlerin yüz yüze ve çevrim içi yöntemler aracılığıyla veriler toplanmıştır. Elde edilen veriler SPSS programıyla istatistiksel yöntemlerle analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular yorumlanarak tablolar halinde düzenlenmiştir. Araştırma sürecinde etik kurallar gözetlenerek, katılımcılar bilgilendirilerek onayı alınmış ve verilerin gizliliği sağlanmıştır. Bu metodolojide teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleğine olan etkilerini kapsamlı bir şeklide incelemeyi amaçlamaktadır.

3.1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Teknolojideki ilerlemeler, hayatın her alanını etkilediği gibi belirli meslek gruplarını da etkilemektedir. Bu meslek gruplarından biri muhasebe mesleğidir.

Teknolojik ilerlemeler, muhasebe mesleğinde geleneksel ve manuel uygulamaların yerine tamamen dijitalleşen ve elektronik uygulamalara geçişi beraberinde getirmiştir. Bu değişimde, Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanan e-Defter, e-Beyannameler, e-Fatura gibi modern teknoloji odaklı uygulamaların, muhasebe meslek mensuplarının iş ve işlemlerini kolaylaştırdığı görülmektedir. Günümüz bilgi ve teknoloji çağı, muhasebe mesleğinin de bu değişime ayak uydurması gerektiğini vurgulamaktadır.

Teknolojik gelişmeler, birçok meslek mensubunun iş yapma biçimlerini değiştirmiştir. Bu değişim, muhasebe meslek mensuplarını da etkilemektedir. Muhasebe alanında geleneksel ve manuel yöntemlerin yerini tamamen dijitalleşen ve elektronik uygulamalara dayalı işlemler almıştır. Bu teknolojik gelişmeler, muhasebe meslek mensuplarının bilgiyi daha iyi kullanmasına, yorumlamasına ve zaman

tasarrufu sağlamasına yardımcı olmaktadır. Muhasebe meslek mensuplarının, danışmanlık hizmetleri vererek yöneticilere ve kurumlara strateji oluşturmak için sayısal verileri analiz edip yorumlama yeteneklerini geliştirmelidir. Bu şekilde mali müşavirlik mesleği daha verimli hale gelecek ve farkındalık yaratacaktır. Bu çalışma, teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleğine etkilerini ve muhasebe meslek mensuplarının bu değişimle nasıl başa çıkabileceğini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda, muhasebe alanındaki teknolojik değişimlerin önemi vurgulanmıştır. Bu çalışmanın asıl amacı teknolojik gelişmeler ışığında muhasebe meslek mensuplarına yol göstermek ve bu gelişmeler ışığında muhasebe meslek mensuplarının sorunlarına çözüm önerileri sunmaktır.

Muhasebe mesleğindeki teknolojik gelişmelerin etkilerini sistematik bir şekilde incelemek ve muhasebe alanındaki meslek mensuplarının bu teknolojilerin kullanımına ve etkilerine yönelik algılarını belirlemektir. Araştırmanın temel hedefi, muhasebe mesleğinin teknolojik dönüşüme nasıl adapte olduğunu anlamak ve bu dönüşümün meslek pratiği, iş süreçleri üzerindeki etkilerini değerlendirmektir. Böylece, muhasebe mesleğinin gelecekteki yönelimlerini belirleyerek bu alanda çalışanların yetkinliklerini artırmak için rehberlik sağlamak amaçlanmaktadır. Muhasebe mesleğindeki teknolojik gelişmelerin etkilerini derinlemesine incelemek ve muhasebe meslek mensuplarının bu gelişmelere yönelik tutumlarını anlamaktır. Özellikle, yapay zekâ, bulut bilişim gibi yenilikçi teknolojilerin muhasebe mesleğine entegrasyonu ile ilgili algı ve beklentileri belirlemek hedeflenmektedir.

Bu araştırma, muhasebe alanında teknolojik dönüşümün ne derece kabul gördüğünü, meslek mensuplarının bu konudaki farkındalığını ve teknolojiye uyum sağlama istekliliklerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu sayede, muhasebe mesleğinin gelecekteki teknolojik dönüşüm sürecinde nasıl bir konumda olabileceğine dair değerli iç görüler elde edilmesi hedeflenmektedir. Anket yoluyla elde edilen veriler, muhasebe meslek mensuplarının teknolojinin muhasebe uygulamalarında kullanılmasının gerekliliği ve yapay zekâ, bulut bilişim gibi teknolojilerin mesleğe farkındalık katacağına olan inançlarını göstermektedir. Bu bağlamda, çalışmanın öncelikli, hedefi muhasebe mesleğinin gelecekteki teknolojik dönüşüm sürecine nasıl hazırlanabileceğine ilişkin bilgi sağlamaktadır. Bu bilgiler, muhasebe meslek

mensuplarının eğitim ve beceri geliştirme ihtiyaçlarını belirlemede sektördeki yeniliklere uyum sağlamada yol gösterici olabilir.

3.1.2. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI

Bu araştırmanın evreni, Diyarbakır ilinde faaliyette bulanan 795 muhasebe meslek mensuplarından oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak yüz yüze ve çevrim içi anket yöntemi tercih edilmiştir. Verilerin toplanma sürecinde "Tenik (2019)" tarafından geliştirilen anket formundan yararlanılmıştır. Anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, demografik özeliklere yönelik dört soru yer almaktadır. İkinci bölümde ise teknolojikgelişmelerin muhasebe meslek mensupları üzerindeki etkilerini belirlemek amaçlı 39 ifade yer almaktadır.

3.2. LİTERATÜR TARAMASI

Teknoloji de yaşanan gelişmeler birçok değişimi beraberinde getirmektedir. Bu değişimler ışığında muhasebe mesleğinde dönüşüm yaşanmaktadır. Bu mesleklerden biri de muhasebe mesleğinin olduğu görülmektedir. Bu çalışma ile ilgili yurt dışı ve yurt içinde birçok çalışmanın yapıldığı bilinmektedir. Yapılan çalışmalar neticesinde teknolojik gelişmeler ışığında muhasebe meslek mensuplarının etkilenme düzeyleri ve meslek mensuplarının bu değişim karşısında ne gibi yenilikler yapılması gerektiği belirtilmiştir. Bu kısımda teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleği üzerindeki etkileri ile ilgili yapılan çalışmalar özetlenecektir.

Çalışma kapsamında konu ile ilgili yapılan çalışmalara yer verilerek muhasebe meslek mensuplarının değişim karşısında ne gibi yenilikler yapması ve bu teknolojilerin kullanılması ile farkındalık oluşturarak meslek mensuplarının daha çok zaman ve veri analizine vakit ayırması hedeflenmektedir.

Onan (2023), yaptığı çalışmada, muhasebe mesleğinde yaşanan teknolojik gelişmelerin muhasebeciler tarafından nasıl değerlendirildiğini incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre, muhasebeciler teknolojik gelişmeleri yakından takip etmektedir ve devlet kurumlarıyla entegre çalışarak uyum sağlamaktadırlar. Ayrıca müşteri taleplerine yönelik uygulamaları aktif olarak gerçekleştirmektedirler. Gökoğlan ve diğ., (2023), yaptığı çalışmada, yapay zekanın denetim mesleğinde planlamayı hızlandırdığı ve süreçleri etkinleştirdiği incelemiştir. Karmaşık veriler yanlış

raporlara yol açabilmektedir. Ancak, yapay zekâ denetçilere güvenilir raporlar sunmada yardımcı olmaktadır. Gökoğlan ve Sevim (2023), yaptığı çalışmada, yapay zekanın, denetim raporlarını şeffaf ve kaliteli hale getirdiğini incelemiştir. Yapay zekâ, denetim süreçlerini daha etkin ve verimli kılmakta, rekabet üstünlüğü sağlamaktadır. Denetçiler, bilgiye hızlı erişimle kaliteli raporlar sunmaktadır. Sabuncu (2022), yaptığı çalışmada, dijital dönüşümün muhasebe meslek mensupları üzerindeki etkilerini anket verileriyle incelemiştir. Bu verilere göre, muhasebe meslek mensuplarının ekonomik ve mesleki olarak ayakta kalabilmeleri için dijital dönüşüme uyum sağlamaları gerekmektedir. Aksi takdirde, dijital dönüşüme uyum sağlayan meslektaşlarıyla rekabet edemeyip mesleki varlıklarını sürdürmekte zorlanacaklardır. Dijital dönüşüm sürecinde, muhasebe meslek mensuplarının uzmanlaşma ve kurumsallaşma gibi yetkinlikler kazanmalarının önemli olduğu sonucuna varılmıştır.

Mert ve diğ., (2022), yaptığı çalışmada, İstanbul'daki SMMM'ler üzerinde yapılan bir araştırmada dijitalleşmenin muhasebe uygulamalara etkisini incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre, meslek mensuplarının dijital teknolojileri mesleklerinde önemli ölçüde kullandığını göstermektedir. Holmes ve Douglass (2022), yaptığı çalışmada, muhasebe meslek mensuplarının yapay zekayı benimsemesinin muhasebe mesleği üzerindeki etkisini incelemiştir. Anket sonuçları, meslek mensuplarının yapay zekanın iş performansını artıracağına inandığını göstermektedir. Ayrıca, yapay zekâ teknolojisinin muhasebe müfredatlarını değiştireceği ve veri yönetimi becerilerinin önem kazanacağı belirtilmektedir. Abdennadher (2022), yaptığı çalışmada, Birleşik Arap Emirlikleri'nde Blockchain teknolojisinin muhasebe ve güvence mesleği üzerindeki etkilerini incelemiştir. Blockchain, işlemlerin kaydedilmesi, kanıtların saklanması ve güvenli ticaretin sağlanması gibi alanlarda muhasebe mesleğini etkilemektedir. Ayrıca, denetçiler için daha düşük maliyetli ve merkezi olmayan bir denetim süreci sunmaktadır. Kripto para birimlerinin ve blockchain faaliyetlerinin artmasıyla, muhasebe süreçlerinin otomatikleşmesi beklenmektedir. Bu da muhasebe mesleğinde uzmanlaşma ve kurumsallaşmanın önemini artırmaktadır. Kamau (2021), yaptığı çalışmada, teknolojinin muhasebe mesleğinin gelecekteki görünümü üzerindeki etkilerini incelemiştir. Anket verilerine göre, muhasebe mesleğinde radikal bir değişime ihtiyaç olduğu ortaya çıkmıştır. Bu nedenle, mesleki liderlerin mevcut olanaklara uyum sağlamaları önemlidir. Aksi

takdirde, rekabet güçlerini kaybedebilirler ve mesleklerini sürdürmekte zorlanabilirler. Dijital dönüşüm sürecinde, muhasebe mesleğinde uzmanlaşma ve kurumsallaşmanın önemi vurgulanmıştır. El-Dalahmeh (2021), yaptığı çalışmada, Ürdün iş ortamında büyük veri analizinin muhasebe mesleği üzerindeki etkilerini belirlemeyi amaçlamıştır. Sonuçlara göre, büyük veri analizi Ürdün'deki muhasebe meslek mensupları üzerinde önemli bir rol oynamakta ve genel olarak Ürdün'deki muhasebe uygulamalarının kalitesini artırmaktadır.

Yardımcıoğlu ve Çıtak (2020), yaptığı çalışmada, yapay zekâ teknolojisinin muhasebe alanına etkilerini literatür incelemesi yaparak araştırmıştır. Sonuçlara göre, insanın olduğu her yerde yapay zekanın etkili olduğu ve dolayısıyla muhasebenin de bu teknolojiden etkilendiği belirlenmiştir. Üçoğlu (2020), yaptığı çalışmada, yapay zekâ teknolojisinin muhasebe mesleğine ve eğitimine etkilerini araştırmıştır. Sonuçlara göre, Türkiye'deki muhasebe meslek mensuplarının teknolojiye hızlı adapte olmaları için üniversitelerin müfredatlarını güncellemesi önemlidir. Bu güncellemeler, veri madenciliği, büyük veri ve muhasebe bilgi sistemleri gibi konuları içermelidir. Ayrıca, yeni teknolojilere uygun eğitimlerle muhasebe uzmanlarının talepleri karşılanarak eğitim kalitesi artırılabilir. Melnyk'in (2020), çalışmasının amacı, muhasebenin gelişimindeki trendleri ve gelecekteki olası yönleri belirlemektir. Araştırma sonuçlarına göre, teknolojik yeniliklere hâkim modern muhasebe meslek mensupları, şirket yönetimini desteklemeye odaklanmıştır. Bu, muhasebe alanındaki meslek mensuplarının rol ve becerilerinin sürekli değiştiğini göstermektedir. Kurnaz ve diğ., (2020), yaptıkları çalışmada, dijitalleşmenin muhasebe eğitimine etkisini ve mevcut eğitimin yeterliliğini incelemiştir. Araştırma sonuçları, dijitalleşmenin muhasebe eğitiminde önemli olduğunu göstermektedir. Ancak, mevcut eğitim dijital sistemlere yeterince odaklanmamaktadır ve bu durum nitelikli muhasebe profesyonellerinin yetişmesini engellemektedir. Bulgular, muhasebe eğitiminin dijitalleşme ile geliştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Asugua ve diğ., (2020), yaptıkları çalışmada, bilgi teknolojilerinin muhasebe iş kollarına etkisini belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırma sonuçları, bilgi teknolojisinin muhasebe alanında önemli bir dönüşüm yarattığını göstermektedir. Bu bulgular, muhasebe mesleğinin eskisinden farklı olduğunu vurgulamaktadır. Yardımcıoğlu ve diğ., (2019), yaptıkları çalışmada, teknolojideki gelişmelerin muhasebe meslek mensuplarını nasıl etkilediğini ve uyum

sağlama sürecini ele almışlar. Araştırma, meslek mensuplarının teknolojiyi benimseyerek bilgi birikimlerini güncellemesi gerektiğini vurgulamaktadır. Böylece, muhasebe meslek mensupları hızlıca bilgiye erişip analiz ederek güvenilir finansal raporlar hazırlayabilirler. Ayrıca, e-defter, e-imza, e-fatura gibi gelişmelerin muhasebe mesleğindeki önemini belirtmiştir. Bu çalışma, muhasebenin geleneksel sınırlarını aşarak denetim ve danışmanlık alanlarında da hizmet verebileceğini göstermektedir.

Tenik (2019), yaptığı çalışmada, teknolojinin muhasebe mesleğine etkisini incelemiştir. Bulgular, dijitalleşmenin muhasebecilerin iş performansını artırdığını ve işlerini kolaylaştırdığını göstermektedir. Ayrıca, muhasebe verilerinin elektronik ortamda saklanmasıyla iş yükünde azalma, emek, maliyet ve zaman tasarrufu sağlanmıştır. Bu durum, muhasebecilerin analiz ve yorum yapma yeteneklerini artırarak daha kapsamlı hizmet sunmalarına olanak tanımaktadır. Tutar (2019), yaptığı çalışmada, Endüstri 4.0'ın muhasebe mesleğine etkilerini incelemiştir. Sonuçlar, Endüstri 4.0'ın muhasebe faaliyetleri ve bilgi sistemlerinde önemli değişikliklere neden olduğunu göstermektedir. Bu değişikliklerle birlikte, süreçler daha hızlı, şeffaf ve verimli hale gelmiş, bilgilere anlık olarak erişim mümkün hale gelmiştir. Güney ve Kaya (2018), yaptıkları çalışmada, teknolojideki gelişmelerin birçok alana etkisi olduğu ve muhasebenin de bunlardan biri olduğunu belirtmişlerdir. Elle tutulan muhasebe kayıtlarının artık dijitalleşme ile bilgisayar sistemlerinde tutulduğu ifade edilmektedir.

Akdoğan ve diğ., (2018), yaptıkları çalışmada, teknolojideki ilerlemeler, yapay zekâ ve bulut bilişim gibi otomasyon sistemlerinin muhasebe uygulamalarını hızlandırdığını incelemişlerdir. Bu değişim, muhasebe meslek mensuplarında yeni yetkinliklere ihtiyaç olduğunu ortaya koymaktadır. Bu gelişmelere uyum sağlayan muhasebe meslek mensupları, verileri analiz ederek şirketlere danışmanlık yapabilen kişiler olarak öne çıkmaktadır. Geleceğin muhasebecileri, teknolojik gelişmelere uyum sağlayabilenler olacaktır. Budiasih, Y. (2024), yaptığı çalışmada, teknolojik gelişmelerin muhasebe meslek mensuplarının iş paradigmasında önemli ölçüde değişiklikleri beraberinde getirerek yeni fırsat ve zorlukları ortaya çıkaracağını ifade etmektedir. Ahmad ve diğ., (2024), yaptıkları çalışmada muhasebe teknolojisindeki gelişmelerin doğru ve güvenilir mali raporların üretilmesi üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamıştır. Odonkor ve diğ., (2024), yaptıkları çalışmada yapay zekanın

(AI) geleneksel muhasebe uygulamaları üzerindeki dönüştürücü etkisini inceleyerek finansal raporlama, denetim ve karar alma süreçlerini yeniden şekillendirmedeki rolünü incelemiştir.

Jemine ve diğ., (2024), yaptıkları çalışmada muhasebe mesleğinde yeni ortaya çıkan bilgi teknolojileri, muhasebe görevlerini daha verimli şekilde gerçekleştirmek için alternatif yollar sunduğunu belirtmektedirler. Huson ve diğ., (2023), yaptıkları çalışmada bilgi teknolojisinin, yapay zekâ ve blokchain gibi teknolojilerin muhasebe meslek mensuplarının teknolojiyi daha sık kullanmalarına ve meslekteki kalitenin artırılmasına olanak tanıdığını ifade etmektedirler. Faulconbridge ve diğ., (2024), yaptıkları çalışmada yapay zekanın (AI) muhasebe meslek mensuplarının çalışmaları için önemli bir dönüm noktası oluşturduğunu ve bu dönüşümün muhasebe meslek mensuplarının karmaşık işlemelerini daha anlaşılır kıldığını ifade etmektedir. Asikpo (2024), yaptığı çalışmada dijital dönüşümün finansal raporlama üzerindeki çok yönlü etkisini araştırıp büyük veri analitiği, yapay zekâ, blokchain ve bulut bilişim gibi teknolojilerin muhasebe mesleğini şekillendirdiğini incelemiştir. Bu teknolojik araçların kullanılması ile muhasebe mesleğinde şeffaflığın ve verimliliğin artırıldığı belirtilmiştir. Jackson ve diğ., (2023), yaptıkları çalışmada muhasebedeki yeni teknolojilerin, organizasyonel başarının inşasında çok önemli olduğunu ifade etmektedirler. Muhasebe meslek mensuplarının teknoloji ile becerilerin geliştirmelerine ve gelecekteki yollarına odaklanmaktadır. Alshurafat (2023), yaptığı çalışmada teknolojinin bir dizi sektörü etkilemeye devam ederken, muhasebe alanını da etkilediğini ifade etmiştir. Muhasebe meslek mensuplarının çalışma biçiminde verimliliği artırarak, daha fazla üretkenlik ve değerli bilgiler sağlama potansiyeline sahip olduğunu ifade etmektedir. Bose ve diğ., (2023), yaptıkları çalışmada muhasebe mesleğinde büyük verilerin, veri analitiğinin ve yapay zekanın (AI) oynadığı role bir bakış açısı sunmaktadır. Muhasebe meslek mensuplarının, bu teknolojik araçların, muhasebe mesleğinde kullanılması ile muhasebe meslek mensuplarının becerilerinin geliştiğini ifade etmiştir.

Yapılan çalışma sonucunda literatür kapsamında teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleğini etkilediğini ve bu etkileşim sonucu muhasebe meslek mensupları için bir dönüm noktası oluşturduğunu ve bu dönüm noktasının muhasebe mesleğinde

karmaşık işlemlerin anlaşılır kıldığını belirtmektedir. Teknolojide yaşanan gelişmeler muhasebe meslek mensuplarının görevlerini daha iyi bir şekilde gerçekleştirmek için alternatif yolların sunulduğu ifade etmektedir. Literatür çalışması kapsamında muhasebe meslek mensuplarının teknolojide meydana gelen değişimler karşısında değişim yapmaya zorlamakta ve yeni beceriler kazandırma yoluna yönlendirmektedir. Bu çalışma muhasebe meslek mensuplarına değişen şartlar altında yeni beceri ve kazanım elde edilmesi için katkı sağlaması açısından önem arz ettiği düşünülmektedir. Öncelikle, Onan (2023) muhasebe mesleğinde yaşanan teknolojik gelişmelerin muhasebeciler tarafından nasıl değerlendirildiğini incelemiş ve muhasebecilerin teknolojiyi yakından takip ettiğini, devlet kurumlarıyla entegre çalıştıklarını ve müşteri taleplerine yönelik uygulamaları aktif olarak gerçekleştirdiklerini belirtmiştir. Bu bulgular, muhasebecilerin teknolojik değişimlere hızlı bir şekilde adapte olduklarını göstermektedir.

Gökoğlan ve diğ., (2023) ise yapay zekanın denetim mesleğinde planlamayı hızlandırdığını ve süreçleri etkinleştirdiğini belirtmişlerdir. Aynı şekilde, Gökoğlan ve Sevim (2023) yapay zekanın denetim raporlarını şeffaf ve kaliteli hale getirdiğini, rekabet üstünlüğü sağladığını ve denetçilerin bilgiye hızlı erişimle kaliteli raporlar sunabildiklerini ifade etmişlerdir. Bu çalışmalar, yapay zekanın muhasebe ve denetim süreçlerinde önemli bir rol oynadığını vurgulamaktadır. Sabuncu (2022) dijital dönüşümün muhasebe meslek mensupları üzerindeki etkilerini anket verileriyle incelemiş ve muhasebe meslek mensuplarının dijital dönüşüme uyum sağlamaları gerektiğini, aksi takdirde mesleki varlıklarını sürdüremeyeceklerini belirtmiştir. Mert ve diğ., (2022) ise İstanbul'daki SMMM'ler üzerinde yaptıkları araştırmada dijitalleşmenin muhasebe uygulamalarına etkisini incelemiş ve meslek mensuplarının dijital teknolojileri mesleklerinde önemli ölçüde kullandığını göstermişlerdir.

Holmes ve Douglass (2022) muhasebe meslek mensuplarının yapay zekayı benimsemesinin muhasebe mesleği üzerindeki etkisini incelemiş ve yapay zekanın iş performansını artıracağına inandıklarını belirtmiştir. Abdennadher (2022) Birleşik Arap Emirlikleri'nde Blockchain teknolojisinin muhasebe ve güvence mesleği üzerindeki etkilerini incelemiş ve Blockchain'in işlemlerin kaydedilmesi, kanıtların saklanması ve güvenli ticaretin sağlanması gibi alanlarda muhasebe mesleğini

etkilediğini ifade etmiştir. Kamau (2021) ise teknolojinin muhasebe mesleğinin gelecekteki görünümü üzerindeki etkilerini incelemiş ve muhasebe mesleğinde radikal bir değişime ihtiyaç olduğunu belirtmiştir. El-Dalahmeh (2021) büyük veri analizinin Ürdün'deki muhasebe mesleği üzerindeki etkilerini belirlemiş ve büyük veri analizinin muhasebe meslek mensupları üzerinde önemli bir rol oynadığını ifade etmiştir. Yardımcıoğlu ve Çıtak (2020) yapay zekâ teknolojisinin muhasebe alanına etkilerini literatür incelemesi yaparak araştırmış ve yapay zekanın muhasebe mesleğini etkilediğini belirtmişlerdir. Üçoğlu (2020) ise yapay zekâ teknolojisinin muhasebe mesleğine ve eğitimine etkilerini araştırmış ve üniversitelerin müfredatlarını güncellemesi gerektiğini vurgulamıştır.

Melnyk (2020) muhasebenin gelişimindeki trendleri ve gelecekteki olası yönleri belirlemeyi amaçlamış ve teknolojik yeniliklere hâkim modern muhasebe meslek mensuplarının şirket yönetimini desteklemeye odaklandığını belirtmiştir. Kurnaz ve diğ., (2020) dijitalleşmenin muhasebe eğitimine etkisini ve mevcut eğitimin yeterliliğini incelemiş ve dijitalleşmenin muhasebe eğitiminde önemli olduğunu belirtmiştir. Asugua ve diğ., (2020) bilgi teknolojilerinin muhasebe iş kollarına etkisini belirlemeyi amaçlamış ve bilgi teknolojisinin muhasebe alanında önemli bir dönüşüm yarattığını göstermiştir. Yardımcıoğlu ve diğ., (2019) teknolojideki gelişmelerin muhasebe meslek mensuplarını nasıl etkilediğini ve uyum sağlama sürecini ele almış ve muhasebe profesyonellerinin hızlıca bilgiye erişip analiz ederek güvenilir finansal raporlar hazırlayabilmeleri gerektiğini vurgulamıştır. Tenik (2019) teknolojinin muhasebe mesleğine etkisini incelemiş ve dijitalleşmenin muhasebecilerin iş performansını artırdığını ve işlerini kolaylaştırdığını belirtmiştir. Tutar (2019) Endüstri 4.0'ın muhasebe mesleğine etkilerini incelemiş ve süreçlerin daha hızlı, şeffaf ve verimli hale geldiğini belirtmiştir. Akdoğan ve diğ., (2018) teknolojideki ilerlemelerin, yapay zekâ ve bulut bilişim gibi otomasyon sistemlerinin muhasebe uygulamalarını hızlandırdığını ve muhasebe meslek mensuplarında yeni yetkinliklere ihtiyaç olduğunu ortaya koymuştur. Budiasih (2024) teknolojik gelişmelerin muhasebe meslek mensuplarının iş paradigmasında önemli ölçüde değişikliklere yol açacağını belirtmiştir. Ahmad ve diğ., (2024) muhasebe teknolojisindeki gelişmelerin doğru ve güvenilir mali raporların üretilmesi üzerindeki etkilerini incelemiştir. Odonkor ve diğ., (2024) yapay zekanın (AI) geleneksel muhasebe uygulamaları üzerindeki dönüştürücü

etkisini incelemiş ve finansal raporlama, denetim ve karar alma süreçlerini yeniden şekillendirdiğini belirtmiştir.

Jemine ve diğ., (2024) muhasebe mesleğinde yeni ortaya çıkan bilgi teknolojilerinin muhasebe görevlerini daha verimli şekilde gerçekleştirmek için alternatif yollar sunduğunu belirtmiştir. Huson ve diğ., (2023) bilgi teknolojisinin, yapay zekâ ve blockchain gibi teknolojilerin muhasebe meslek mensuplarının teknolojiyi daha sık kullanmalarına olanak tanıdığını belirtmiştir. Faulconbridge ve diğ., (2024) yapay zekanın (AI) muhasebe meslek mensuplarının çalışmaları için önemli bir dönüm noktası oluşturduğunu ve bu dönüşümün muhasebe meslek mensuplarının karmaşık işlemlerini daha anlaşılır kıldığını belirtmiştir. Asikpo (2024) dijital dönüşümün finansal raporlama üzerindeki çok yönlü etkisini araştırmış ve büyük veri analitiği, yapay zekâ, blockchain ve bulut bilişim gibi teknolojilerin muhasebe mesleğini şekillendirdiğini belirtmiştir. Jackson ve diğ., (2023) muhasebedeki yeni teknolojilerin organizasyonel başarının inşasında önemli olduğunu ve muhasebe meslek mensuplarının teknoloji ile becerilerini geliştirmelerinin gelecekteki yollarına odaklandığını belirtmiştir. Alshurafat (2023) teknolojinin muhasebe alanını etkilediğini ve muhasebe meslek mensuplarının çalışma biçiminde verimliliği artırarak daha fazla üretkenlik ve değerli bilgiler sağlama potansiyeline sahip olduğunu belirtmiştir. Bose ve diğ., (2023) büyük verilerin, veri analitiğinin ve yapay zekanın (AI) muhasebe mesleğinde oynadığı rolü incelemiş ve bu teknolojik araçların muhasebe meslek mensuplarının becerilerini geliştirdiğini belirtmiştir.

Literatür çalışması sonucunda, teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleğini derinden etkilediği ve bu etkilerin muhasebe meslek mensupları için bir dönüm noktası oluşturduğu anlaşılmaktadır. Bu değişimler, muhasebe meslek mensuplarını daha verimli, şeffaf ve hızlı çalışmaya yönlendirmekte, yeni beceriler kazanmalarını zorunlu kılmaktadır. Teknolojide yaşanan gelişmeler, muhasebe meslek mensuplarının görevlerini daha iyi bir şekilde gerçekleştirmesi için alternatif yollar sunmakta ve bu süreçte meslek mensuplarının değişime uyum sağlamalarını gerektirmektedir. Bu çalışmanın bulguları, muhasebe meslek mensuplarının değişen şartlar altında yeni beceri ve kazanımlar elde etmesi için katkı sağlaması açısından önemlidir.

3.3. ARAŞTIRMANIN ANA KİTLESİ VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın ana kitlesi, Diyarbakır Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası'na kayıtlı ve aktif olarak faaliyet gösteren SMMM'lerdir. TÜRMOB sitesinden alınan verilere göre, 2023 yılı sonunda Diyarbakır ilinde tam olarak 795 Serbest Muhasebeci Mali Müşavir bulunmaktadır. Hazırlanan anket formu, 650 SMMM'ye gönderilmiş ve bu formlardan 452'sinde olumlu geri dönüş sağlanmıştır. Bu durum, anketlerin geri dönüş oranının yaklaşık %70 olduğunu göstermektedir.

3.4. VERİ SETİ VE ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Teknolojik gelişmeler hayatımızın birçok alanında değişikliklere yol açmaktadır. Bu değişiklikler muhasebe mesleğini de etkilemektedir. Bu çalışma, teknolojideki gelişmelerin muhasebe mesleği üzerindeki etkilerini araştırmaktadır. Çalışmada kullanılan anket formu, Tenik (2019) tarafından geliştirilen bir çalışmadan temin edilmiş ve iki bölümden oluşmaktadır. Anket, Diyarbakır'daki Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin demografik özelliklerini incelemek ve teknolojik gelişmelere ilişkin tutumlarını değerlendirmek için iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde demografik bilgiler toplanırken, ikinci bölümde beşli Likert ölçeği kullanılarak teknolojik gelişmelere yönelik tutumlar ölçülmüştür. Anket verileri, SPSS 26 programıyla analiz edilmiştir.

Çalışma hipotezlerinin test edilmesi için T-testi ve ANOVA testi yapılmıştır.

T testi, istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek için iki grup arasındaki ortalama farkları inceleyen bir parametrik testtir. Özellikle, iki grup arasında bir değişkenin ortalamaları arasındaki farkın tesadüfi bir varyasyondan mı yoksa gerçek bir farktan mı kaynaklandığını anlamak için kullanılır. T testi, veri setinin normallik ve varyans eşitliği gibi ön koşulları sağlaması gereken ve genellikle tek örneklem, bağımsız örneklem veya bağımlı örneklem olmak üzere üç farklı türde uygulanabilir. ANOVA testi, üç veya daha fazla grup arasındaki ortalama farklılıkların istatistiksel olarak önemli olup olmadığını değerlendirmek için kullanılan bir analiz yöntemidir. Özellikle, farklı grupların ortalamaları arasındaki varyansın tesadüfi mi yoksa gerçek bir fark mı olduğunu belirlemeye yardımcı olmaktadır. Özellikle, birden çok bağımsız grubun aynı bağımlı değişken üzerindeki etkilerini karşılaştırmak

istediğimizde ANOVA testi tercih edilmektedir. Bu analiz, farklı grupların ortalamaları arasında genel bir fark olup olmadığını test eder ve eğer anlamlı bir fark bulunursa, hangi grupların arasında olduğunu belirlemek için post-hoc testler kullanılmaktadır. ANOVA testi, gruplar arasındaki farkların rastgele varyasyondan mı yoksa gerçek bir etkiden mi kaynaklandığını değerlendirir. Eğer gruplar arasındaki varyans, grup içindeki varyansı önemli ölçüde aşıyorsa, bu durum grup ortalamaları arasında istatistiksel olarak belirgin bir fark olduğunu gösterir (Arslan, 2024).

T testi ve ANOVA testi sonuçları, t ve f değeri istatistiği ve p değeri olarak verilir; t ve f değeri istatistiği gruplar arasındaki farkın büyüklüğünü, p değeri ise bu farkın istatistiksel anlamlılık düzeyini göstermektedir. Bu bilgiler, hipotezlerin test edilmesi ve sonuçlarının yorumlanması konusunda rehberlik etmektedir. Ayrıca çalışma kapsamına uygun olarak değişkenler arasında istatistiksel olarak bir farklılığın var olup olmadığının belirlenmesinde kullanılmaktadır. Bu doğrultuda çalışmada demografik özellikler ile çalışma kapsamına uygun olarak belirlenmiş ifadeler arasında istatistiksel olarak bir farklılığın belirlenmesi amacıyla bu iki test gerçekleştirilmiş olup sonuçlar tablolar halinde sunularak yorumlanmaya çalışılmıştır (Otrar, 2024).

3.5. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

Çalışma kapsamına uygun olarak belirlenmiş hipotezler aşağıda belirtilmiştir.

H_1: Cinsiyet değişkenine göre meslek mensuplarının teknolojik gelişmelere yönelik ifadelere katılım düzeyleri arasında anlamlı farklılık vardır.

H_2: Yaş değişkenine göre meslek mensuplarının teknolojik gelişmelere yönelik ifadelere katılım düzeyleri arasında anlamlı farklılık vardır.

H_3: Eğitim durumu değişkenine göre meslek mensuplarının teknolojik gelişmelere yönelik ifadelere katılım düzeyleri arasında anlamlı farklılık vardır.

H_4: Mesleki tecrübe değişkenine göre meslek mensuplarının teknolojik gelişmelere yönelik ifadelere katılım düzeyleri arasında anlamlı farklılık vardır.

3.6. ARAŞTIRMA BULGULARI

Bu çalışmada kullanılan veriler, çalışma araçlarından elde edilen birincil kaynaklardan elde edilmiştir. Çalışmada, belirlenen örneklem üzerinde toplanan birincil veriler kullanılmıştır. Anketten elde edilen veriler (SPSS) aracılığıyla Cronbach Alpha iç tutarlık testine tabi tutulmuştur. Anketteki maddelerin güvenirlik testinin sonucu 0,890'dır. Cronbachalfa katsayısı (0.890), anketteki maddelerin kendi içinde tutarlı olduğunu, dolayısıyla güvenilir olduklarını göstermektedir.

Tablo 3.1. Güvenirlik Analizi Sonuçları

Cronbach's Alpha	N of Items
,890	35

Tablo 3.1' de anket ifadelerinin güvenilirliğin belirlenmesi amacıyla SPSS 26 programı ile CronbachAlpha (α) değeri analiz edilmiştir. CronbachAlpha (α) değerinin 0,890 çıktığı görülmüştür. Cronbach Alpha değerinin $0{,}80 \leq \alpha < 1{,}00$ aralığında olması çalışma ölçeğinin yüksek derecede güvenilir bir ölçek olduğunu göstermektedir (Uzunsakal ve Yıldız, 2018: 19-20).

Tablo 3.2. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin İstatistiki Veriler

Cinsiyet	***n***	***%***	***Yaş***	***n***	***%***
Kadın	*222*	49,0	*18-25*	*55*	12,2
Erkek	*230*	51,0	*26-35*	*134*	29,6
Toplam	***452***	**100,0**	*36-44*	*100*	22,1
Eğitim Durumu	***n***	***%***	*45-54*	*108*	23,9
İlköğretim	*32*	7,1	*55 ve üzeri*	*55*	12,2
Lise	*77*	17,0	***Toplam***	***452***	**100,0**
Ön lisans	*81*	17,9	***Mesleki Tecrübe***	***n***	***%***
Lisans	*97*	21,5	*3 yıl ve altı*	*57*	12,6
Yüksek Lisans	*112*	24,8	*4-7 yıl arası*	*89*	19,7
Doktora	*53*	11,7	*8-11 yıl arası*	*114*	25,2
Toplam	***452***	***100,0***	*12-15 yıl arası*	*102*	22,6
			16 yıl ve üzeri	*90*	19,9
			Toplam	***452***	***100,0***

Tablo 3.2.' ye göre ankete katılım gösteren muhasebe meslek mensuplarının, % 49'unun kadın, % 51'inin ise erkek olduğu görülmektedir. Bir diğer ifade olan "*yaş*" ifadesine katılım gösteren muhasebe meslek mensuplarının, %12'sinin 18-25 yaş arasında, % 30'unun 26-35 yaş arası, %22'si 36-44 yaş arası olduğu, %24'ünün 45-54 yaş arası ve %12'sinin ise 55 yaş ve üzeri bireylerden oluştuğu şeklinde cevap verdiği görülmektedir.

Katılımcıların "*eğitim"* durumuna ilişkin ifadeye verdiği cevapta muhasebe meslek mensuplarının %7,1'i İlköğretim mezunu, %17,0'i Lise mezunu, %17,9'u Ön lisans mezunu, %21,5'i Lisans mezunu, %24,8'i Yüksek Lisans mezunu ve %11,7'si ise Doktora düzeyinde eğitim almıştır. Şeklinde cevap verildiği görülmektedir.

Katılımcıların "*mesleki tecrübeye"* ilişkin ifadeye verdikleri cevapta muhasebe meslek mensuplarının %12,6'sı 3 yıl veya daha az tecrübeye sahip, %19,7'si 4-7 yıl arası tecrübeye sahip, %25,2'si 8-11 yıl arası tecrübeye sahip, %22,6'sı 12-15 yıl arası tecrübeye sahip ve %19,9'u ise 16 yıl ve üzeri tecrübeye sahip olduğu görülmektedir. Bu veriler, muhasebe meslek mensuplarının tecrübe seviyelerini göstermektedir.

Tablo 3.3. Katılımcıların Çalışma İfadelerine Verdikleri Cevaplara İlişkin İstatistiki Bilgiler

İfadeler	***Kesinlikle Katılmıyorum***	***Katılmıyorum***	***Kararsızım***	***Katılıyorum***	***Kesinlikle Katılıyorum***
Teknolojinin gelişmesiyle evrak yükümlülüğü azalmıştır.	53 (11,7)	64 (14,2)	67 (14,8)	159 (35,2)	109 (24,1)
Dijital teknolojilerin gelişmesi, güvenlik ihlallerini ve veri hırsızlığını tetiklemiştir.	45 (10,0)	64 (14,2)	46 (10,2)	147 (32,5)	150 (33,2)
Gelişen teknoloji sayesinde, iş verimliliği önemli ölçüde artmıştır.	52 (11,5)	46 (10,2)	42 (9,3)	212 (26,8)	191 (42,3)
Teknolojinin sürekli gelişimi, muhasebe alanında çalışanların iş yükünü azaltmıştır.	58 (12,8)	53 (11,7)	46 (10,2)	137 (30,3)	158 (35,0)
Gelişen teknoloji, muhasebe mesleğinin alanını genişletmiştir.	50 (11,1)	59 (13,1)	35 87,7)	162 (35,8)	146 (32,3)
Muhasebe mesleği teknolojinin getirdiği yeniliklere açıktır.	44 (9,7)	56 (12,4)	42 (9,3)	112 (24,8)	198 (43,8)

Teknolojinin muhasebe sektöründe getirdiği gelişmeler, bireylerin kendilerine ve ailelerine daha fazla zaman ayırmasını sağlamaktadır.	70 (15,5)	43 (9,5)	53 (11,7)	153 (33,8)	133 (29,4)
Teknolojik gelişme ile şirket masrafları azalmaktadır.	39 (8,6)	67 (14,8)	28 (6,2)	130 (28,8)	188 (41,6)
Muhasebe sektöründe teknolojinin ilerlemesi, hata ve hile oranlarının azalmasına yardımcı olmuştur.	55 (12,2)	47 (10,4)	47 (10,4)	133 (29,4)	170 (37,6)
Teknolojik gelişmeler kayıt dışı ekonomiyi azaltmaktadır	46 (10,2)	67 (14,8)	31 (6,9)	120 (26,5)	188 (41,6)
Teknolojik gelişmeler meslek mensuplarına yöneltilen etik dışı teklifleri azaltmaktadır	59 (13,1)	45 (10,0)	40 (8,8)	154 (34,1)	154 (34,1)
Teknolojik gelişmeyi yeterince takip etmekteyim.	30 (6,6)	61 (13,5)	44 (9,7)	118 (26,1)	199 (44,0)
Beyannameleri elektronik ortamda verilmelidir.	50 (11,1)	57 (12,6)	36 (8,0)	114 (25,2)	195 (43,1)
Dijitalleşme ile gelen yeniliklere hemen adapte olmaktayım.	47 (10,4)	57 (12,6)	30 (6,6)	126 (27,9)	192 (42,5)
Dijitalleşmenin iş hayatımı kolaylaştırdığını düşünmekteyim.	47 (10,4)	51 (11,3)	35 (7,7)	127 (28,1)	192 (42,5)
Dijitalleşmenin, mali müşavirlerin emek, maliyet ve zamanını tasarruf etmelerine yardımcı olduğunu düşünüyorum.	56 (12,4)	46 (10,2)	58 (12,8)	164 (36,3)	128 (28,3)
Dijital dönüşüm, muhasebe mesleğinin gerçek değerini ortaya çıkarmaktadır.	42 (9,3)	64 (14,2)	31 (6,9)	110 (24,3)	205 (45,4)
Teknolojide meydana gelen değişiklikleri takip edemiyorum.	46 (10,2)	63 (13,9)	31 (6,9)	125 (27,7)	187 (41,4)
Zamanla teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleğini sonlandıracağını düşünüyorum.	56 (12,4)	52 (11,5)	44 (9,7)	136 (30,1)	164 (36,3)
Muhasebe mesleğinin teknolojiyle daha entegre olmasını arzu ediyorum.	39 (8,6)	66 (14,6)	22 (4,9)	128 (28,3)	197 (43,6)
Kullanılacak bilgisayar programları internet tabanlı olmalıdır.	52 (11,5)	47 (10,4)	36 (8,0)	121 (26,8)	196 (43,4)
Verilerin elektronik ortamda tutulması işimi kolaylaştırmaktadır.	46 (10,2)	57 (12,6)	29 (6,4)	132 (29,2)	188 (41,6)
Elektronik ortamda verilerin güvende olduğunu düşünüyorum.	51 (11,3)	58 (12,8)	30 (6,6)	111 (24,6)	202 (44,7)
Dijital verilere erişmek, elle tutulan verilere kıyasla daha kolaydır.	52 (11,5)	44 (9,7)	35 (7,7)	163 (36,1)	158 (35,0)
Dijitalleşme iş performansımı arttırmıştır.	47 (10,4)	52 (11,5)	34 (7,5)	143 (31,6)	176 (38,9)
Dijitalleşmenin, benim ve diğer meslek mensupları için avantajlar sağladığına inanıyorum.	50 (11,1)	53 (11,7)	36 (8,0)	166 (36,7)	147 (32,5)

En yeni muhasebe teknolojilerini iş süreçlerimde kullanmayı planlıyorum.	43 (9,5)	59 (13,1)	28 (6,2)	116 (25,7)	206 (45,6)
Gelecekte muhasebe teknolojilerini kullanılması zorunlu olacaktır.	43 (9,5)	56 (12,4)	31 (6,9)	148 (32,7)	174 (38,5)
Çalışmalarımda muhasebe bilgi teknolojilerine sıkça başvuracağım.	40 (8,8)	59 (13,1)	31 (6,9)	124 (27,4)	198 (43,8)
Muhasebe çalışmalarımda muhasebe bilgi teknolojilerini düzenli bir şekilde kullanmayı amaçlıyorum.	49 (10,8)	49 (10,8)	43 (9,5)	174 (38,5)	137 (30,3)
Dijitalleşme muhasebe süreçlerini yapmak için kullanışlıdır.	47 (10,4)	50 (11,1)	33 (7,3)	153 (33,8)	169 (37,4)
Teknoloji kullanımı, daha iyi analizler yapma ve yorumlama yeteneğimizi artırır.	41 (9,1)	55 (12,2)	39 (8,6)	164 (36,3)	153 (33,8)
Dijitalleşme sayesinde, muhasebe mesleğini ve muhasebe süreçlerini öğrenmek daha kolay hale gelmiştir.	56 (12,4)	43 (9,5)	45 (10,0)	176 (38,9)	132 (29,2)
Teknoloji ile etkileşimim açık ve anlaşılabilirdir.	45 (10,0)	53 (11,7)	37 (8,2)	176 (38,9)	141 (31,2)
Teknoloji sayesinde, istediğim raporları ve muhasebe çıktılarını kolayca üretebiliyorum.	56 (12,4)	49 (10,8)	54 (11,9)	209 (46,2)	84 (18,6)

Tablo 3.3'e göre araştırmaya katılım gösteren muhasebe meslek mensuplarının *"Teknolojinin gelişmesiyle evrak yükümlülüğü azalmıştır."* ifadesine %35,2(159) katılıyorum cevabı verdiği görülmektedir. "*Katılımcıların Dijital teknolojilerin gelişmesi, güvenlik ihlallerini ve veri hırsızlığını tetiklemiştir*." İfadesine ise %33,2(159) kesinlikle katılıyorum şeklinde cevap verdiği görülmektedir. "*Gelişen teknoloji sayesinde, iş verimliliği önemli ölçüde artmıştır.*" İfadesine ise %26,8(212) katılıyorum şeklinde cevap verdiği görülmektir. "*Teknolojinin sürekli gelişimi, muhasebe alanında çalışanların iş yükünü azaltmıştır*." %35,0(158) kesinlikle katılıyorum şeklinde cevap verdiği görülmektedir. "*Gelişen teknoloji, muhasebe mesleğinin alanını genişletmiştir*." İfadesine ise %35,8(162) katılıyorum şeklinde cevap verdiği görülmektedir.

"*Muhasebe mesleği teknolojinin getirdiği yeniliklere açıktır*." İfadesine ise %43,8(198) kesinlikle katılıyorum şeklinde cevap verdiği görülmektedir. "*Teknolojinin muhasebe sektöründe getirdiği gelişmeler, bireylerin kendilerine ve ailelerine daha fazla zaman ayırmasını sağlamaktadır*." İfadesine ise %33,8(153) katılıyorum şeklinde cevap verdiği görülmektedir. "*Teknolojik gelişme ile şirket masrafları azalmaktadır."* İfadesine ise %41,6(188) kesinlikle katılıyorum şeklinde

cevap vermiştir. "*Muhasebe sektöründe teknolojinin ilerlemesi, hata ve hile oranlarının azalmasına yardımcı olmuştur*." İfadesine ise %37,6(170) kesinlikle katılıyorum şeklinde cevap verdiği görülmektedir. "*Teknolojik gelişmeler kayıt dışı ekonomiyi azaltmaktadır."* İfadesine ise %41,6(188) kesinlikle katılıyorum şeklinde cevap verdiği görülmüştür.

"*Teknolojik gelişmeler meslek mensuplarına yöneltilen etik dışı teklifleri azaltmaktadır*." İfadesine %34,1(154) katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum şeklinde cevap verdiği görülmektedir. "*Teknolojik gelişmeyi yeterince takip etmekteyim*." İfadesine ise %44,0)199 kesinlikle katılıyorum şeklinde cevap verdiği görülmektedir. "*Beyannameleri elektronik ortamda verilmelidir*." İfadesine ilişkin %43,1(195) kesinlikle katılıyorum şeklinde cevap vermiştir. "*Dijitalleşme ile gelen yeniliklere hemen uyum sağlamaktayım.*" İfadesine ilişkin verilen cevapta %42,5(192) şeklinde cevap verdiği görülmektedir. "*Dijitalleşmenin iş hayatımı kolaylaştırdığına ilişkin*" ifadeye verilen cevapta %42,5(192) şeklinde cevap verdiği görülmektedir.

"*Dijitalleşmenin, mali müşavirlerin emek, maliyet ve zamanını tasarruf etmelerine yardımcı olduğunu düşünüyorum*." İfadesine ilişkin verilen cevapta %36,3(164) katılıyorum şeklinde cevap verilmiştir. "*Dijital dönüşüm, muhasebe mesleğinin gerçek değerini ortaya çıkarmaktadır*." İfadesine verilen cevapta %45,(205) kesinlikle katılıyorum şeklinde cevap verdiği görülmektedir. "*Teknolojide meydana gelen değişiklikleri takip edemiyorum*." İfadesine ilişkin verilen cevapta %41,4(187) kesinlikle katılıyorum şeklinde cevap verdiği görülmektedir. "*Zamanla teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleğini sonlandıracağını düşünüyorum*." İfadesine ilişkin verilen cevapta %36,3(164) kesinlikle katılıyorum cevabı verdiği görülmektedir. *"Muhasebe mesleğinin teknolojiyle daha entegre olmasını arzu ediyorum."* İfadesine ilişkin verilen cevapta %43,6(197) kesinlikle katılıyorum şeklinde cevap verdiği görülmektedir.

"*Kullanılacak bilgisayar programları internet tabanlı olmalıdır*." İfadesine verilen cevapta %43,4(196) kesinlikle katılıyorum şeklinde cevap verdiği görülmektedir. "*Verilerin elektronik ortamda tutulması işimi kolaylaştırmaktadır*." İfadesine verilen cevapta %41,6(188) kesinlikle katılıyorum şeklinde cevap verdiği görülmüştür. "*Elektronik ortamda verilerin güvende olduğunu düşünüyorum*."

İfadesine verilen cevapta %44,7(202) kesinlikle katılıyorum şeklinde cevap verdiği görülmüştür. "*Dijital verilere erişmek, elle tutulan verilere kıyasla daha kolaydır*." İfadesine ilişkin verilen cevapta %36,1(161) katılıyorum şeklinde cevap verdiği görülmektedir. "*Dijitalleşme iş performansımı arttırmıştır*." İfadesine ilişkin verilen cevapta %38,9(176) kesinlikle katılıyorum şeklinde cevap verdiği görülmektedir.

"*Dijitalleşmenin, benim ve diğer meslek mensupları için avantajlar sağladığına inanıyorum*." İfadesine ilişkin verilen cevapta %36,7(166) kesinlikle katılıyorum şeklinde cevap verildiği görülmektedir. "*En yeni muhasebe teknolojilerini iş süreçlerimde kullanmayı planlıyorum*." İfadesine ilişkin verilen cevapta %45,6(206) kesinlikle katılıyorum şeklinde cevap verildiği görülmektedir. "*Gelecekte muhasebe teknolojilerini kullanılması zorunlu olacaktır*." İfadesine ilişkin verilen cevapta %38,5(174) kesinlikle katılıyorum şeklinde cevap verildiği görülmektedir. "*Çalışmalarımda muhasebe bilgi teknolojilerine sıkça başvuracağım*." İfadesine ilişkin verilen cevapta %43,8(198) kesinlikle katılıyorum şeklinde cevap verildiği görülmektedir.

"*Muhasebe çalışmalarımda muhasebe bilgi teknolojilerini düzenli bir şekilde kullanmayı amaçlıyorum*." İfadesine ilişkin verilen cevapta %38,5(174) katılıyorum şeklinde cevap verildiği görülmektedir. "*Dijitalleşme muhasebe süreçlerini yapmak için kullanışlıdır*." İfadesine ilişkin verilen cevapta %37,4(169) kesinlikle katılıyorum şeklinde cevap verildiği görülmektedir. "*Teknoloji kullanımı, daha iyi analizler yapma ve yorumlama yeteneğimizi artırır*." İfadesine ilişkin verilen cevapta %36,3(164) katılıyorum şeklinde cevap verildiği görülmektedir. "*Dijitalleşme sayesinde, muhasebe mesleğini ve muhasebe süreçlerini öğrenmek daha kolay hale gelmiştir*." İfadesine ilişkin verilen cevapta %38,9(176) katılıyorum şeklinde cevap verildiği görülmektedir.

"*Teknoloji ile etkileşimim açık ve anlaşılabilirdir*." İfadesine ilişkin verilen cevapta %38,9(176) katılıyorum şeklinde cevap verildiği görülmüştür. "*Teknoloji sayesinde, istediğim raporları ve muhasebe çıktılarını kolayca üretebiliyorum*." İfadesine ilişkin verilen cevapta %46,2(209) katılıyorum şeklinde cevap verildiği görülmüştür.

Çalışma kapsamında belirlenmiş olan hipotezler ve hipotezlerin test edilmesi için T-testi ve Anova analizinden yararlanılmıştır. Katılımcıların demografik özelikleri ile çalışma ifadeleri arasında meydana gelebilecek farklılıkların belirlenmesinde ise Tukey testinden yararlanılmıştır. Elde edilen sonuçlar tablolar halinde düzenlenerek açıklanmaya çalışılmıştır.

Tablo 3.4. Cinsiyet Değişkeni ve Muhasebe Meslek Mensuplarının Teknolojik Gelişmelere Bakış Açılarına İlişkin T-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	Ortalama (X)	Standart Sapma	sd	t	p
Erkek	230	3,5575	1,20693	23,078	-4,123	0,000
Kadın	222	3,8000	1,09083			

Tablo 3.4'e göre kadın katılımcıların çalışma ifadelerine verdiği puan ortalaması erkek katılımcıların çalışma ifadelerine verdiği ortalamadan daha yüksektir. Ayrıca Tablo 3.4'e göre katılımcıların cinsiyet değişkeni ile muhasebe mesleğinde teknolojik gelişmelerin etkisinin yüksekliği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir (t=-4,123; t<-4,123), (p<0,05). Tablo 3.4'e göre kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre muhasebe mesleğindeki teknolojik gelişmelere daha fazla ilgi gösterdiği ifade edilebilir. Yukarıdaki veriler dikkate alındığında H_1 hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 3.5. Yaş Değişkeni ile Muhasebe Meslek Mensuplarının Teknolojik Gelişmelere Bakış Açılarına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları

Yaş	N	Ortalama (X)	Standart Sapma	F	p
18- 25	55	3,309	1,199	23,078	,000
26- 35	134	3,611	1,156		
36- 44	100	3,780	1,202		
45- 54	108	4,129	,996		
55 ve üzeri	55	3,963	1,154		

Tablo 3.5'e göre katılımcıların yaş değişkeni ile muhasebe mesleğinde teknolojik gelişmelerin etkisinin yüksekliği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir (F=23.078;p<0,05), (p<0,05). Dolayısıyla bu veriler dikkate

alındığında H_2 hipotezi kabul edilmiştir. Tespit edilmiş olan farklılığın hangi gruplar arasında olduğu Tukey testi yapılarak belirlenmiştir.

Tablo 3.6. Yaş Değişkeni ile Muhasebe Meslek Mensuplarının Teknolojik Gelişmelere Bakış Açılarına İlişkin Tukey Testi

(I) Yaş	(J) Yaş	Ortalama Farkları (I-J)	Hata	Sig.
18- 25	26- 35	-,30285	,18192	,457
	36- 44	-,47091	,19070	,100
	45- 54	-,82054*	,18818	,000
	55 ve üzeri	-,65455*	,21662	,022
26- 35	18- 25	,30285	,18192	,457
	36- 44	-,16806	,15012	,796
	45- 54	-,51769*	,14690	,004
	55 ve üzeri	-,35170	,18192	,301
36- 44	18- 25	,47091	,19070	,100
	26- 35	,16806	,15012	,796
	45- 54	-,34963	,15765	,175
	55 ve üzeri	-,18364	,19070	,872
45- 54	18- 25	,82054*	,18818	,000
	26- 35	,51769*	,14690	,004
	36- 44	,34963	,15765	,175
	55 ve üzeri	,16599	,18818	,903
55 ve üzeri	18- 25	,65455*	,21662	,022
	26- 35	,35170	,18192	,301
	36- 44	,18364	,19070	,872
	45- 54	-,16599	,18818	,903

Tablo 3.6'ya göre katılımcıların yaş değişkeni ile muhasebe mesleğinde teknolojik gelişmelerin etkisinin yüksekliği arasındaki farklılığın belirlenmesi amacıyla yapılan Tukey testi yer almaktadır. Tablo 3.6'ya bakıldığında farklılığın 18-25 yaş aralığındaki kişilerin aleyhine 45-54 ve 55 yaş üzerindeki kişilerin lehine olduğu belirlenmiştir. Yine farklılığın 45-54 yaş grubunda olanların lehine 26-35 yaş aralığında olanların aleyhine olanların tespit edilmiştir. Ayrıca 18-25 yaş aralığındaki katılımcılar 45-54 ve 55 yaş üzeri katılımcılara göre muhasebe sürecinde teknolojik gelişmelerin etkisinin daha düşük olduğunu düşünmektedir. Öte yandan 45-54 yaş aralığında bulanan katılımcıların 26-35 yaş aralığında bulunan meslek mensuplarına göre muhasebe sürecindeki teknolojik gelişmelerle ilgili katılım düzeylerinin daha

fazla olduğu ifade edilebilir.

Tablo 3.7. Eğitim Durumu Değişkeni ile Muhasebe Meslek Mensuplarının Teknolojik Gelişmelere Bakış Açılarına İlişkin ANOVA Analiz Sonuçları

Eğitim Durumu	N	Ortalama (X)	Standart Sapma	F	p
İlköğretim	32	2,656	1,153	19,625	,000
Lise	77	3,181	1,177		
Ön lisans	81	3,592	1,212		
Lisans	97	4,164	,964		
Yüksek Lisans	112	4,044	1,034		
Doktora	53	4,339	,705		

Tablo 3.7'de katılımcıların eğitim durumu ile muhasebe mesleğinde teknolojik gelişmelerin etkisinin yüksekliği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir (F<19,625;p<0,05), (p<0,05). Dolayısıyla bu veriler dikkate alındığında H_3 hipotezi kabul edilmiştir. Tespit edilmiş olan farklılığın hangi gruplar arasında olduğu Tukey testi yapılarak belirlenmiştir.

Tablo 3.8. Eğitim Durumu Değişkeni ile Muhasebe Meslek Mensuplarının Teknolojik Gelişmelere Bakış Açılarına İlişkin Tukey Testi

(I) Eğitim Durumu	(J) Eğitim Durumu	Ortalama Farkları (I-J)	Hata	Sig.
İlköğretim	Lise	-,52557	,22231	,171
	Ön lisans	-,93634*	,22069	,000
	Lisans	-1,50870*	,21547	,000
	Yüksek Lisans	-1,38839*	,21186	,000
	Doktora	-1,68337*	,23662	,000
Lise	İlköğretim	,52557	,22231	,171
	Ön lisans	-,41077	,16823	,144
	Lisans	-,98313*	,16132	,000
	Yüksek Lisans	-,86282*	,15647	,000
	Doktora	-1,15780*	,18865	,000
Ön lisans	İlköğretim	,93634*	,22069	,000

	Lise	,41077	,16823	,144
	Lisans	-,57236*	,15909	,005
	Yüksek Lisans	-,45205*	,15416	,041
	Doktora	-,74703*	,18674	,001
Lisans	İlköğretim	1,50870*	,21547	,000
	Lise	,98313*	,16132	,000
	Ön lisans	,57236*	,15909	,005
	Yüksek Lisans	,12031	,14660	,964
	Doktora	-,17467	,18054	,928
Yüksek Lisans	İlköğretim	1,38839*	,21186	,000
	Lise	,86282*	,15647	,000
	Ön lisans	,45205*	,15416	,041
	Lisans	-,12031	,14660	,964
	Doktora	-,29498	,17622	,550
Doktora	İlköğretim	1,68337*	,23662	,000
	Lise	1,15780*	,18865	,000
	Ön lisans	,74703*	,18674	,001
	Lisans	,17467	,18054	,928
	Yüksek Lisans	,29498	,17622	,550

Tablo 3.8’ de katılımcıların eğitim düzeyi faktörü ile muhasebe mesleğinde teknolojik gelişmelerin yüksekliği arasındaki farklılığın belirlenmesi amacıyla yapılan Tukey testi yer almaktadır. Tablo 3.8’e göre düşük eğitim düzeyine sahip kişiler ile yüksek eğitim düzeyine sahip kişiler arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Ayrıca ilköğretim seviyesinde eğitim düzeyine sahip katılımcılar ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora seviyesinde eğitim düzeyine sahip katılımcıların aksine teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleğindeki etkisinin düşük olduğunu düşünmektedir.

Tablo 3.9. Mesleki Tecrübe Değişkeni ile Muhasebe Meslek Mensuplarının Teknolojik Gelişmelere Bakış Açılarına İlişkin ANOVA Analiz Sonuçları

Mesleki Tecrübe	N	Ortalama (X)	Standart Sapma	F	p
3 Yıl ve Altı	57	3,157	1,114	21,952	,000

4-7 Yıl Arası	89	3,101	1,177		
8-11 Yıl Arası	114	3,894	1,083		
12-15 Yıl Arası	102	4,205	,978		
16 Yıl ve Üzeri	90	4,211	,988		

Tablo 3.9' da katılımcıların mesleki tecrübe faktörü ile muhasebe mesleğinde teknolojik gelişmelerin yüksekliği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. (F<21,952; P<0,05), (p<0,05). Dolayısıyla bu veriler dikkate alındığında *H₄* hipotezi kabul edilmiştir. Tespit edilmiş olan farklılığın hangi gruplar arasında olduğu Tukey testi yapılarak belirlenmiştir.

Tablo 3.10. Mesleki Tecrübe Değişkeni ile Muhasebe Meslek Mensuplarının Teknolojik Gelişmelere Bakış Açılarına İlişkin Tukey Testi

(I) Mesleki Tecrübe	(J) Mesleki Tecrübe	Ortalama Farkları (I-J)	Hata	Sig.
3 Yıl ve Altı	4-7 Yıl Arası	,05677	,18086	,998
	8-11 Yıl Arası	-,73684*	,17295	,000
	12-15 Yıl Arası	-1,04799*	,17631	,000
	16 Yıl ve Üzeri	-1,05322*	,18047	,000
4-7 Yıl Arası	3 Yıl ve Altı	-,05677	,18086	,998
	8-11 Yıl Arası	-,79361*	,15080	,000
	12-15 Yıl Arası	-1,10476*	,15464	,000
	16 Yıl ve Üzeri	-1,10999*	,15937	,000
8-11 Yıl Arası	3 Yıl ve Altı	,73684*	,17295	,000
	4-7 Yıl Arası	,79361*	,15080	,000
	12-15 Yıl Arası	-,31115	,14531	,205
	16 Yıl ve Üzeri	-,31637	,15033	,220
12-15 Yıl Arası	3 Yıl ve Altı	1,04799*	,17631	,000
	4-7 Yıl Arası	1,10476*	,15464	,000
	8-11 Yıl Arası	,31115	,14531	,205
	16 Yıl ve Üzeri	-,00523	,15418	1,000
16 Yıl ve Üzeri	3 Yıl ve Altı	1,05322*	,18047	,000
	4-7 Yıl Arası	1,10999*	,15937	,000

8-11 Yıl Arası	,31637	,15033	,220
12-15 Yıl Arası	,00523	,15418	1,000

Tablo 3.10'da katılımcıların mesleki tecrübe faktörü ile muhasebe mesleğinde teknolojik gelişmelerin yüksekliği arasındaki farklılığın belirlenmesi amacıyla yapılan Tukey testi yer almaktadır. Tablo 3.46'da görüleceği üzere farklılığın 16 yıl ve üzeri tecrübeye sahip katılımcıların lehine 3 yıl ve altı ile 4-7 yıl arası katılımcıların aleyhine olduğu belirlenmiştir. Mesleki açıdan 16 yıl ve üzeri tecrübeye sahip katılımcıların gerek 3 yıl altı gerekse 4-7 arası katılımcılara göre teknolojik gelişmelere yaklaşımlarının daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Muhasebe, işletmelerin finansal durumlarını kaydeden, sınıflandıran, özetleyen ve raporlayan bilimdir. Günümüzde, muhasebe mesleğinde yapay zekâ, bulut bilişim, blok zincir gibi teknolojilerin kullanılması giderek artmaktadır. Bu teknolojiler, veri analizi ve tahminlerde daha doğru sonuçların elde edilmesini sağlamaktadır. Aynı zamanda, meslek mensuplarının teknolojik gelişmeleri yakından takip ederek sürekli olarak eğitim almaları yetenek ve becerilerini geliştirmeleri gerekmektedir. Özellikle yapay zekâ, blok zincir, bulut bilişim gibi teknolojilere hâkim olmaları, muhasebe alanında yetkinliklerini artıracaktır.

Teknolojide yaşanan bu değişimler, muhasebe meslek mensuplarının iş yapısını değiştirmektedir. Yapay zekâ ve bulut bilişim gibi teknolojilerin kullanımı, muhasebe mesleğinin şekillenmesine yol açmaktadır. Bu teknolojilerin muhasebe sistemlerinde kullanılması, muhasebe işlemlerinin zamanında yapılmasına olanak tanıyarak zaman tasarrufu sağlayacağı ve hataların önüne geçileceği öngörülmektedir. Yapay zekâ teknolojisi, muhasebedeki verilerin otomatik olarak kaydedilmesi ve sınıflandırılması için kullanılabilir. Bu sayede, verilere daha hızlı erişilerek işletmelere gereken verilerin zamanında sunulması sağlanabilir. Manuel veri girişinde yaşanan hataların ve süreçlerin uzun sürmesinin önüne geçilmesi amaçlanmaktadır. Bulut bilişim ve yapay zekâ gibi teknolojik gelişmeler, insan ve makine arasında daha etkin bir iş birliği sağlayarak iş süreçlerini optimize etmeyi amaçlamaktadır. Doğru bir şekilde kullanıldığında, bu teknolojilerin verimliliği artırması ve iş akışlarını kolaylaştırması beklenilmektedir. Dolayısıyla, muhasebe meslek mensuplarının teknolojiyi etkin bir şekilde kullanmaları, işlerini daha verimli bir şekilde yürütmelerini sağlayacaktır.

Araştırma kapsamında yapılan anket sonucunda elde edilen veriler analiz edilerek ortaya çıkan sonuçlar aşağıdaki gibidir:

- Araştırma çerçevesinde Diyarbakır ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının teknolojik gelişmelerde yaşanan gelişmelerin muhasebe mesleğini hangi düzeyde etkilediğine yönelik anket verileri incelenerek Araştırma sonucunda elde edilen veriler şu şekilde değerlendirilmeye alınır. Muhasebe meslek mensuplarının çalışma kapsamında belirlenmiş ifadelere genel olarak katılım sağladığını göstermektedir. Ayrıca, demografik özellikler dikkate

alınarak yapılan analizler, çalışma ifadeleri ile katılımcıların özellikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler olduğunu ortaya koymuştur. Bu ilişkiler cinsiyet, yaş, mesleki tecrübe ve eğitim düzeyine göre belirlenmiştir. Örneğin, kadın muhasebe meslek mensupları, teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleğine etkilerinin yüksek olduğunu belirtmiştir. 18-25 yaş aralığındaki katılımcılar, teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleğini yüksek düzeyde etkilediğini bildirmiştir. Düşük eğitim düzeyine sahip katılımcılar, teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleğine etkisinin düşük olduğunu ifade etmiştir. Benzer şekilde, 3 yıl ve daha az mesleki tecrübeye sahip katılımcılar, teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleğine etkisinin yüksek olduğunu belirtmiştir.

- Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensupları, teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleğine çeşitli etkileri olacağına dair bir görüş birliği içindedir. Özellikle, teknolojinin evrak yükümlülüğünden kurtulmayı, ancak aynı zamanda güvenlik endişelerinin artmasına neden olacağına inanmaktadırlar. Bununla birlikte, teknolojik gelişmelerin iş verimliliğini artıracağı ve zaman tasarrufu sağlayacağına dair bir beklenti bulunmaktadır. Ayrıca, muhasebe meslek mensupları, teknolojinin kayıt dışı ekonominin azalmasına ve etik dışı tekliflerin azalmasına katkı sağlayacağını düşünmektedirler.
- Araştırmada muhasebe meslek mensuplarının, teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleğini olumlu yönde etkileyeceğine inanmaktadır. Ancak, teknolojik gelişmelerin takibinin önemli olduğunu bilmeleri gerekmektedir. Zira, teknolojiyi takip etmek her geçen gün zorlaşmakta ve zamanla imkânsız hale gelebilmektedir. Bu nedenle, muhasebe meslek mensupları sürekli olarak teknolojik eğitimleri takip etmeli ve kendilerini geliştirmelidirler. Bu süreçte, muhasebe meslek kurumları, kuruluşları ve üniversitelerin sağduyulu olması ve gereken desteği sağlaması önemlidir. Bu amaçla çeşitli eğitimler, paneller, kurslar ve benzeri eğitim faaliyetlerinin düzenlenmesi büyük önem taşımaktadır.
- Katılımcıların demografik özelikleri ile çalışma ifadeleri arasında meydana gelebilecek farklılıkların belirlenmesinde Tukey testinden yararlanılmıştır. Araştırmanın Cinsiyet Değişkeni ve Muhasebe Meslek Mensuplarının Teknolojik Gelişmelere Bakış Açılarına İlişkin ifadelere verdikleri cevapta

anlamlı bir farklılık tespit edilerek kadın katılımcıların erkek katılımcılara oranla teknolojik gelişmeleri daha çok benimsedikleri sonucuna varılmıştır.

- Araştırmada yaş değişkenine ait ifadelere katılımcıların yaş değişkeni ile muhasebe mesleğinde teknolojik gelişmelerin etkisinin yüksekliği arasındaki farklılığın belirlenmesi amacıyla yapılan Tukey testi yer almaktadır. Farklılığın tespitine ilişkin ifade de hipotez kabul edilerek Farklılığın 18-25 yaş aralığındaki kişilerin aleyhine 45-54 ve 55 yaş üzerindeki kişilerin lehine olduğu belirlenmiştir. Yine farklılığın 45-54 yaş grubunda olanların lehine 26-35 yaş aralığında olanların aleyhine olanların tespit edilmiştir. 45-54 yaş aralığında bulanan katılımcıların 26-35 yaş aralığında bulunan meslek mensuplarına göre muhasebe sürecindeki teknolojik gelişmelerle ilgili katılım düzeylerinin daha fazla olduğu ifade edilebilir.
- Araştırmada eğitim durumu ile teknolojik gelişmeler arasında farklılıkların olup olamadığına ilişkin hipotez kabul edilerek eğitim düzeyine ilişkin farklılığın incelenerek, ilköğretim eğitim düzeyine sahip olanların ile yüksek düzeyde eğitim düzeyine sahip olanların arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. İlköğretim mezunu kişilerin doktora veya yüksek lisans mezunu kişilere oranla teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleğindeki etkisinin düşük olduğunu düşünmektedir.
- Araştırmada Mesleki Tecrübe Değişkeni ile Muhasebe Meslek Mensuplarının Teknolojik Gelişmelere Bakış Açılarına İlişkin anlamlı bir farklılığı olup olmadığına ilişkin yapılan tespit te anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu doğrultuda hipotez kabul edilerek farklılığın tespiti için Tukey testi kullanılmıştır. Farklılığın 16 yıl ve üzeri tecrübeye sahip katılımcıların diğer yıllara ait mesleki tecrübeye sahip meslek mensuplarına göre teknolojik gelişmelere yaklaşımlarının daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür.
- Yaptığımız çalışma ile ilgili literatürde yapılan benzer çalışmalar incelendiğinde; Alshurafat (2023), Bose vd. (2023), Huson vd. (2023), Güney ve Kaya (2018) ve Tutar (2019), yaptıkları çalışmalar neticesinde elde ettikleri bulgular ile bizim çalışmamızın neticesinde elde ettiğimiz bulgular örtüşmektedir. Muhasebe mesleği üzerindeki teknolojik gelişmelerin iş verimliliğini arttıracağı ve zaman

tasarrufu sağlayacağı gibi olumlu etkilerinin olacağı sonucuna ulaşılmaktadır.

Muhasebe mesleğinde teknolojinin kullanılması için öneriler şu şekilde sıralanmıştır.

- Blok zincir, Bulut bilişim, yapay zekâ gibi teknolojilerin kullanımı, geleneksel manuel yöntemlere kıyasla veri girişlerindeki hata ve hile oranını azaltarak mali tablo ve raporların doğruluğunu artırabilir ve finansal raporlardan daha güvenilir sonuçlar elde edilmesini sağlayabilir. Meslek mensuplarının, teknolojik gelişmeleri sürekli olarak takip ederek ve bu teknolojiler konusunda eğitim alarak mesleklerini sürdürmeleri önemli bir avantaj sağlayabilmektedir.
- Bilgisayar sistemlerinin devreye girmesiyle birlikte, muhasebe mesleğinde teknolojinin kullanılması veri ve işlemlerin sürekli tekrar edilmesi yerine verilerin otomatik olarak dijital ortama aktarılması sağlanabilir. Bu şekilde, sürekli tekrarlanan döngülerin önüne geçilerek muhasebe meslek mensuplarının teknolojiye uyum sağlamaları ve sistemlerini bu teknolojilere entegre etmeleri gerekmektedir. Bu değişime ayak uydurmak, muhasebe meslek mensuplarının işlerini daha verimli bir şekilde yürütmelerini sağlayacaktır.
- Teknolojik sistemlerin kullanılmasıyla muhasebe meslek mensuplarına daha fazla zaman tasarrufu sağlanacağı ve hataların önüne geçileceği öngörülmektedir.
- Teknolojik sistemlerden yararlanmayan bir işletme, maddi kayıplara ve zaman ile veri karmaşasına yol açabilir.
- Bulut bilişim sisteminin kullanılması, muhasebe meslek mensuplarının verilere her zaman ve her yerden erişmelerini sağlayarak işletmelere ve kullanıcılara veri sunma esnekliği kazandıracaktır.
- Muhasebe meslek mensupları, teknolojik gelişmeleri takip ederek yazılım güncellemelerini, yeni uygulamaları ve dijital araçları düzenli olarak gözden geçirmelidir.
- Muhasebe meslek mensupları, rutin işlerini otomatik hale getirmek için muhasebe otomasyonlarının kullanımını teşvik edilmelidir. Faturalandırma, tahsilat işlemleri, mali tabloların hazırlanması gibi muhasebe işlemlerinde zaman ve kaynak tasarrufu sağlanmasına yönelik bilgi verilerek teşvik edilmelidir.

- Yapay zekâ teknolojilerinin muhasebe alanında kullanılması, finansal verilerin analiz edilerek işletmelerin değerlendirilmesini ve alınan kararların desteklenmesini teşvik edecektir.
- Yapay zekâ, bulut bilişim, big data gibi teknolojilerin kullanılması, müşterilerle ve muhasebe meslek elemanlarıyla yakın iş birliği yapmayı mümkün kılacaktır. Bu sayede iletişim artırılarak yakın iş birliğine teşvik edilmiş olacaktır.
- Muhasebe meslek mensupları, teknolojik politikaları takip ederek yeniliklere açık bir inovasyona odaklanmalıdır.
- Muhasebe meslek odaları, teknoloji ve yazılım kullanımı konusunda düzenli eğitimler sunarak eğitim programları düzenlemelidir.
- Teknolojik araçların kullanımı, destek hizmetleri sağlayarak meslek mensuplarının karşılaştıkları sorunlara çözümler sunacaktır.
- Deneyimli muhasebe meslek mensuplarının, daha az deneyime sahip olan meslek mensuplarına mentorluk yaparak teknolojik araçların muhasebe mesleğinde kullanılması teşvik edilmelidir.

Bu çalışma muhasebe meslek mensupları üzerinde gerçekleştirilmiş olup, sonraki çalışmalarda farklı örneklem ve çalışma gruplarına uygulanması açısından ışık tutacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Abad-Segura, E., Infante-Moro, A., ve González-Zamar, M. E. (2021). Blockchain technology for secure accounting management: Research trends analysis. *Mathematics, 9*(14), 1631. https://doi.org/10.3390/math9141631

Abdennadher, S., Grassa, R., Abdulla, H., ve Alfalasi, A. (2022). The impacts of blockchain technology on the accounting and assurance profession in the UAE: An exploratory study. *Journal of Financial Reporting and Accounting*, 20(1), 53-71. https://doi.org/10.1108/JFRA-05-2020-0151.

Acar, D. ve Tetik, N. (2023). *Genel muhasebe* (16.Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.

Acar., D., Tetik, V. ve N. (2014). *Genel muhasebe* (12.Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.

Ahmad, Y., Ahmad, B., Abusaimeh, H., ve Rababah, A. (2024). Assessment of effects in advances of accounting technologies on quality financial reports in Jordanian public sector. *Uncertain Supply Chain Management, 12*(1), 133-142. https://doi.org/10.5267/j.uscm.2023.10.011

Akdoğan, N. ve Akdoğan, M. U. (2018). Büyük veri-bilişim teknolojisindeki gelişmelerin muhasebe uygulamalarına ve muhasebe mesleğine etkisi. *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, 18*(55), 1-14.

Akkurt, M. N. (2006). *Yeminli mali müşavirlerin tasdikten doğan sorumlulukları / yeminli mali müşavirlerin belgelendirmelerinden kaynaklanan sorumlulukları*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul,

Aksoy, İ. (2018). *E-defter ve e-fatura uygulamasıyla birlikte defter belge ibraz etmeme durumunun değerlendirilmesi*. *Vergi Raporu, (220), 23-30*.

Alsaqa, Z., Alkasb, A., ve Mahmud, S. M. (2020). The impact of blockchain on accounting information systems. *Journal of Information Technology Management, 13*(3), 62-80.

Alshurafat, H. (2023). The usefulness and challenges of chatbots for accounting professionals: Application on ChatGPT. Available at SSRN 4345921.

Al-Zaqeba, M. A., Jarah, B. A. F., Ineizeh, N. İ., ve Z. A. (2022). The effect of management accounting and blockchain technology characteristics on supply chains efficiency. *Uncertain Supply Chain Management, 10*(3), 973-982. DOI:10.5267/j.uscm.2022.2.016

Aman, A., ve Muhammed, N. (2017). The implementation of cloud accounting in public sector. *Asian Journal of Accounting and Governance, 8*(1), 1-6. DOI: 10.17576/AJAG-2017-08SI-01

Amirulloh, M., ve Mulqi, M. (2022). Know more metaverse as the technology of the future. *International Journal of Research and Applied Technology (İnjuratech), 2*(1), 174-177. DOI: https://doi.org/10.34010/injuratech.v2i1.6915

Arslan, K. (2024). Spss'de bağımsız örneklem t-testi (ındependent sample t-test). Galloglu. URL: https://www.galloglu.com/blog/bagimsiz-orneklem-t-test-SPSS-independent-sample-t-test . Erişim tarihi: (29.04.2024).

Asikpo, N. A. (2024). Impact of digital transformation on financial reporting in the 21st century. *International Journal of Comparative Studies and Smart Education*, *1*(1), 34-45.

Asuquo, A. İ., Dan, N. O., ve Effiong, G. T. (2020). Impact of information technology on accounting line of works. *International Journal of Recent Technology and Engineering (IJRTE)*, *9*(2), 1572-1577.

Avder, E. (2007). Geçmişten günümüze muhasebe mesleği. *MuhasebeTR*. URL: https://www.muhasebetr.com/yazarlarimiz/erdogan/008/ .Erişim tarihi: (15.05.2024).

Ayanoğlu, Y., Sultankhanova, G., ve Yanık, S. S. (2019). Rusya'da muhasebenin tarihsel gelişimi. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, 21*(2), 508-529. https://doi.org/10.31460/mbdd.507747.

Baygül, S. (2020). Küreselleşme ve teknoloji üzerine bir değerlendirme. *Uluslararası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 6(13), 395-411. URL: https://dergipark.org.tr/en/pub/ijhe/issue/54071/673235.

Bayod, W., ve Hussain, M. M. (2024). *The impact and adoption of emerging technologies on accounting: perceptions of Canadian companies. International Journal of Accounting & Information Management*, 15(2), 64. https://doi.org/10.1108/IJAIM-05-2023-0123.

Beştaş, M. (2022). Blok zincir ekonomisinde yeni uygulamalar: E-fatura üzerine bir inceleme. *Yaşar Üniversitesi E-dergi*, 821-837.

Bose, S., Dey, S. K., ve Bhattacharjee, S. (2023). Big data, data analytics and artificial intelligence in accounting: An overview. *Handbook of big data research methods*, 32-51.

Budiasih, Y. (2024). The influence of digital technology on financial management. *Accounting Studies and Tax Journal (COUNT)*, *1*(1), 92-100.

Burak, E., ve Öztaş, S. (2015). Kurumsal yönetim ilkelerinin muhasebenin temel kavramları açısından değerlendirilmesi. *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5-6.

Büyükarıkan, U. (2021). Teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleği üzerindeki etkilerinin incelenmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (52), 269-288.

Cemalcılar, Ö. (1972). Muhasebenin temel kavramları. *Eskişehir iktisadi ve ticari ilimler akademisi dergisi*, 1-3.

Chu, M. K., ve Yong, K. O. (2021). Big data analytics for business intelligence in accounting and audit. *Open Journal of Social Sciences*, 9(9), 42-52.

Coşkun, A. (2021). *Muhasebe Uygulamaları Genel Tebliğine ve Güncel Vergi Mevzuatına Göre Örnek Uygulamalar*. Ankara: İksad Publishing House.

Çark, Ö., Yıldız, İ., ve Karadeniz, A. T. (2019). Sanayi 4.0 kapsamında işletmeler açısından büyük veri. *International Journal of Multidisciplinary Studies and Innovative Technologies*, 3(2), 114-120.

Çelik, K. (2021). Bulut bilişim teknolojileri. *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(24), 436-450.

Çetinkaya, L. A. (2023). Approaches wıth artıfıcıal ıntellıgence (aı) algorıthms to smart system works. *Internatıonal research ın engıneerıng scıences*, (86). 85-101.

Çıtak, F., ve Baskan, T. (2020). Muhasebe uygulamalarındaki elektronik gelişmelerin muhasebe meslek etiğine etkisi: Kırıkkale ilindeki muhasebe meslek mensuplarının bakış açısı üzerine bir araştırma. *Muhasebe ve Bilim Dünyası Dergisi*, 2-3.

Demir, E., Hatipoğlu, İ. İ., ve Töremen, E. (2022). Son düzenlemelere göre gider pusulası uygulamalarının inşaat ve gayrimenkul sektörü karşılığı durumu. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 13(36), 1376-1393. https://doi.org/10.21076/vizyoner.1078681.

Deniz, N. (2013). İşletme-Muhasebe. https://slideplayer.biz.tr/slide/2023848/, Erişim Tarihi: (29.11.2023).

Doğan, K., ve Arslantekin, S. (2016). Büyük veri: Önemi, yapısı ve günümüzdeki durum. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 56(1), 15-36.

Dursun, A. (2015). Elektronik Defter. *Vergi Raporu Dergisi*, 1-16.

Dursun, G.D, Ektik, D., ve Tutcu, B. (2019). Mesleğin dijitalleşmesi: Muhasebe 4.0. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(6), 263-271. https://dergipark.org.tr/en/pub/asead/issue/47256/595432.

Edm. (2023). E-Arşiv Fatura Nedir? [Blog Gönderisi]. EDM Bilisim. URL: https://www.edmbilisim.com.tr/blog/e-arsiv-fatura-nedir.html. Erişim tarihi (26.04.2024).

Elçin, R., Gerekan, B., ve Usta, M. (2018). E-Fatura, E-Defter ve E-Arşiv uygulamalarına geçiş sürecinde yaşanan sorunlar: Serbest muhasebeci mali müşavirler üzerine bir araştırma. *Mali Çözüm Dergisi*, 13-42.

El-Dalahmeh, SM (2021). The Impact of Big Data Analysis on the fieldwork of the accounting profession in the Jordanian business environment. *International Journal of Accounting and Financial Reporting*, 11-1.

Elitaş, C. (2012). *Muhasebe uygulamaları açısından TMS-TFRS'ye geçiş rehberi*. Ankara: Gazi Kitapevi.

Elitaş, C., ve Özdemir, S. (2014). Bulut bilişim ve muhasebede kullanımı. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 16(2), 93-104.

Erkan, U. (2022). Muhasebe biliminde bilgi teknolojilerinin etkinliği avantaj ve dezavantajlar. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(4), 588-599.

Erturan, İ. E., ve Ergin, E. (2019). Muhasebe mesleğinde dijitalleşme: Endüstri 4.0 etkisi. *The Journal of Academic Social Science*, 72(72), 153-165.

Eş, A., ve Atasoy, A. (2022). Dijitalleşmenin muhasebe meslek mensuplarına etkisi: Ankara ili örneği. *Journal of Accounting and Taxation Studies*, *16*(2), 247-279. https://doi.org/10.29067/muvu.974384.

Faulconbridge, J. R., Sarwar, A., ve Spring, M. (2024). Accommodating machine learning algorithms in professional service firms. *Organization Studies*, 01708406241252930.

Gacar, A. (2019). Yapay zekâ ve yapay zekânın muhasebe mesleğine olan etkileri: Türkiye'ye yönelik fırsat ve tehditler. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 8, 389-394.

GİB. (2023). E Fatura. Ankara. URL: https://ebelge.gib.gov.tr/anasayfa.html. Erişim tarihi: (25.04.2024).

Gidersoy, B. (2020). *Genel muhasebe*. Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi. İstanbul Üniversitesi. İstanbul.

Gidersoy, B. (2022). *Genel Muhasebe*. Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi İstanbul Üniversitesi. İstanbul.

Gökoğlan K. Sevim H. ve Bilen A. (2023). Impact of artificial intelligence technology on auditing evidence. *1st International Boğaz İçi Scientific Research Congress*, 1(1), 138-150. Yayın no: 8352293.

Gökoğlan K. ve Sevim H. (2023). The impact of technological developments on audit quality. *10TH International ''Başkent'' Congress on Humanities and Social Sciences*, 1(1), 111-120. Yayın no: 8675014.

Gülseren, A. (2023). *Muhasebenin Tanımı ve Fonksiyonları*. İstanbul: E Kitap Projesi.

Güner, Y. (2011). Muhasebenin temel fonksiyonları. *Muhasebe Mesleği*. URL: https://muhasebemeslegigenel.blogspot.com/2011/05/muhasebenin-temel-fonksiyonlar.html.Erişim Tarihi: (01.03.2024).

Güney, S., ve Kaya, A. (2018). Teknolojik gelişmelerin muhasebe eğitimi üzerinde etkileri: öğretim elemanları üzerinde bir uygulama. *Economics, Finance and Politics Volume 13/14*, Spring 2018, ss. 261-282.

Holmes, A. F., ve Douglass, A. (2022). Artificial intelligence: Reshaping the accounting profession and disruptions in accounting education. *Journal of Emerging Technologies in Accounting*, 19(1), 53-68. DOI: 10.1111/1911-3838.12240

Huson, Y. A., Sierra, L., ve Garcia-Benau, M. A. (2023). A bibliometric review of information technology, artificial intelligence, and blockchain on auditing. *Total Quality Management & Business Excellence*, *35*(1), 1-23. https://doi.org/10.1080/14783363.2023.2256260

İmir, M. (2021). Tacirin elinde bulunan faturaya istinaden ihtiyati haciz. *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, ss. 941-972.

İsa C., ve Theophanis C.,S (2020). What accountants need to know about blockchain. *Accounting Perspectives*, 19(4), 303-323.

İSMMMO. (2017). Mevzuat > Kanunlar > 3568 Sayılı Meslek Yasası > Muhasebe Sistemi Uygula > 1 Seri No'lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebl > I – Muhasebenin Temel Kavramları. İstanbul: İSMMMO.

Jackson, D., Michelson, G., ve Munir, R. (2023). Developing accountants for the future: New technology, skills, and the role of stakeholders. *Accounting Education*, 32(2), 150-177.

Jemine, G., Puyou, F. R., ve Bouvet, F. (2024). Technological innovation and the co-production of accounting services in small accounting firms. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 37(1), 280-305.

Kalaycı, H. (2020). Muhasebenin fonksiyonları. URL: https://www.huseyinkalayci.com/muhasebenin-fonksiyonlari/ Erişim tarihi: (19.04.2024).

Kamau, C. G., ve Ilamoya, S. L. (2021). Accounting profession: African perspective review of steps into the future. *Multidisciplinary Journal of Technical University of Mombasa*, 2(1), 19-26. DOI: https://doi.org/10.48039/mjtum.v2i1.43.

Karabulut, Ş. (2021). *Muhasebe alanında yaşanan gelişmelere bilimsel yaklaşımlar*. Gazi Kitap Evi.

Karakaş, E. (2023). Kolaybi. URL: https://www.kolaybi.com/blog/muhasebe-nedir. Erişim tarihi: (18.04.2024).

Karasioğlu, F., ve Garip, O. (2019). E-Muhasebe uygulamaları kapsamında güncel sorunlar ve çözüm önerileri: Karaman'da bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, ss. 433-446.

Karcıoğlu, R. (2018). *Genel muhasebe*. Atatürk Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi Yayını. Erzurum.

Kaya, N. (2021). *Muhasebe Tarihi*. Ankara: Iksad Publications, 65(7), ss. 7-9.

Kaygusuz, S., Aslan, Ü., ve Kepçe, N. (2018). *Genel Muhasebe*; *Belgeler*. Anadolu Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi. Eskişehir.

Kefe, İ., ve Kanarığ, Z. (2019). Türkiye'de E-fatura başvuru süreci ve kullanımı. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, ss. 1-14.

Kılıç, B. İ. (2019). Muhasebe, finans ve denetim alanlarında ön plana çıkan büyük veri analiz teknikleri ve teknolojileri. *International Congress of Management Economy and Policy 2019 Autumn Proceedings Book*, ss. 498.

Kılıç, Ö. (2019). Türkiye'de E-fatura uygulaması ve kullanıcı şirketlerin E-faturayı değerlemesi. Fen Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Afyonkarahisar.

Kızmaz, E. (2021). Bilişim sistemlerinin ve teknolojilerinin muhasebe ve finansal raporlama uygulamalarına etkisi. *Eğitim yayın evi*, 32(3), ss. 123.

Kocaoz, Y., ve Teker, S. (2019). Türkiye'de mali müşavir olma süreci. *PressAcademia Procedia*, 9(1), ss. 299-303.

Konusu, M. (1989). Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu.

Kurnaz, E., Tekbaş, İ., Bozdoğan, T., ve Çetin, Ö. O. (2020). Dijitalleşmeyle birlikte muhasebe eğitiminin muhasebe meslek mensupları açısından değerlendirilmesi. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 22(1), 81-96.

Kurtcebe, E., ve Utku, M. (2020). Muhasebe ve vergi uygulamalarında E-Dönüşüm: 509 Nolu V.U.K. Genel Tebliğinin Ticari Hayata Etkileri. *Ekonomi Maliye İşletme Dergisi*, ss. 76-77.

Küçüker, M. (2023). Muhasebede yapay zekâ uygulamaları: Chatgpt'nin muhasebe sınavı. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 33(2), 875-888. DOI: https://doi.org/10.18069/firatsbed.1289885.

Kwilinski, A. (2019). Implementation of blockchain technology in accounting sphere. *Academy of Accounting and Financial Studies Journal*, 23(Special Issue 2), 1-6.

Lee, S.C., ve Tajudeen, P.F. (2020). Usage and Impact of artificial ıntelligence on accounting: Evidence from malaysian organisations. *Asian Journal Of Business And Accounting*, 13(1), 213-240. DOI: https://doi.org/10.22452/ajba.vol13no1.8

Li, C., Haohao, S., ve Ming, F. (2020). Research on the impact of artificial intelligence technology on accounting. In *Journal of Physics: Conference Series* (Vol. 1486, No. 3, p. 032042). IOP Publishing.

Li, Z., ve Zheng, L. (2018). The impact of artificial intelligence on accounting. In *2018 4th International Conference on Social Science and Higher Education (ICSSHE 2018)*. Atlantis Press, 2352-5398.

Mahesh, B. (2020). Machine learning algorithms-a review. *International Journal of Science and Research (IJSR)*, 9(1), 381-386.

Malviya, B. K., ve Lal, P. (2021). The changing face of accounting: Prospects and issues in the application of artificial intelligence. *International Journal of Accounting, Business and Finance*, 1(1), 1-7.

MEB. (2011). Muhasebe ve Finans. Bilanço https://acikerisim.aku.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11630/5718/10141442.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Erişim tarihi: (19.05.2024).

Melnyk, N., Trachova, DY, Kolesnikova, O., Demchuk, O., ve Golub, N. (2020). Accounting trends in the modern world. *Independent Journal of Management and Production*, 11(9), 2403-2416.

Mert, Ü. H., Güner, M., ve Duyar, G. (2022). Dijitalleşme sürecinin gelişimi ve muhasebe uygulamalarına etkileri yönünden İstanbul ilinde SMMM'ler üzerinde bir araştırma. *Accounting & Auditing Perspective Magazine/Muhasebe ve Denetime Bakış*, (66).

Mohri, M., Rostamizadeh, A., ve Talwalkar, A. (2018). *Fundamentals of machine learning*. MIT Press.

Muhasebe Dersleri. (2023). Muhasebenin Fonksiyonları. https://www.muhasebedersleri.com/genel-muhasebe-2/muhasebe-tanimi.html. Erişim Tarihi: (04.11.2023).

Muhasebe Dersleri. (2023). Serbest Meslek Makbuzu. https://www.muhasebedersleri.com/ticari-belgeler/serbest-meslek-makbuzu.html. Erişim Tarihi: (03.11.2023).

Muhasebe Sitesi. (2023). Fatura. http://www.muhasebesitesi.com/fatura.html. Erişim Tarihi: (01.11.2023).

Odonkor, B., Kaggwa, S., Uwaoma, P. U., Hassan, A. O., ve Farayola, O. A. (2024). The impact of AI on accounting practices: A review: Exploring how artificial intelligence is transforming traditional accounting methods and financial reporting. *World Journal of Advanced Research and Reviews*, 21(1), 172-188.

Onan, F. (2023). Muhasebe mesleğinde yaşanan teknolojik gelişmelerin meslek mensupları ekseninde değerlendirilmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. Denizli.

Otrar, M. (2024). Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA). https://mustafaotrar.net/istatistik/tek-yonlu-varyans-analizi-anova/. Erişim Tarihi: (15.05.2024).

Özdemir, E. (2015). Türk vergi sisteminde sevk irsaliyesi uygulaması. *Vergi Raporu Dergisi*, 1-8. Vergi Raporu.

Özkan, M. (2020). Dünden bugüne belirsiz dünyada muhasebe. *Accounting and Financial History Research Journal*, 135-179.

Öztürk, V. (2018). *Finansal (Genel) Muhasebe*. Ankara: Astana yayınları.

Panch, T., Szolovits, P., ve Atun, R. (2018). Artificial intelligence, machine learning and health systems. *Journal of global health*, 8(2).

Paşaoğlu, C., ve Cevheroğlu, E. (2020). Bulut bilişim sistemleri kapsamında kişisel verilerin şifreleme yöntemleri ile korunması. *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 13(2), 183-195.

Sabuncu, B. (2022). Dijital dönüşümün muhasebe mesleğine etkileri. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(1), 103-115.

Sarmah, S. (2018). Understanding blockchain technology. *Computer Science and Engineering*, 8(2), 23-29.

Stancheva-Todorova, E. (2018). How artificial intelligence is challenging accounting profession. *Journal of International Scientific Publications Economy and Business*, 12, 126-141.

Sultankhanova, G., Ayanoğlu, Y., ve Yanık, S. S. (2019). Rusya'da muhasebenin tarihsel gelişimi. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 21(2), 508-529. http://dx.doi.org/10.31460/mbdd.507747.

Şalcı, İ. (2021). Dijital dönüşüm (e-uygulamalar) ve muhasebe mesleğine ilişkin yenilikler. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İşletme Anabilim Dalı, Muhasebe ve Denetim Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi: İstanbul.

Şenol, M. (2018). Muhasebe temel kavramları açısından muhasebe uygulamalarının değerlendirilmesi: Sivas ilinde bir araştırma. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. Sivas.

Tan, BS., ve Low, KY. (2019). Blockchain as database engine in accounting system. *Australian Accounting Review*, 29(2), 312-318.

Tek, I., ve Öztürk, E. (2023). Muhasebenin tarihsel gelişimi: Türkiye finansal raporlama standartlarının fayda düzeyinin değerlendirilmesi. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 101-121.

Tekbaş, İ. (2018). Dijitalleşmenin Muhasebe Mesleğine ve Meslek Mensuplarına Etkileri Üzerine Bir Araştırma ve Yeni Bir Kavram Önerisi: Mali Mühendislik. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Tenik, Ö. (2019). Teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleğine etkileri: Muhasebe meslek mensuplarına yönelik bir uygulama. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Muhasebe ve Finans Yönetimi Ana Bilim Dalı Muhasebe ve Denetimi Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.

Tenik, Ö. (2022). Teknolojik gelişmelerin muhasebe mesleğine etkileri: Muhasebe meslek mensuplarına yönelik bir uygulama. *Social Sciences Studies Journal (SSSJournal)*, 5(39), 3824-3832.

Tetik, N. (1997). Muhasebenin temel kavramları ve mali tablolar ilkelerinin yönetim muhasebesi açısından değerlendirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 151-152.

Tutar, S. (2019). Endüstri 4.0'ın muhasebe mesleğine olası etkileri. *Uluslararası Ekonomi İşletme ve Politika Dergisi*, 3(2), 323-344.

Türk Dil Kurumu Sözlükleri. (2023). TDK. https://sozluk.gov.tr/. Erişim Tarihi: (10.10.2023).

Türker, M. (2023). Muhasebe paket ve bulut programlarının değerlendirilmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tezsiz Yüksek Lisans Projesi. Denizli.

Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB). https://www.turmob.org.tr/istatistikler/72930aad-2c4a-4592-b492-6b5f4df1c503/calisanlarin-kutuge-kayitli-olanlar---olmayanlar-ozet-tablosu. Erişim Tarihi: (11.11.2023).

Utku, M., ve Kurtcebe, E. (2019). *Muhasebe Meslek Örgütlenmesinin Türkiye'deki Tarihi ve TÜRMOB'un Mesleki Eğitimdeki Yeri*. XXXVIII. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu. Denizli, 7.25.

Uzun, E. (2022). Muhasebe biliminde bilgi teknolojilerinin etkinliği avantaj ve dezavantajlar. *Finans Ekonomi Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(4), 588-599. https://doi.org/10.29106/fesa.1098163.

Uzunsakal, E., ve Yıldız, D. (2018). Alan araştırmalarında güvenilirlik testlerinin karşılaştırılması ve tarımsal veriler üzerine bir uygulama. *Uygulamalı Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 14-28.

Üçoğlu, D. (2020). Yapay zekâ teknolojisinin muhasebe mesleği ve eğitimine etkileri. *Pressacademia*, 11(1), 16-21.

Wang, L., Chen, Y., Ramsey, T. S., ve Hewings, G. J. (2021). Will researching digital technology really empower green development? *Technology in Society*, 66, 101638.

Yalçın, H. (2020). Muhasebe Kayıt Yöntemleri. www.muhasebevergi.com. Erişim Tarihi: (10.10.2023).

Yardımcıoğlu, M., Karahan, M., ve Yörük, A. (2019). Dijitalleşme ışığında muhasebe mesleğinin geleceği. *Muhasebe Enstitüsü Dergisi*, (61), 35-46. Retrieved from https://dergipark.org.tr/en/pub/meder/issue/48329/542847

Yardımcıoğlu, M., ve Şıtak, B. (2020). Yapay Zekâ Teknolojisinin Muhasebe Alanına Yansımaları: Literatür İncelemesi. Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 5(2), 342-353. https://doi.org/10.33905/bseusbed.809795.

Yıldız, F. (2017). *Muhasebenin temel kavramları.* (11.Baskı). 4 T Yayın Evi.

Yoruldu, M. (2023). Serbest muhasebeci mali müşavirlerin uzlaşma müessesesi algılarının analizi: ki-kare testi. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* , *14*(2), 492-508.

Yünlü, M. (2020). Türkiyedeki muhasebe uygulamalarının tarihsel gelişimi ve günümüzdeki durumu. *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi,* (18), 180-192.